

Luottamus ja taitoontuminen vikellyskulttuurissa

Pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
Kulttuuriantropologia
Kevät 2019
Anna-Lydia Kopperoinen

Sisällysluettelo

1 Johdanto vikellyskulttuurin tutkimiseen	2
1.1 Taustatieto	2
1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	4
2 Hevosurheilun antropologia	6
2.1 Kognitiivinen antropologia	6
2.2 Taitoontuminen	6
2.3 Kulttuuriset mallit	8
2.4 Antropologinen eläintutkimus.....	10
3 Menetelmät	12
3.1 Kenttätyöjaksot ja otanta	12
3.2 Osallistuva havainnointi ja erilaiset roolit	13
3.3 Reflektiivisyys ja päiväkirjat	15
3.4 Haastattelut.....	17
3.5 Aineiston käsittely ja analyysi	17
3.6 Tutkimusetiikka.....	19
4 Vikellys maailmalla ja Suomessa	21
4.1 Vikellyksen historia.....	21
4.2 Vikellysharrastus	21
4.3 Vikellyksen säännöt	23
5 Vikellys toimintana	25
5.1 Sosiaaliset verkostot.....	26
5.2 Toiminnan analyysi	29
5.3 Villasukat ja avantotossut jaloissa, Lumiravit tähtäimessä ..	30
5.4 Eläinsuhde	33
5.5 Luottamuksen ja dialogin näkökulmat vikellykseen	35
5.6 Enkulturaatio vikellyksessä	36
5.7 Taitoontuminen vikellykseen	40
6 Kulttuuriset mallit	42
6.1 Institutionaalinen malli	42
6.2 Harrastajamalli	44
6.3 Kilpaurheilumalli	45
6.4 Elämäntapamalli	47
7 Pohdinta	51
7.1 Työn suorittaminen ja valitsemani menetelmät	51
7.2 Havaintojani vikeltämisestä.....	52
8 Johtopäätökset	56
Lähteet	59
Liitteet (3)	64

1 Johdanto vikellyskulttuurin tutkimiseen

1.1 Taustatieto

Erityisen hyvin muistan hymyn tunteen, joka levisi sydämeistä koko kehoon, kun onnistuin seisomaan hevosen selässä yhden laukka-askeleen ajan. Laukka on hevosen kolmas ja nopein askellaji. Muistan, kuinka aloittaessani vikellysharrastuksen vuonna 2013, koin vikellysharjoituksen jälkeen oloni usein rentoutuneeksi. Tunsin itseni kaikkivoivaksi, ja suhtauduin positiivisesti aiemmin vaikeiltakin tuntuneisiin asioihin. Olen yhä koukussa tunteisiin, joita vikellys synnyttää minussa.

Vikellys on hevosurheilulaji, jossa juoksuttaja ohjaa liinassa laukkaavaa hevosta ja vikeltäjä voimistelee hevosen selässä yksin tai yhdessä useamman vikeltäjän kanssa. Vikellyksessä hevonen laukkaa ympyrällä vasempaan kierrokseen vähintään 15 metrin etäisyydellä juoksuttajasta. (Roebuck 2018.)

Tutkimalla luottamusta ja taitoontumista vikellyskulttuurissa, halusin ymmärtää dialogia ja tiimityöskentelyä ihmisyhteisössä, jossa on mukana myös hevosia. Halusin tutkia vikellystä, koska minulla oli pitkän ajan kokemus eri hevosurheilulajeista ja muutamien vuosien kokemus vikellyksestä. Luottamusta ja taitoontumista tutkimalla voidaan ymmärtää yksilöitä ja yhteisöjä myös muissa harrastuskulttuureissa ja ihmisyhteisöissä.

Tämän tutkimuksen mahdollistivat Anni Järvelä ja AG-talli, Vihdin talli, Jarmo Peltola, Gero Meyer, Thomas Bisgaard sekä Vuokko Toivanen. Sain osallistua valmennukseen, seurata ohjausta ja haastatella vikellysvalmentajia, vikellyshevosten omistajia kouluttamisesta sekä kilpailijoita että harrastajia haasteellisesta kokonaisuudesta, jossa kaikki hevosen ympärillä tapahtuva toiminta vaikutti kokonaisuuteen.

Tim Ingold (Ingold, 2000) kutsuu taitoontumiseksi (engl. enskilment) elinikäistä oppimista, jossa tiedosta tulee havainnon ja toiminnan vaikutuksesta kehollista tietoa. Taitoontuminen on huomiokyvyn harjoittamista, jossa ihminen oppii erottamaan tehtävälleen tarpeellisen tiedon ympäristöstä toimimalla siinä. Taitoontumiseen ei riitä, että ihminen tietää, miten tietty asia tehdään. Taitoontumiseen ei ole oikotietä, vaan tieto omaksutaan oppimisprosessissa ruumiillisen kokemuksen kautta. (Ingold, 2000.) Kaikessa toiminnassa voi taitoontua ja taitoontumista voi hyödyntää omien ja ihmisyhteisössä sosiaalisesti jaettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Olen kuullut sanonnan, jonka mukaan voittaja on se, joka on eniten oppinut virheistään. Taitoontuminen vikellyksessä voi lisätä itsetuntemusta.

Johtajatukseni vikellyskulttuurin tutkimisessa oli, että vikellyskulttuurin osakkaat voivat taitoontua muissakin asioissa kuin voimisteluliikkeiden suorittamisessa teknisesti. Haastavammin havaittavissa olevia taitoontumisen ulottuvuuksia tutkin ulkopuolisen tarkkailijan roolin lisäksi oman ruumiin kokemusten kautta kenttätöissä. Etsin kulttuurisia malleja vikellyksestä. Ne ovat sosiaalisesti vikellyskulttuurin osakkaiden jakamia käsityksiä siitä, mitä vikellys on. Kulttuurisia malleja ei ole aiemmin tutkittu vikellyksessä.

Taitoontumisen ja kulttuuristen mallien lisäksi tarkasteluni kohde oli syvällisen hevosen ja ihmisen vuorovaikutussuhteen muodostuminen vikellyksessä. Christine Hallin (2016) mukaan valmentajalla pitää olla eläimen toiminnan ymmärrystä ja kykyä käsitellä suurta

eläintä, ja lisäksi halu auttaa ihmisiä urheilusuorituksessa (Hall 2016: 27.) Valmentajan kyky lukea ja käsitellä hevosta voi auttaa ensikertalaista tai aloittelevaa vikeltäjää saamaan kokemuksen, josta alkaa motivaation kehittyminen vikellys-harrastuksen aloittamiseksi. Kokemukseni mukaan halu harjoitella onkin parasta lahjakkuutta.

Oma pitkän ajan kokemus hevosurheilusta ja kokemus taitoontumisesta olla vuorovaikutuksessa hevosen kanssa toimivat innoittajina lähteä tutkimaan taitoontumista pääkaupunkiseudun vikellyskulttuurissa. Selkeimmin havaittavissa oleva taitoontumisen ulottuvuus vikellyksessä oli ruumiinkäyttäminen. Ruumiinkäyttämisen tutkimisessa omasta harrastuneisuudestani oli sekä hyötyä että haittaa. Ruumiillisuuden kokemusten käsitteellistäminen ilman omaa kokemusta voisi olla hankalaa; ilman herkistymistä ruumiillisen kokemuksen nyansseille, niitä voi olla haasteellista havaita. Vikellyksen yhteydessä taitoontumista ei ole tutkittu. On mahdollista, että en ymmärrä mieleni mekanismeja riittävästi, että ymmärtäisin esioletusteni vaikutuksen tutkimukseen.

Kiinnostuin tarkastelemaan tiimityöskentelyä ja yksittäisen vikellystilanteen rakenteellista erikoislaatuisuutta antropologisesta näkökulmasta käsin. Havaitsin, että vikeltäjä, juoksuttaja ja vikellyshevonen arvosteltiin ja pisteytettiin kilpailuissa sekä erikseen että yhdessä. Tämä pitkälle erikoistuneiden henkilöiden ja hevosten ainutkertainen yhteistyö oli nähtävissä Suomen vikellyssäännöissä (Suomen Ratsastajainliitto 2018) ja kansainvälisen hevosurheiluliiton vikellyssäännöissä (Fédération Equestre Internationale 2018). Havaitsin, että vikellystilanteissa oli toistuvasti läsnä sosiaalisesti jaettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeitä henkilöitä, joille ei annettu pisteitä kilpailuissa. Tällaisia henkilöitä olivat esimerkiksi hevosen kasvattajat, kouluttajat, hoitajat ja omistajat.

Pro gradu -työssäni käytän teoriaohjautuvaa analyysia, jossa tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys, valmiit mallit ja teoreettiset kytkennät (Tuomi & Sarajärvi 2001: 98-99). Tein työni haastattelemalla ja havainnoimalla vikellyksen parissa pääkaupunkiseudulla toimivia ammattilaisia ja harrastajia. Valitsin pääkaupunkiseudun vikellyskulttuurin kenttätöni kohteeksi toiminnan aktiivisuuden vuoksi. Tutkimusaineiston keräämisessä hyödynsin omakohtaisia kokemuksia ratsastus- ja vikellysharrastuksesta, mikä mahdollisti syvällisen aineistonkeruun ja yksilön kokemusten tarkastelun oman mielen ja kehon avulla.

Aiempaa antropologista vikellystutkimusta ei ole. Vikellystä on tutkittu Saksassa, Itä-vallassa, Sveitsissä ja Australiassa, mutta ei Suomessa. Saksalaisia vikellystutkimuksia käytetään lähdekirjallisuutena usein suomalaisissa vikellystä koskevista ei-akateemisista kirjoituksissa, koska Saksassa tieteellisten tutkimusten määrä on runsas esimerkiksi lääketieteellisenä hoitomuotona (Mattila-Rautiainen 2011; kts. Lentini, Knox 2009; Yañez 2016; Vidrine, Owen-Smith, Faulkner 2002). Väitöstutkimuksia vikellyksestä on tehty muun muassa vikellyksen pedagogiasta valmentamisen näkökulmasta (Hall 2016), vikellysterapiasta ADHD-lapsien kuntoutuksessa (Riedel 2005) ja fyysisyydestä ihmisen ja hevosen välisessä suhteessa (Hirsch 2018).

Teoreettinen kirjallisuuskatsaus vikellyksestä ratsastusterapian osa-alueena on tehty Suomessa perustuen ulkomaiseen lähdeaineistoon (kts. Törmälehto 1994) ja vikellyksestä on tehty opinnäytetyö Vikellysopas (Kaartinen, 1994) Suomen urheiluopistossa. Ajankohtaisin suomenkielinen tieto vikellyksestä on Vikellys Suomessa -verkkosivulla (Vikellys Suomessa 2018) ja Suomen Ratsastajainliiton verkkosivulla (Suomen Ratsastajainliitto 2018). Kansainväliset vikellyssäännöt julkaisee Kansainvälinen

Hevosurheiluliitto (Fédération équestre internationale 2018). Suomalaisissa aikakausi- ja naistenlehdissä vikellyksestä kertovat artikkelit ovat yleistyneet, joten akateemisen antropologisen tutkimuksen on nyt aika kuvata myös tätä yhteiskunnallista todellisuutta.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkimukseni tavoite on selvittää, mitä vikellyshevonen ja vikellys ovat vikellyskulttuurin osakkaalle kulttuuriantropologian näkökulmasta. Tarkastelun kohde on syvällisen hevosen ja ihmisen vuorovaikutussuhteen muodostuminen, jota ilmaistaan kansanomaisesti usein käsitteellä ”hevosihmisyys”. Työssä ymmärrän vuorovaikutussuhteen taitoontumisena hevosen lukemiseen ja käsittelyyn. Työhypoteesina pro gradu -tutkimuksessani on suomalaisten ja kansainvälisten vikellyssäntöjen (Suomen Ratsastajainliitto 2018; Fédération Equestre Internationale 2018) pohjalta muotoutunut johtoajatus: mitä syvällisempi hevosen ja ihmisen vuorovaikutus eli hevosihihmisyys on, sitä parempi on perusta taitoontumiselle myös kaikilla vikellyskulttuurin osa-alueilla.

Vastaan tutkimustavoitteeseen seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millaista on vikellyksen arki?
2. Millaisia rooleja vikellyskulttuurin osakkailla on?
3. Millainen on ihmisen ja hevosen välinen suhde vikellyksessä?
4. Millaista on vikellyskulttuurin osakkaiden taitoontuminen?
5. Millaisia kulttuurisia malleja vikellyskulttuurin osakkailla on vikellyksestä ja vikellyshevosesta?

Vastaan tutkimuskysymyksiin yhdistämällä teoreettismetodologisen viitekehyksen ja etnografisen kenttätutkimuksen. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, mitä, miten, milloin, miksi ja kenen toimesta vikellystä tapahtuu. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, millaisia pysyviä ja vaihtuvia rooleja vikellyskulttuurin osakkailla on ja, että jaetaanko vikellyskulttuurissa sosiaalisesti ideaalisia käsityksiä taitoontumisesta eri rooleissa. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus on tarkastella, millainen on ihmisen ja hevosen välinen suhde vikellyksessä, ja miten osakkaiden pysyvät ja vaihtuvat roolit vaikuttavat eläinsuhteen muodostumiseen.

Neljännän tutkimuskysymyksen tarkoitus on tarkastella osakkaiden kerronnan kautta kuultua kerrontaa vikellyksestä, vikellyshevosesta ja taitoontumisesta, ja tarkastella kenttätutkimuksessa osakkaita sosiaalisen elämän keskiössä vikellyskulttuurissa. Johtoajatukseksi on, että taitoontumisessa voi olla asioita, joita on haastavaa havaita, vaikka itse taitoontuisi niissä vikellyksessä. Johtoajatukseeni kuuluu myös, että taitoontumisessa voi olla ulottuvuuksia, joita ulkopuolisen tarkkailijan voi olla haasteellista

havaita. Viidennen tutkimuskysymyksen tarkoitus on selvittää, millaisia kulttuurisia malleja eli sosiaalisesti jaettuja käsityksiä vikellyskulttuurin osakkailla on vikellyksestä ja vikellyshevosesta.

2 Hevosurheilun antropologia

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni teorian ja teoreettismetodologisen viitekehyksen. Tässä luvussa on neljä alalukua, joiden teemat ovat kognitiivinen antropologia, taitoontuminen, kulttuuriset mallit ja eläinantropologia. Tutkimukseni teoria taitoontumisen tutkimiseksi vikellyskulttuurissa on oma sovellutukseni teemoista.

2.1 Kognitiivinen antropologia

Kognitiivisessa antropologiassa tutkitaan mielensisäistä prosessia, joka johtaa toimintaan, mutta toiminta itsessään ei ole tutkimuksen kohteena (Applebaum, 1987: 406.) Ihmisen psykologinen järjestelmä ohjaa ja rakentaa materiaalsen kulttuurin organisoitumista kulttuuriin eli osaksi mieltä ja fyysistä yhteiskunnallista rakennetta. Mielen mallit henkilökohtaisen ymmärtämisen avuksi saavat ilmaisunsa kognitiivisissa prosesseissa, inhimillisinä tapoina ja tavoitteellisessa toiminnassa. (D'Andrade, 1995: 251).

Kognitiivisessa antropologiassa kognitiota tutkitaan mielen sisältönä, tietona ja prosessina. Kognitio voidaan ymmärtää prosessorina, jossa todellisuus prosessoidaan ihmismielelle ymmärrettävään ja kielellisesti ilmaistavaan muotoon. (Bennardo, 2013.) Kulttuuri viittaa ihmiselämän opittuihin, kognitiivisiin eli tiedollisiin ja symbolisiin puoliin, kun taas yhteiskunta viittaa ihmisten elämän sosiaaliseen järjestäytymiseen, sosiaaliseen organisaatioon, vuorovaikutuksen malleihin ja valtasuhteisiin (Eriksen, 2004: 17.) Kulttuuri objektina ja mielen representaationa on hyvä lähtökohta vikellyskulttuurin tutkimisessa, koska osakkaat elivät keskenään erilaista arkea vikellyskulttuurissa, eli he jakoivat keskenään erilaisia malleja vikellyksestä.

Vikellyskulttuurin osakkaan toiminta vikellyskulttuurissa seurasi kognitiivisista prosesseista. Tutkimuksessani kulttuurilla tarkoitan sen erilaisten ulottuvuuksien kokonaisuutta. Kulttuurin konventionaalisuudella tarkoitan sitä, mitä vikellys on kaikkien osakkaiden mielestä: He tunnistavat vikellyksen ajasta ja paikasta riippumatta voimisteluksi hevosen selässä. Kulttuurin empiristisyydellä tarkoitan vikellyskulttuurin näkemistä objektina eli kohteena, jossa eletään. Kulttuurin kognitiivisuudella tarkoitan vikellyskulttuurin ymmärtämistä tietona ja mielen representaationa. Vikellyskulttuuri eri ulottuvuuksista koostuvana yleiskäsitteenä voi sisältää runsaasti erilaisia sosiaalisesti jaettuja käsityksiä siitä, mitä vikellys on. Kulttuurin ulottuvuuksista voi olla helpointa havaita sen näkyvä puoli, materiaallinen kulttuuri. Sosiaalisen elämän keskiössä vikellyskulttuurissa materiaallinen kulttuuri voi näkyä esimerkiksi pitkälle erikoistuneissa urheiluvälineissä.

2.2 Taitoontuminen

Ingoldin taitoontumisen termin (Ingold, 2000) avulla käsittelen vikellyskulttuurin osakkaiden kognitiivisten prosessien vaikutusta heidän toimintaansa sosiaalisen elämän keskiössä. Ingoldin mukaan ihminen on hajoamaton kokonaisuus, joka toimii jatkuvasti kasvaen luovasti suhteessa monipuoliseen, häntä ympäröivään suhteiden verkostoon. Suhteiden verkostolla Ingold tarkoittaa kaikkia ihmistä ympäröiviä, muuttuvia suhteita ja suhderakennelmia, joista ihmisten väliset verkostot ovat yksi osa. Ingold on tutkinut ihmishuoneverkostoja, joissa on mukana muitakin kuin ihmisiä. Ingoldin mukaan

yhtenäisenä organismina ihminen oman ajattelunsa kohteena seuraa siitä, millaisessa suhteessa ihminen on ollut häntä ympäröiviin suhteisiin ja suhdeverkostoihin syntymästään asti. (Ingold 2000: 5-6.) Vikellyskulttuuri sosiaalisina verkostoina ja suhteiden verkostoina vaikutti osakkaisiin siitä lähtien, kun he aloittivat vikellyksen vikellyskulttuurissa sosiaalisen järjestäytymisen kautta.

Enkulturaatiossa ihminen luo oman näkemyksen kaavamaiseen, kulttuuriseen toimintaan ja kehittyneisiin kulttuurin osakkaiden tapoihin oman ainutkertaisen kokemuksen ja oppimisen kautta. Taitoontumisen näkökulmasta enkulturaatiossa ihminen ei opi kulttuurista tietoa geeneissä tai peri sitä vanhemmiltaan sellaisenaan. Ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta kulttuuri voi näyttäytyä yhtenäiseltä. Kulttuuria oman kokemuksen kautta aktiivisesti kokevan ihmisen mielessä kulttuuri prosessoituu ainutkertaiseen muotoon, koska kaksi ihmistä voi kokea saman kulttuurisen tiedon eri tavoin. Eri tavoissa kokea on yleensä kysymys hienovaraisista eroista nyansseissa, ja tästä johtuu kulttuurisen tiedon hidas muuttuminen. (Ingold, 2000: 36-37.)

Ingoldin mukaan evoluutio liittyy siihen, miten ihminen kehittää uusia käyttäytymistapoja ympäristössä, jossa suhteiden verkostossa on eri eläinlajeja. Ingoldin mukaan ihminen kokee kokonaisvaltaisena orgaanina toimimisen eri eläinlajien kanssa vuorovaikutussuhteessa, ja ihminen voi löytää itsestään vuorovaikutuksen tapoja, joita hän ei suhteessa muihin ihmisiin yleensä käytä. Ingold käyttää ihmisen ja eläimen välisestä vuorovaikutussuhteesta käsitettä human-animal-relation. (Ingold, 2000:5.)

Vikellyskulttuurin osakkailla on sosiaalisesti jaettuja ideaalisia käsityksiä voimisteluliikkeiden teknisestä suorittamisesta. Oma sovellutukseni taitoontumisen tutkimiseksi kehittyi teoreettisten kytkentöjen lisäksi kenttätöprosessin aikana. Tieto ja taito voimisteluun hevosen selässä ei ole kulttuurinen malli, vaan institutionaalinen malli vikellyksestä. Kaikki ihmisyhteisöt vikellyksessä jakavat saman institutionaalisen mallin vikellyksestä eli sen tiedon ja taidon, miten hevosen selässä voimistellaan. Kulttuurinen malli vikellyksestä on ideologinen rakennelma, jonka useampi vikellyskulttuurin osakas jakaa, mutta eivät kaikki. Kulttuurin käsite tutkielmassani merkitsee jaetun tiedon olemassaoloa.

Ennen kenttätöjakson tekemistä pro gradu –työtäni varten, tarkkailin vikellystä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Havaitsin, että vikellystilanteessa oli tiimi, jonka yhteispeli määritteli sen, että saavutettiinkö työskentelyllä haluttu lopputulos, vai ei. Jos osakkaiden ideaaliset käsitykset liikkeen suorittamisesta olivat hyvin lähellä toisiaan, saattoi syntyä kitkaa ja erimielisyyttä osakkaiden välillä, koska osakkaiden skripteissä oli hienovaraisia eroja. Jaettu tieto esimerkiksi vikellysliikkeiden teknisestä suorituksesta loi kulttuurisen merkityksen siitä, mitä vikellys oli. Jos ideaalinen käsitys liikeratojen teknisestä suorituksesta ei toteutunut, saattoi vikellyskulttuurin osakas kokea tavoittelevansa itselleen ristiriitaista päämäärää.

Ihmismielen ja ympäröivän yhteiskunnan välistä suhdetta on tarkasteltu antropologisen tieteenalan synnystä asti. 1950-luvulla instituutioiden ja järjestelmien funktionaalinen kuvaus inhimillisen kulttuurin perustana kehittyi kulttuurin ja psyyken suhteen tutkimiseksi. Kulttuuriset koodit ja tiedostamattomat mentaaliset prosessit tulivat tutkimuksen keskiöön. (D’Andrade 1995: 248–251.) Kognitiivisen antropologian taustalla on myös neurologisia lähteitä (Duque ym. 2009).

2.3 Kulttuuriset mallit

Antropologian postmoderni identiteetti tarkoitti kulttuurikäsitteen uudelleen määrittelyä 1980-luvulla perinteisestä etnografiasta poikkeavasti. Michel Foucault'n näkemys vallan historiasta tietoa ja diskursseja koskevana asiana ja kirjoitukset ihmisen identiteetin muodostumisesta oman ajattelunsa kohteena vaikuttivat siihen, miten yhteiskunnan marginaalissa elävät ihmiset asettuivat yhteiskunnallisen ja kulttuurisen elämän keskiöön. Kulttuurin käsittäminen mielen ulottuvuutena tuo yhteiskunnallisessa marginaalissa elävät ihmiset enemmän keskiöön etnografisessa tutkimuksessa ja laajemmin poliittisilla kentillä. Poliittiset prosessit, joiden mukaan tietyt tahot marginalisoivat toisiaan saavuttaakseen poliittisen ja älyllisen hegemonian, ovat seurausta siitä, kuinka merkityksiä konstruoidaan teknologisista ja taloudellisista trendeistä. (Shore, 1996: 9.) Vikellys ei ole poliittinen prosessi, mutta vikellyskulttuurin osakkaana on mahdollista muodostaa käsitys itsestä oman ajattelunsa kohteena. Vikellys voi olla mielen ulottuvuus, jossa ihminen muodostaa käsityksen itsestään ja identiteetistään oman ajattelunsa kohteena.

Kognitiivisen antropologian kulttuurimalliteoriassa tutkija tekee tulkinnan tietyn ryhmän sosiaalisesti opitusta tiedosta. Kulttuuriset mallit ovat empiirisiä analogioita kulttuurista, joka voidaan ymmärtää tietona. (Shore, 1996: 44.) Ingoldin (2000) mukaan kulttuuri omaksutaan siten, että ihminen ryhtyy ottamaan kulttuurista tiettyjä asioita ja rakentamaan itselleen ymmärryksen omasta kulttuuristaan tullessaan osalliseksi kulttuurista. Tähän perustuu ajatus enkulturaatiosta eli siitä, että kukaan ei synny kulttuuriin ja omaksu kulttuuria sellaisenaan. Henkilökohtaisten suhteiden verkoston ja erilaisten tulkintaa ohjaavien mielen mallien kautta yksilö järjestää kulttuurisen tiedon itselleen ymmärrettävään muotoon, omaksuu erilaisia kulttuurisia asioita, ja tulee kulttuurin jäseneksi. (Ingold, 2000: 5.)

Kulttuurinen malli on kognitiivinen skeema, joka on sisäsubjektiivisesti jaettu kulttuurisen ryhmän kesken. Sisäsubjektiivisuudessa on Shoren mukaan kolme kulttuurista mallia, jotka ovat biologinen, kulttuurinen ja niiden väliin jäävä henki-lökohtainen malli eli ihmisen henkilökohtaiset merkitykset ja kokemukset. (Shore, 1996: 45–46.) Tiedon välittämiseen biologisesti kuuluvat lajityypilliset ominaisuudet. Kulttuurisen tiedon omaksumiseen kuuluvat tutkimuksessani vikellyskulttuurin osakkaiden sosiaalisesti jakamat tiedot ja tavat. Pro gradu –työn laajuudessa tutkimuksessa minulla ei ole mahdollisuutta käsitellä biologisia malleja. Tiedon omaksumiseen henkilökohtaisesti kuuluu yksilön tarve jäsentää itsensä ja oma ajattelu suhteessa kulttuuriseen tietoon. Käsittelen tässä tutkimuksessa kulttuurimalliteorian avulla sekä institutionaalisia ja kulttuurisia malleja että niiden väliin jääviä henkilökohtaisia eli mentaalisia malleja.

Kulttuurimalliteoriassa kulttuurin voi määritellä kahdella tavalla eli julkisiksi ja mentaalisiksi malleiksi. Ulkoisina ja julkisina muotoina kulttuuriset mallit viittaavat suureen joukkoon inhimillisiä instituutioita, jotka ovat tavanomaisia käsityksiä ja arvioita paikallisesta todellisuudesta, joka on asetettu aikaan ja tilaan ja näin ollen yhteisö voi kokea elämää konkreettisesti artefaktien muodossa. Ne ovat perinteisen antropologian empiirisen tutkimuksen kohteita. Mentaaliset mallit ovat kognitiivisia representaatioita institutionalisoituneista malleista, mutta niitä ei saa käsittää suorana mentaalisena karttana sosiaalisista instituutioista. Shore nimittää suhdetta mentaalisten ja institutionaalisten mallien välillä ”kahdesti syntyneeksi hahmotelmaksi” kulttuurisista muodoista. Kulttuuriset

mallit voivat vaikuttaa ihmisen henkilökohtaisiin malleihin, jotka jo itsessään saavat aikaan tietynlaista ajattelua ja toimintaa. (Shore, 1996: 68.)

Esimerkiksi vikellys on institutionaalinen malli, jonka vikellyskulttuurin edustajat tunnistavat nähdessään. Vikellykseen institutionaalisenä mallina kuuluu myös materiaallinen vikellyskulttuuri. Kulttuuriset mallit voivat Shoren mukaan tarkoittaa vähemmän kouriintuntuvia muotoja, kuten konventionaalisia tyylejä liikkeestä, puheesta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Muiden kulttuurien mallit ovat vähemmän tietoisia ja sanattomammin tunnettuja kuin oman eletyn kulttuurin mallit. (Shore, 1996: 44.)

Ihminen on voinut sisäistää yhdestä tai useammasta kulttuurista laajan ja heterogeenisen kokoelman erilaisia malleja, joita psykologit kutsuvat skeemoiksi. Skeemat ohjaavat sitä, miten kokemusta ymmärretään. (Shore, 1996: 44-45.) Quinnin mukaan skeemat rakentuvat ihmismieleen useiden samankaltaisten kokemusten myötä ja ohjaavat tulkintaamme myöhemmistä kokemuksista (Quinn, 2005: 38).

Rakenteellisesta näkökulmasta käsin voi olla haastavaa ymmärtää, miksi kulttuurinen evoluutio on tuottanut runsaan ja varioivan varaston erilaisia konventionaalisia malleja samankin kulttuurin sisällä. Kun tämä monimuotoisuus ymmärretään funktionaalisesti, kulttuuristen mallien moninaisuus ja runsaus tulee helpommaksi ymmärtää. Ihmiset ovat opportunistisia tiedon prosessoreita, jotka konstruoivat symbolien systeemiä tekemällä rakenteet auttamaan ihmisten keskinäistä kommunikointia kiinnostuksen intresseistä. Erilaiset mallit ovat tarkoituksenmukaista tiedon erillisten lajien käsittelemiselle. (Shore, 1996: 68.)

Etsin kulttuurisia malleja vikellyksestä ja vikellyshevosesta. Havainnoin kenttätyössä vikellystilannetta, esimerkiksi vikellysharjoitusta, ja haastattelen osakkaita vikellysharjoituksissa. Käsittelen osakkaiden varioivia kulttuurisia malleja, jotka nousevat esiin havainnoidessani yksittäisiä vikellysharjoituksia, koska yhdestä tilanteesta voi käydä ilmi erilaisia intressejä ja skeemoja vikellystilanteessa toimimiseen. Kulttuuristen mallien moninaisuutta voi ymmärtää myös merkitysten konstruoinnin avulla. Sosiaalisesti jaettujen kulttuuristen mallien ja henkilökohtaisten kognitiivisten mallien välinen suhde on usein monimutkainen. Shore kuvaa kulttuurin toiseksi syntymäsi sitä, että mielen representaatio otetaan tutkimuksen kohteeksi suhteessa kognitiivisiin prosesseihin. Kulttuuri syntyy henkilökohtaisten merkitysten jatkuvassa rakennusprosessissa. Tämä kuvaa inhimillistä älykkyyttä. (Shore, 1996: 69.) Vikellyskulttuurin tutkimisessa kulttuurin toisen syntymän voi ajatella esimerkiksi sen osakkaiden henkilökohtaisten intressien ja skeemojen kautta.

Shoren mukaan ihmisaivot ovat joustavat ja täysin avoimet ympäröivän maailman vaikutukselle uuden elämän syntyessä kohdussa. Changeaux'n kehitysteorian mukaan neuroverkon valikoiva vakauttaminen elämän varhaisvuosien aikana selittää aivojen poikkeavan kehityksen eri ihmisyksilöillä. (Shore, 1996: 16.) Pro gradu -työssäni tulkitsen Changeaux'n kehitysteorian siten, että ihminen saa geeneissä potentiaalinen vastaanottaa ympäristöstä tietynlaisia vaikutteita. Vikellyksessä kilpaillaan erilaisissa luokissa, esimerkiksi yksin-, pari- ja joukkuevikellyksessä. Kaikissa vikellysluokissa urheilijat saavat pisteitä musiikintulkinnasta, eli varhaisten kehitysvaiheiden merkitys urheilijoiden potentiaaliin tulkita kuulemaansa musiikkia, on keskeinen. Musiikki vaikuttaa eri ihmisten aivoissa eri tavoin. Vikellyskilpailuissa paremmat pisteet saa urheilija, jolla on potentiaali tulkita musiikkia eli hyödyntää aivoissa tapahtuvaa kognitiivista prosessia sosiaalisen

elämän keskiössä ja yhdistää se tekniseen suoritukseen. (kts. Suomen Ratsastajainliitto 2018; Fédération équestre internationale 2018.)

Erilaisten havaitsemiseen liittyvien järjestelmien, kuten päättelyn, muistamisen ja aistimisen, voi ajatella vaikuttavan ihmisen intersubjektiiviseen toimintaan eli siihen, mitä hän ajattelee omista tunteistaan ja kokemuksistaan, ja millaisia merkityksiä hän luo niille mielessään. Sosiaalinen järjestäytyminen liittyy sosiaalisesti jaettuun tietoon ja siihen, miten asiat ovat järjestyneet ihmismieleen (Shore, 1996: 8).

Vikellyskulttuurin osakkaiden henkiset taidot ja mahdollisuudet kehittyvät samalla, kun vikellystilanteissa tavoitellaan sosiaalisesti jaettua käsitystä toiminnan tavoitteista. Skriptit, eli toimintamallit, voivat vaikuttaa spontaanilta puheelta, itsestään selviltä osilta ja normaaleilta ihmisten intentioilta ja tunteilta kulttuurin jäsenen mielestä. Ulkopuolinen voi nähdä skriptien esiintyvän objekteina, ennustettavina sosiaalisina artefakteina, kuten dialogina tekstikirjassa. (Shore, 1996: 43)

Vikelys näyttää ulkopuoliselle tarkkailijalle voimistelulta hevosen selän päällä, mutta vikellyskulttuurin osakkaalle vikellyksessä voi olla vaihtoehtoisia skriptejä. Ihmisen elämäntilanne seuraa niistä verkostoista, joihin hän on suhteessa (Perttula, 2005: 116-117). Skripti voi vaihdella vikellyskulttuurin osakkaan eri elämäntilanteissa, koska kulttuurinen malli vikellyksestä voi muuttua.

Kulttuurista jaetaan organisoidusti tai informaalisti työn lomassa (Kurtti, 2012). Hiljainen tieto syntyy kokemuksen kautta ja se on henkilökohtaista ja käytännöllistä (Schuurman, 2012: 67). Tutkin vikellyskulttuurin osakkaiden sosiaalisesti jakamaa hiljaista tietoa kenttätyössä.

Teoreettisessa viitekehyksessä tutkimuksessani on sekä kognitiivisen antropologian teorioita ja lähteitä, että Ingoldin teoreettisen termin näkökulma vikellyskulttuurin tutkimiseen. Lisäksi tarkastelen ihmisen ja eläimen suhdetta antropologisen eläintutkimuksen näkökulmasta. Oma sovellutukseni eläinsuhteen tutkimiseksi on antropologiselle eläintutkimukselle tyypillinen eli lähestyn eläintä ja muita luonnollistavia kategorioita ja dikotomioita kriittisesti. Johtoajatukseni eläinsuhteen tutkimisessa on, että käsitykset eläimestä voivat syntyä tietyissä konteksteissa ja ne voivat kertoa enemmän ihmisen ajattelusta ja mentaalisisistä malleista, kuin eläimestä sinänsä.

2.4 Antropologinen eläintutkimus

Antropologian suhde yleisesti eläintutkimukseen on hankalaa määrittää, koska antropologia käsittää ainakin neljä erillistä tieteenalaa: biologisen antropologian, sosiaali-antropologian, arkeologian ja kielitieteen. Lisäksi antropologiaan erikoistuneiden tieteenalojen kirjo on runsas. Ihmisen ja eläimen suhteen tutkiminen on monitieteinen tutkimusala, jossa tutkimusta tehdään eläinlääketieteen, antropologian, oikeustieteen, sosiologian ja filosofian alalla (Leinonen, 2013, 27.) Eri tieteenalojen sisällä ovat kehittyneet eläintutkimuksen erikoisalut. Ihmistieteellisen eläintutkimuksen sisällä voidaan karkeasti erottaa kaksi suuntausta: eettisesti ja poliittisesti sitoutunut kriittinen eläintutkimus (Critical Animal Studies) ja laaja-alaisempi eläinsuhteiden yhteiskunta-tieteellinen ja humanistinen tutkimus (Animal Studies, Human-Animal Studies, Anthrozoology). (Leinonen, 2013: 27.)

Maurstad, Davis ja Cowles (2013) korostavat tutkimuksissaan fenomenologisesti ihmisen kokemuksia ja sisäistä kokemusmaailmaa ja heidän tarkastelunsa ytimessä on tämän hetkisellem antropologiselle lähestymistavalle tyypilliseen tapaan ihmislähtöinen näkökulma: eläin ja muut luonnollistavat kategoriat ja dikotomiat osoitetaan tietyissä konteksteissa syntyneiksi kategorioiksi. Heidän tutkimuksessaan ihmisen ja hevosen välistä suhdetta lähestytään kuitenkin kahden toimijan sisäisestä kokemuksellisuudesta käsin. (Maurstad, Davis, Cowles, 2013.) Eläintutkimus antropologian kentällä ei ole uutta, mutta eläimen tuntevana olentona huomioonottava lähestymistapa on uusi. Näkökulma on ollut ihmiskeskeinen, vaikka myös eläimelle on annettu toimijuutta. Eläin-suhteen tutkiminen on ollut osa ihmisyyhteisöjen tutkimista 1800-luvulta asti. Antroposentrinen lähestymistapa eläimiin on muuttunut viime aikoina, eikä antropologiaa voi enää yleistää niin, että antropologit lähestyisivät eläimiä vain passiivisina objekteina. (Leinonen, 2013: 27.)

Tutkimuksessani pyrin ymmärtämään syvällistä ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen muodostumista vikellyskulttuurin osakkaiden kokemusten ja sosiaalisesti jakamien käsityksien kautta. Syvällisen hevosen ja ihmisen vuorovaikutussuhteen muodostumisen tutkiminen eläinantropologian näkökulmasta on hevosen sisäisen kokemusmaailman ja toimijuuden tutkimista vikellyskulttuurin osakkaiden sisäisistä kokemusmaailmoista käsin. Antropologian vahvuus on etnografisessa tutkimuksessa ja osallistuvassa havainnoinnissa (Mullin, 2002: 4.) Tässä työssä tutkin hevosta ihmisen ajattelun ja kokemusten kautta. Tutkin ihmisen ja hevosen välistä vuorovaikutussuhdetta sosiaalisen elämän keskiössä ihmisen kykynä lukea ja käsitellä hevosta.

Leinonen (2013) suhtautuu väitöskirjassaan kriittisesti ihminen-eläin –kahtiajako- Leinosen mukaan ihminenkin on eläin, ja eläinten määrittely yhdeksi kategoriaksi on ongelmallista, sillä lajien määrä on valtava. Leinonen tulkitsee ihmisten ja muiden eläinten välisiä eroja aste-eroiksi tietoisuudessa, tunteissa, kommunikoinnissa ja muissa kognitiivisissa toiminnoissa. Hän käyttää käsitteitä ihminen ja eläin teoreettisessa keskustelussa ja perustelee tätä sillä, että ainakin toistaiseksi ne ovat vielä vakiintuneita käsitteitä sekä tieteellisessä että maallikkotekstissä. Muutoin hän puhuu eläimistä yleensä ja niiden lajeista kuten ihmisestä ja hevosesta, tai ihmis- ja hevosityksilöistä. Englanninkielisissä teksteissä monet tutkijat käyttävät eläimistä sanaa *non-human-animal*. Suomeksi käänös olisi luontevampi toisin päin eli ihminen on inhimillinen eläin. Yleisesti ottaen antropologiassa tarkastellaan suhdetta ihmisen ja eläimen välillä enemmän kuin pelkkää eläintä itsessään. (Leinonen, 2013: 23-24.)

Hevonen on tutkimuksen kohteena kiinnostava hybridi, koska se kuuluu sekä luontoon että kulttuuriin. Hevonen on yhtä aikaa tiiviisti yhteiskunnan sisällä elävä kesy eläin ja villi. Schuurman kysyy väitöskirjassaan, millä tavoin ihmisen suhde eläimeen vaikuttaa käsityksiin eläimistä ja niiden hyvinvoinnista, ja tuo esiin ihmisen suhtautumisen hevosiin kaksijakoisesti hyöty- ja tunnetasolla. (Schuurman, 2012, 260.)

Hevosta hybridinä tarkastelee myös Thompson (2011) ja viittaa muiden tutkijoiden käyttämään hybridin käsitteeseen ihmisen ja hevosen suhteen tarkastelussa. Thompson kuitenkin pohjaa artikkelinsa kentauri-metaforaan, jota hän käyttää tutkimuksellisenä apuvälineenä. Thompsonin mukaan kentauri-metafora mahdollistaa vivahteikkaan keskustelun erityislaatuisesta suhteesta ihmisen ja hevosen välillä. (Thompson, 2011.)

3 Menetelmät

Tärkein menetelmäni oli etnografinen kenttätyö ja osallistuva havainnointi. Kenttätyö sisälsi erilaiset haastattelut ja kirjoittamisen. Kulttuuriantropologian tieteenfilosofiassa etnografinen kenttätyö on metodologia, jossa kulttuurisen tiedon kokeminen, tulkinta ja representaatio yhdistyvät teoreettisten periaatteiden ja agendojen kanssa tieteelliseksi näkökulmaksi (Pink 2007:18). Työtapanani osallistuva havainnointi ja kokemusten tulkintaa hyödyntävä näkökulma olivat tärkeitä kenttätyössä ulkopuolisena tarkkailijan ja vikellyskulttuurin osakkaan rooleissa.

Käsittelen refleksiivisyyttä kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa kirjoittamalla erilaisiin päiväkirjoihin ja käsittelemällä antropologin ammattietiikkaa (AAA Statement of Ethics). Refleksiivisyydellä tarkoitan sekä erilaisia työkaluja arvioida kriittisesti etnografisessa kenttätyössä keräämääni aineistoa, että sen analyysia että asettamalla työni tiedeyhteisön arvioitavaksi. Merleau Pontyn mukaan havaitseva ja havaintoa analysoiva minä ovat eri asiat. Kokemusta voi reflektoida, mutta ajattelu ei tavoita kokemusta sellaisenaan. (Merleau-Ponty 1968: 147-148.) Refleksiivisyydellä ja analyysin objektiivisuudella tarkoitan ideaalisia käsityksiä objektiivisesta tiedosta ihmistieteellisessä tutkimuksessa, johon pyrin tutkimuksessani kirjoittamalla erilaisia päiväkirjoja.

3.1 Kenttätyöjaksot ja otanta

Pro gradu -työni tärkeimmät aineistonkeruumenetelmät olivat kolme kenttätyöjaksoa vikellykseen erikoistuneilla hevostalleilla. Tein niistä kaksi Sipoossa ja yhden Vihdissä. Sipoossa työskentelin kesällä kolme viikkoa ja syksyllä yhden viikon. Vihdissä työskentelin vain yhden päivän, ja sen päivän tarkoitus oli luoda ihmissuhteita ja tutkimussuunnitelma vikellyskulttuurin tutkimiseksi. Pro gradu -työni tekeminen alkoi kenttätyömatkastani Oulusta Vihtiin. Vihdistä sain vikellyskulttuurin osakkailta sen käsityksen, että työskentelyyni suhtauduttiin vikellyskulttuurissa positiivisesti. Osakkaat kertoivat, että vikellys oli heille rakas harrastus. He halusivat tehdä vikellystä tunnetuksi Suomessa.

Tutkimuksessani oli 17 pääinformanttia. Kenttätyössä Vihdissä haastattelin Suomen maajoukkueen toiminnasta vastaavaa vikellysvalmentajaa ja kahta vikeltäjää. Näitä haastatteluja seurasi lomakekeskustelujen toteuttaminen Facebookin Vikellysfoorumin (Vikellysfoorumi, 2018) avulla. Pyysin vikellyskulttuurin osakkaita vastaamaan sähköpostitse kysymyksiin, jotka olin laatinut erikseen vikeltäjän, vikellysvalmentajan ja vikellyshevosen omistajan rooleja varten. Sain viikossa vastauksia kaikkien lomakkeiden kysymyksiin yhteensä yhdeksältä osakkaalta. Lomakekeskustelujen tarkoitus oli saada käsitys siitä, millaisia tutkimus-kysymyksiä voin hyödyntää vikellyskulttuurin tutkimisessa. Käytettävissäni olivat kulttuuriantropologian tieteenfilosofian mukaiset menetelmät etnografinen kenttätyö ja osallistuva havainnointi.

Kenttätyöjaksot Vihdissä ja Sipoossa olivat menetelmällisesti erilaiset, koska Vihdissä olin ulkopuolisen tutkijan roolissa eli keräsin tietoa havainnoimalla ja haastattelemalla vikellyskulttuurin osakkaita osallistumatta vikellykseen ja vikellyskulttuurin osakkaiden toimintaan ruumiillisesti. Sipoossa olin täysin ulkopuolisen tutkijan roolin lisäksi vikellyskulttuurin osakas eli osallistuin vikellyskulttuurin toimintaan esimerkiksi

vikeltämällä itse ja opettelemalla hevosen lukemista ja käsittelyä touhuamalla hevosten kanssa vikellyskulttuurin arkisten askareiden lomassa. (kts. kuva: 1.)

Avaininformantilla ja hänen puolisoillaan oli keskeinen rooli pro gradu -työni etno-grafisen kenttätöön onnistumisessa. He omistivat yhdessä hevostallin ja aktiivisesti toimivan vikellysyrityksen, joka sijaitsi heidän kotinsa pihapiirissä. Kenttätöössä pääsin osallistumaan perheen elämäntapaan yhtäjaksoisesti. Avaininformantilla oli tärkeä osa luottamuksen rakentamisessa vikellyskulttuurin osakkaisiin. Hän esimerkiksi mahdollisti aihetta taustoittavat keskustelut kodissaan, mahdollisti minulle uusien ihmissuhteiden solmimisen ja teki mahdolliseksi tutkimusprosessini ainutkertaiset kokemukset vikellyskulttuurissa. Avaininformantti osasi vikellyskulttuurin eri roolit, esimerkiksi vikeltäjän, vikelysvalmentajan ja vikelyshevosen omistajan vikellyskulttuurissa sosiaalisesti jaetun ideaalin mukaisen toiminnan. Hänellä oli ruumiillinen kyky niissä toimimiseen.

Otanta on prosessi, jossa valitaan osajoukko kohteita suuremmasta väestöstä ja ne sisällytetään tutkimukseen (Russell, Gravlee 2015: 255). Vikellys Suomessa on aktiivisinta Tampereella ja pääkaupunkiseudulla, ja valitsin osajoukon vikellyskulttuurin tutkimiseksi pääkaupunkiseudulla aktiivisen harrastajajoukon lisäksi siksi, että halusin haastatella Suomen maajoukkueen aluevalmennuksesta vastaavia vikelysvalmentajia, jotka asuivat pääkaupunkiseudulla. Tutkimusväestö vikellyskulttuurissa valikoitui vikelysvalmentajien lisäksi järjestelmällisesti ja sattumanvaraisesti. Järjestelmällisyydellä tutkimusväestön valinnassa tarkoitan sitä, että kysyin vikelysvalmentajilta luvan haastatella heidän valmentamiaan vikeltäjiä, muita vikellyskulttuurin osakkaita ja muista maista tulleita vikelysvalmentajia. Sattumanvaraisuudella tutkimusväestön valinnassa tarkoitan sitä, että kysyin Facebookin Vikelysfoorumilla pääkaupunkiseudulla asuvia vikellyskulttuurin osakkaita vastaamaan sähköpostitse tehtävään lomakekeskusteluun ja työni informanteiksi valikoituivat osakkaat, jotka vastasivat kysymykseeni kahden viikon aikana, jonka rajasin vastausajaksi. Tapasin lähes kaikki informantit henkilökohtaisesti kenttätöössä.

Pro gradu -työni otanta ei edusta pääkaupunkiseudun koko pääkaupunkiseudun vikellyskulttuuria, koska käytettävissäni olevat resurssit, pro gradu -työn laajuus ja käytettävissäni olevat menetelmät vaikuttivat siihen, että otanta koski vain kahdella vikellystallilla käyviä osakkaita, vaikka pääkaupunkiseudun vikellyskulttuurissa harrastuspaikkoja oli enemmän. Otanta edustaa pääkaupunkiseudun vikellyskulttuurin osakkaita siinä mielessä hyvin, että otannassa, eikä pääkaupunkiseudun vikellyskulttuurissa, ole esimerkiksi terapiavikellystä.

3.2 Osallistuva havainnointi ja erilaiset roolit

Täysin ulkopuolisen tutkijan rooliini kuului, että tein kenttätöössä osallistuvaa havainnointia ja erilaisia haastatteluja työskenneltyäni pitkään oman mielen kanssa etukäteen erilaisilla menetelmillä oman itsen etäännyttämiseksi. Näistä menetelmistä keskeisimmät olivat autoetnografinen menetelmä, jossa jaetaan ymmärrystä kulttuurista ja yhteisöstä oman minän kautta (Chang, 2008) ja kirjoittaminen. Minulla ei ole kokemusta esimerkiksi juoksuttamisesta, vikelysvalmentamisesta ja vikelyshevosten omistamisesta, joten niiden havainnointi vaati minulta enemmän henkistä ponnistelua kuin vikeltäjien havainnointi.

Vikellyskulttuurin osakkaan roolissa osallistuin vikellysharjoituksiin, -leirille ja -valmennuksiin myös vikeltäjän roolissa. Oman ruumiin käyttäminen informanttien joukossa mahdollisti oman ja osakkaiden taitoontumisen aistimista kehollisesti. Keräsin tietoa vikeltäjän taitoontumisesta havainnoimalla oman ruumiini käyttämistä vikellysharjoituksissa.

Keräsin tietoa vikellyshevosen omistajan roolista osallistumalla tämän arkeen. Tein vikellyshevosen omistajan arkeen kuuluvia töitä päivittäin eli esimerkiksi jaoin hevosille heinää aamuisin ja iltaisin ja siivosin niiden tarhoja. En tehnyt sitä yksin, vaan samalla kun havainnoin oman ruumiini käyttämistä työssä, havainnoin vikellyshevosen omistajan työskentelytapaa. Keskustelimme kenttätöjakoajan ajan lähes yhtäjaksoisesti työn tekemisen lomassa vikellyshevosen omistajan kanssa. Keräsin tietoa myös yritystoiminnasta vastaavan osakkaan roolista osallistumalla tämän arkeen. Yritystoimintaan kuului yrityksen organisointia, talousasioiden hoitamista ja verkostoitumista vikellyskulttuurissa Suomessa ja ulkomailla.

Yritystoiminnasta keräsin tietoa osallistumalla esimerkiksi aktiivisesti vikellysleirin järjestämiseen. Leiri järjestettiin tänä vuonna (2018) ensimmäistä kertaa, ja tein ennen leiriä, leirin aikana ja sen jälkeen yhteistyötä noin 50 vikellyskulttuurin osakkaan kanssa. ”*Ilman täsmällisyyttä, rauhallisuutta, päättäväisyyttä ja kykyä nukkua öisin vikellysyrittäjä ei voisi onnistua työssään. Vikellys ja vikellyskulttuuri toimii, kun yksityiskohtiin suhtaudutaan tarkasti, mutta rennosti.*” (Kenttätöpäiväkirja 30.8.2018.)

**Kuva: 1. Hevosen lukemisen harjoittelua kenttätöissä.
Kuva: Kirjoittaja.**

3.3 Reflektiivisyys ja päiväkirjat

Ruumiillisen työn lisäksi henkisen työn suorittaminen hyvällä mielellä osoittautui tärkeäksi aineistonkeruumenetelmäksi. Henkisellä työllä tarkoitan aistien, kokemusten ja asioiden tietoista ajattelemista tietoisesti ja analyttisesti. Henkisessä työssä minua auttoi sekä kirjoittaminen erilaisiin päiväkirjoihin, että rauhallinen puuhastelu ja ruumiillisen työn tekeminen. Samalla kun tein ruumiillista työtä hevostallilla, koin kykeneväni ajattelemaan selkeästi.

Kirjoitin koko vuoden 2018 kolmea erilaista päiväkirjaa. Ne olivat henkilökohtainen päiväkirja, autoetnografinen päiväkirja ja kenttätyöpäiväkirja. Henkilökohtainen päiväkirjani koostui useista osista. Menetelmää, jolla pyrin tiedostamaan, miten ajattelen sekä aistihavainnoistani ja kokemuksistani, että haastatteluilla ja lukemisella hankitusta tiedosta, kutsun nimellä *aamusivut*.

Aamusivut koostuivat vapaasta assosiaatiosta, jota kirjoitin koko tutkimusprosessin ajan. Johtoajatuksena aamusivuille oli, että kirjoitan joka aamu herättyäni kolme sivua tekstiä siitä, mitä mielessäni on. En kirjoittanut joka aamu, mutta kirjoitin usein. Aamusivujen idea oli oman mielen rauhoittaminen. Kirjoitin vapaasti elämästä, tutkielmasta ja tulevasta päivästä ymmärtääkseni itseäni paremmin. Erityisesti hyödynsin aamusivuja siinä, että osaisin kuunnella ja havainnoida kentällä selkeämmin informanttien näkökulmia ja kokemuksia. Tästä seurasi se, että en ohjailut liikaa kysymystenasetteluani ja valikoinut saamaani tietoa informanteilta siksi, että olisin tiedostamattani tai tiedostaen itse tarvinnut sitä. En usko, että tutkija kykenee täysin tiedostamaan oman mielen rakentumisen ja samastamaan informanttien todellisuuteen, mutta uskon että halu harjoitella on parasta lahjakkuutta tässäkin asiassa.

Autoetnografisessa päiväkirjassa käsittelin omaa mieltä ja kehoa menetelmänä, joka tuotti sille tyypillistä tietoa. Kirjoitin siihen osallistuvasta havainnoinnista ulkopuolisen tutkijan roolissa ja vikellyskulttuurin osakkaan roolissa. Autoetnografisessa päiväkirjassa selvää oli, että roolin vaihtaminen ulkopuolisen tutkijan roolista vikellyskulttuurin osakkaan rooliin onnistui selkeästi, jos tunne-elämässäni ei ollut henkilökohtaisia ristiriitoja haittaamassa keskittymistäni. Roolit ja objektiivisuuden vaade sekoittuivat pitkin henkilökohtaista ja autoetnografista päiväkirjaa. Koin menetelmän kirjoittaa erilaisia päiväkirjoja hyödylliseksi, koska päiväkirjojen teksti oli kirjoissa selkeästi erilaista, ja tuotti erilaista tietoa.

Autoetnografisen kenttätyöpäiväkirjani etnografisen osuus koostui havainnointien kirjoittamisesta ja piirtämisestä paperille. Tässä osuudessa oli liitteitä, esimerkiksi vikellysleirin ohjelma ja aikataulu, kuntonyrkkeilytunnin suunnitelma, matkaliput, Suomen vikellyssäännöt (Suomen Ratsastajainliitto 2018) ja kansainvälisen ratsastusurheiluliiton (Fédération Equestre Internationale 2018) vikellyssäännöt, lehtileikkeitä, valokuvia, lapsivikeltäjien kirjoittamia tarinoita ja piirtämiä kuvia. Muistiinpanoja osallistuvasta havainnoinnista kenttätyöjaksojen aikana ja henkilökohtaisista kokemuksista kuten tallityön tekemisestä, vikellysharjoituksiin osallistumisesta, ihmissuhteiden luomisesta ja haastavista tunteista kertyi tutkielman edetessä runsaasti.

3.4 Haastattelut

Ulkopuolisen tutkijan rooliin kuului erilaisten haastattelujen tekeminen. Tein erilaisia haastatteluja, joista yksi oli syvähaastattelu, kuusi teemahaastattelua, kahdeksan lomakekeskustelua ja kaksi avointa kenttätöhaastattelua. Tein haastattelut soveltamalla vikeltäjän, vikelysvalmentajan ja vikelyshevosen omistajan haastattelurunkoja (kts. liitteet). Tutustuin vikelyskulttuurin osakkaisiin kenttätöön lisäksi sosiaalisen median Instagram-sovelluksessa.

Teemahaastattelussa edetään tiettyjen etukäteen valittujen keskeisten teemojen ja niiden pohjalta tehtyjen tarkentavien kysymysten avulla. Teemahaastattelun etu on sen vapaa muoto. Yhdenmukaisuuden vaateen aste vaihtelee teemahaastattelulla toteutetusta tutkimuksesta toiseen. Vaihteluväli on lähes avoimen haastattelun tyyppisestä strukturoidusta etenevään haastatteluun. (Tuomi & Sarajärvi 2008: 75.) Metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi ja Hurme 2001: 48). Teemahaastatteluissa käsitelimme vikelyshevosen lukemista, käsittelyä ja vikelystä osakkaan rooliin ja luonteeseen sopivasta näkökulmasta. Esimerkiksi vikelyshevosten kengittäjän teemahaastattelussa käsitelimme kengittäjän kykyä lukea ja käsitellä hevosta ja kengittäjän havaintoja vikelyshevosten kengistä ja yleisestä terveydestä. Vikeltäjä 1:n haastattelussa käsitelimme vikelystä ja vikelyshevosta kokeneen hevosihmisen ja kilpailuissa menestystä saaneen kilpaurheilijan näkökulmasta.

Verraten muihin haastattelutyyleihin, syvähaastattelu on täysin strukturoimaton. Syvähaastattelusta käytetään myös nimityksiä avoin haastattelu, kliininen haastattelu, asiakaskeskeinen haastattelu ja keskustelunomainen haastattelu. Syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä. Syvähaastattelussa korostuu tutkittavan ilmiön mahdollisimman perusteellinen avaaminen, jolloin harvinaista ei ole, että haastateltavia on vain muutama – ehkä vain yksi henkilö – ja että samaan henkilöä voidaan haastatella useaan kertaan. (Tuomi, Sarajärvi 2008: 76.) Toteutin syvähaastattelun avaininformantin kanssa.

Tutkimuksessani syvähaastattelu oli tilanne, jossa esitin avoimia kysymyksiä, joista haastateltavalla tuli mieleen omia kokemuksia. Esitin jatkokysymyksiä tai rohkaisin äännähdyksillä ja äänenpainotuksilla haastateltavaa jatkamaan mahdollisimman vapaata assosiaatiota. Olin valmistautunut tilanteeseen aamusivujen (kts 3.3) avulla, jotta oma persoonallisuuteni pysyisi etäällä, olisin analyyttinen ja kykenisin luomaan rennon ja keskustelevaisen ilmapiirin. Halusin, että haastateltava voisi rauhoittua tuntemaan syvempiä tunteita ja kokemuksia valituista teemoista. Opettelin kuuntelemista ja puheeseen liittyviin tunteisiin herkistymistä esimerkiksi havainnoimalla äänenpainoja ja niiden taustalla vaikuttavia tunteita. Perustan tämän metodin itseni etäännyttämiseksi Turun Avoimen Yliopiston Luovan kirjoittamisen kurssilla opetettuun tapaan kirjoittaa aamusivuja. Kysyin tarkentavia kysymyksiä avaininformantilta ja muilta informanteilta koko tutkimusprosessin ajan, koska olin tietoinen siitä, että saattaisin tulkita asioita väärin.

3.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Oma sovellukseni kognitiivisesta antropologiasta, taitoontumisesta ja eläin antropologiasta johti siihen, että analysoin aineistoni eli haastatteluaineiston ja havainnointipäiväkirjani abduktiivisesti eli yhdistämällä aineisto- ja teorialähtöisen analyysin.

Aineistolähtöisellä analyysillä tarkoitin, että toteutin analyysin Miles ja Huberman (1994) laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysin kuvauksen tavalla. He kuvaavat aineiston analyysia kolmevaiheiseksi prosessiksi, joka alkaa aineiston redusoinnilla eli pelkistämällä. Sitä seuraa aineiston klusterointi eli ryhmittely. Viimeiseksi analyysin vaiheeksi he kuvaavat abstrahointia eli teoreettisten käsitteiden luomista.

Aloitin aineiston käsittelyn kokoamalla lomakekeskustelujen vastaukset ja kuuntele-malla haastattelut nauhurilta. Litteroin haastattelut ja kirjoitin ne tietokoneella auki sana sanalta. Luin litteroidun ja kootun tekstin lukuisia kertoja ja perehdyin sen sisältöön. Etsin tekstistä pelkistettyjä ilmauksia ja samaa teemaa käsitteleviä asioita. Käsittelin tutkimusaineiston kenttätyöjakson jälkeen käsin jakamalla haastatteluaineiston teemoihin. Leikkasin suuresta paperirullasta viisi kahden metrin pituisia liuskaa, ja otsikoin ne käsin seuraavasti: 1) merkitys-, 2) konkretia-, 3) sosiaalisuus-, 4) tunteet ja kokemukset sekä 5) vikellyshevonen ja eläinsuhde.

Merkitys-teemassa etsin vastaukset siihen, mitä ihminen ajattelee, että vikellys on. Konkretia-teemassa etsin vastaukset siihen, mitä vikellyskulttuurissa tehdään käytännössä ja kenen toimesta. Sosiaalisuus -teeman avulla etsin vastaukset siihen, miten rakenteelliset eli suhteellisen pysyvät roolit ja henkilökohtaiset ihmissuhteet muodostuvat vikellyskulttuurissa. Tunteet ja kokemukset -teemassa etsin vastaukset siihen, millaisia tunteita ja ajatuksia vikellyksessä koetaan. Vikellyshevonen ja eläinsuhde- teemassa etsin vastaukset taitoontumisesta ja siitä, kuinka taitoontunut ymmärtämään ja tulkitsemaan hevosta täytyy olla toimiakseen tietyssä rakenteellisessa roolissa, kuten vikeläjän, vikellysvalmentajan ja vikellyshevosen omistajan roolissa.

Käsittelin aineiston seuraavaksi piirtämällä paperiliuskoihin 10-12 sarakkeiset taulukot. Sarakkeisiin keräsin jokaisen informantin kannanoton sarakkeen teemaan. Kaikilta informanteilta en saanut vastausta joka sarakkeeseen. Merkitys-teeman sarakkeen otsikot olivat *kilpaurheilu, sosiaalisuus, hyvinvointi, kuntoilu, arjen irtiotto, elämäntapa, itsensä ilmaisemisen mahdollisuus, lajin eksoottisuus, mielenterveys, kuntoutus ja iaide*.

Konkretia-teeman sarakkeen otsikot olivat *vikellysharjoitusten määrä hevosella viikossa, vikellysharjoitusten määrä harjoituspukilla viikossa, oheistreeni, mielikuvaharjoittelu, harrastuspaikka, kaikki toimintasi hevosten kanssa viikoittain, toiminta hevosten kanssa koko elämän ajalta, onko sinulla voimistelutaustaa, ja kilpailenko vikellyksessä, ja jos kilpailet, millä tasolla*.

Sosiaalisuus-sarakkeen alateemat olivat vapaa-aika vikellysharrastajien kanssa vikellysharjoitusten lisäksi, yhteiset harrastukset vikellysharrastajien kanssa, vikellysleirit, lajinvalinta, vikellysharrastuksen aloittaminen, kuuluminen vikellysporukkaan, -ryhmään, - yhteisöön tai -joukkueeseen ja maininnat puolisosta ja perheestä. Tunteet ja kokemukset -sarakkeen alateemat olivat *onnistumisen kokemus, epäonnistumisen kokemus, haasteet, keskittyminen, motivaatio, rauhoittuminen, kilpailuvietti, keholliset kokemukset, jännitys, väsymys, hyvä mieli ja mieleenpainuvien vikellyskokemuksesi*.

Vikellyshevonen ja eläinsuhde -sarakkeen alateemat olivat *harrastatko ratsastusta, kaikki toimintasi hevosten parissa, toiminta hevosten kanssa koko elämän ajalta, omistatko hevosen/hevosia/vikellyshevosen/vikellyshevosia, maininnat hevosen lukemisesta, huomioimisesta ja käsittelystä vikellyksessä, maininnat hevosen myötäämisestä, maininnat*

siitä miten hevosta pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan, tunnetko hevosen, jolla vikellät, vaihtuuko vikellettävä hevonen usein ja hyvä vikellyshevonen.

Käsittelin aineiston tyypittelemällä sen karkeasti sen mukaan, mitä vikellyskulttuurin osakas vastasi kysymykseen *miksi vikellät?* Vertailin vastauksia ja kenttätyössä tekemiäni havainnoiteja Vikeltäjän Urapolku – taulukkoon (Vikeltäjän Urapolku 2018), jossa on vikeltäjän kehitystä vastaavan elämäntavan osa-alueet. Vertailun kohteina minulla oli erityisesti aika, jonka osakas käytti vikellyskulttuurissa ja se, kuinka paljon vikellys vaikutti osakkaan elämään vikellyksen lisäksi.

Aineiston käsittelyn ja teemoittamisen jälkeen analyysi eteni laadullisen analyysin tavoin. Kuvailen hiukan määrällisen aineiston analyysia, koska tein erilaisia taulukoita analyysivaiheessa. Abduktiivisessa päättelyssä tutkimusaineiston analysointia ohjaa ajatus, jonka avulla havainnot ja tarkastelut voidaan keskittää valittuun ilmiöön (Grönfors 1982: 33). Käytin apunani kvantitatiivisia menetelmiä, kuten taulukoita, esimerkiksi vikellyskulttuurin osakkaiden käyttämästä ajasta vikellykseen. Taulukot olivat taustatietoa tekemälleni analyysille, ja ne täydensivät laadullista aineistoa.

Keskitin havainnot kenttätyöllä hankitusta aineistosta ja lähdekirjallisuudesta taitoontumiseen, kipinään eli motivaatioon ja vikellystilanteen rakenteelliseen erikoislaatuuteen. Sivuteemana käsittelin taitoontumista osana ruumiinkäyttämistä ja käsillä tekemistä. Kvalitatiivinen raportti esitetään usein kertomuksena ilman numeroita ja tilastotietoja. Tällöin empiirisen aineiston analyysi muodostaa keskeisen osan tutkimustekstistä ja aineiston analyysi, sekä tutkimustekstin kirjoittaminen liittyvät kiinteästi toisiinsa. (Eskola & Suoranta 1998, 244.)

Kenttätyöjaksojen keräsin aineistoa, jota en käytettävissäni olevan ajan rajallisuuden takia analysoinut ja käyttänyt tutkimuksessa. Jätin käyttämättä esimerkiksi lomakekeskusteluvastauksia, jotka sain maaliskuulle rajaamani vastausajan ulkopuolella. Jätin käyttämättä myös keskusteluilla ja haastatteluilla hankittua aineistoa, joka oli arkaluontoista informanttien kannalta. En myöskään analysoinut aineistoa, joka käsitteli ihmissuhteita tai muita hevosurheilulajeja kuin vikellystä.

3.6 Tutkimusetiikka

Aineiston käsittelyyn ja analyysiin liittyi eettisiä huomioita esimerkiksi henkilötietojen suojaamisesta. Keräsin kaikilta informanteilta kirjallisen tutkimusluvan, jossa informantti vastasi kysymykseen siitä, saiko hänen nimensä mainita valmiissa tutkimuksessa. Suurin osa tutkimukseni informanteista antoi kirjallisen suostumuksensa käyttää heidän nimiään valmiissa työssä. Osa informanteista toivoi anonymiteettia. Halusin noudattaa yhtenäistä linjaa tässä asiassa, joten käsittelen kaikkia informanteja nimettömästi. Nimettömyys tutkimuksessani ei tarkoita sitä, että henkilöllisyydet olisivat salattuja, koska osoitan kiitokset tutkimuksen mahdollistamisesta informanteille heidän omilla nimillään. Lisäksi yksittäisten haastateltavien henkilöllisyydet ovat pääteltävissä, koska tutkimuksessa oli mukana vain kaksi hevostallia ja tallin vakituiseen henkilökuntaan kuului esimerkiksi vain yksi kengittäjä. Tämä asia ei ole ongelma, koska minulla on lupa haastattelumateriaalien käyttöön niin, että henkilöllisyys ei ole salattu. En halunnut häivyttää henkilöitä tutkimuksesta kokonaan, sillä mielestäni tutkimuksen kannalta oli oleellista, mitkä asioista

oli kerrottu esimerkiksi kengittäjän, tallin omistajan, juoksuttajan tai vikellysharrastajan näkökulmista.

Kaikkien informanttien kunnioittaminen tutkimusprosessin vaiheissa oli helppoa, koska arvostin ja kunnioitin vikellyskulttuurin osakkaita ja heidän tekemäänsä työtä vikellyskulttuurissa. Pyrin osoittamaan kunnioitukseni käytökselläni eli olemalla kaikissa tilanteissa kaikki kohtaan ystävällinen, kuuntelemaan ja auttamaan.

4 Vikellys maailmalla ja Suomessa

4.1 Vikellyksen historia

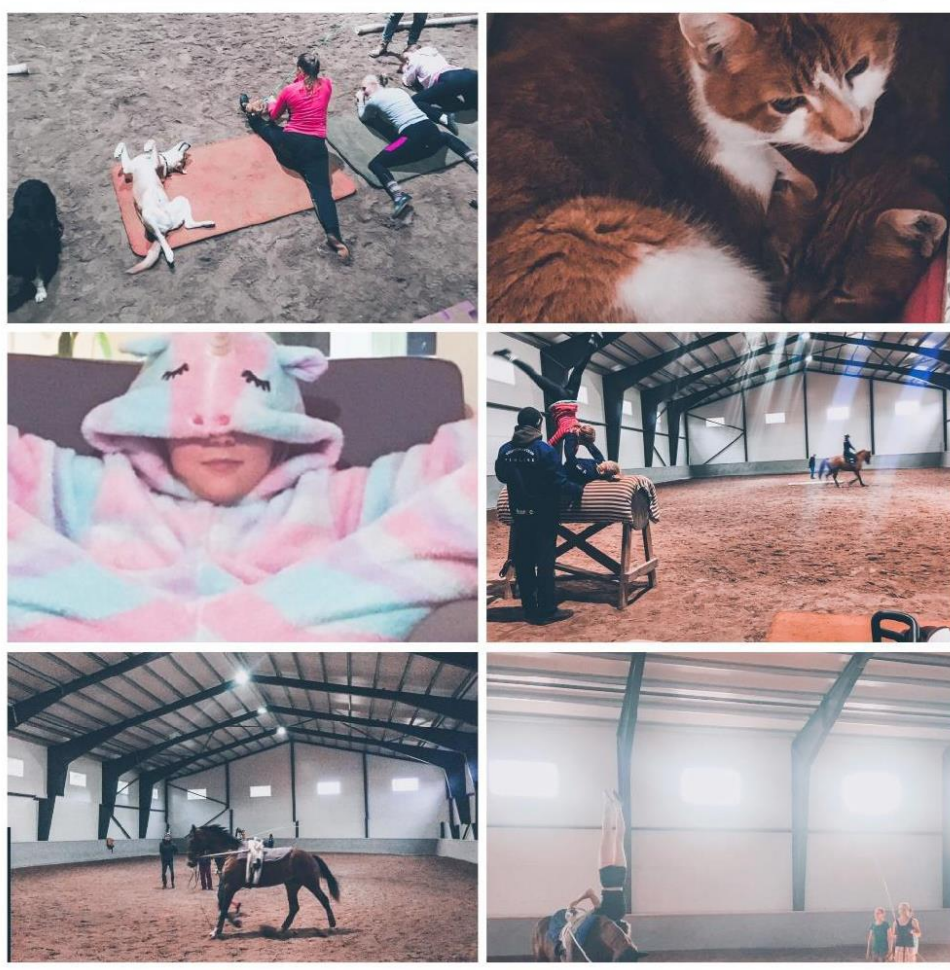
Urheilulajina vikellys on teknisesti samankaltaista voimistelua hevosen selässä eri aikoina ja eri kulttuureissa. Vikellystä on hyödynnetty koko sotilashistorian ajan koulutustyökaluna eli sen avulla hiottiin ratsumiesten sotataitoja: ampumista yhdellä kädellä, ratsastajan tasapainoa ja kykyä seurata hevosen liikkeitä. Antiikin ajan sirkuksissa esitettiin yleisölle valjakkokilpailuja ja taitoratsastusta. Saksalainen teologi Johannes Valentinus Andreae (1586–1654) matkusti Italiaan vuonna 1612, ja hänen kerrotaan viehättyneen vikellyksen kauneudesta, voimasta ja ratsastajien seesteisyydestä. Hän perusti Saksan Tübingeniin vikellyskoulun. Vikellys (saks. *voltigieren*) kilpaurheiluna alkoi Saksasta, jossa se koki suuren suosion toisen maailmansodan jälkeen. (Roebuck 2018.)

1920-luvulla tärkeimpänä vikellystapahtumana ja kohokohtana olivat Antwerpenin olympialaiset, joissa lajeina oli taitoratsastuksen yksin-, ja joukkuekilpailu. Kilpailijat olivat ratsuväkisotilaita Ruotsista, Belgiasta ja Ranskasta. Ensimmäinen vikellyksen joukkuekilpailu, Saksan mestaruuskilpailut, järjestettiin vuonna 1963. Vuonna 1984 Los Angelesissa ja vuonna 1996 Atlantan olympialaisissa vikellyksessä kilpailtiin taiteellisuudesta. (Roebuck, 2018.)

Nykypäivänä vikellys on maailmalla ja Suomessa erityisesti nuorten tyttöjen harrastus ratsastuskouluissa ja olympiatason kilpaurheiluna. Etenkin Saksassa vikellystä käytetään myös lääketieteellisenä hoitomuotona. 1900-luvun alussa taitoratsastus oli vielä osa Suomen armeijan opetusohjelmaa. (Jungfelt 1975, Törmälehto 1994) Cajus Aminoff toi vikellysharrastuksen Suomeen ja 1940-luvun loppupuolella vikellys, jota pienten muutosten ja parannusten jälkeen tänään Suomessa harjoitetaan, kehittyi pohjustamaan lapsia ratsastusurheilun pariin. Vuoden 1990 Tukholman World Equestrian Games:ssä suomalainen vikellys esittäytyi kansainvälisesti suurelle yleisölle. (Vikellys Suomessa 2018.)

4.2 Vikellysharrastus

Tässä kappaleessa kuvaan vikellys-harrastusta yleisesti, hyödyntämällä havaintojani tutkimusaineistosta. Vikellystilanne oli rakenteellisesti erikoislaatuinen. Vikellystilanne toteutettiin tavallisissa harjoituksissa ja kilpailuissa samalla tavalla eli siinä oli välttämättä mukana kaikkien kolmen eli vikellyshevosen, juoksuttajan ja vikeltäjän roolit. Vikellystilanteella tarkoitan sitä, että juoksuttaja vastaa hevosesta ympyrällä ja vikeltäjä tai vikeltäjät voimistelevat sen selässä. Vikellysharjoituksissa tehtiin muutakin kuin voimisteltiin hevosen selässä. Niissä esimerkiksi laitettiin varusteet hevoselle, harjoiteltiin erilaisten jumppavälineiden ja mattojen avulla ja harjoituspuikin päällä. Harjoituspuuki oli tynnyristä valmistettu tai valmiina ostettu pukki, jonka avulla liikkeet harjoiteltiin ennen kuin niiden suorittamista hevosen selässä. (kts. kuvakollaasit: 2. ja 3.)

Kuvakollaasit: 2 ja 3. Vikellyksessä harjoitellaan erilaisia taitoja. Kuvakollaasien kuvat: Kirjoittaja.

Suomessa vikellys oli pieni laji. Harrastustoiminta oli aktiivisinta Etelä-Suomessa ja Pirkanmaalla. Suomessa vikellystä harrastettiin erityisen aktiivisesti ennen 2000-luvun alkua, jonka jälkeen harrastaminen väliaikaisesti hiipui. Sittemmin vikellys harrastuksena sai uudelleen suosiota, ja suomalaisten kilpailumenestys paran-tui esimerkiksi suomalaisen aluevalmennuksen alkamisen myötä. Vikellyskulttuurissa toivottiin, että vikellysharrastuksen suosio Suomessa kasvaisi ja vikellyskilpailuihin osallistuisi enemmän ihmisiä. Tähän oli syynä se, että vikellyssäntöjen mukaan palkinnot jaetaan vain tilanteissa, jossa toisiaan vastaan kilpailee vähintään viisi yksinvikeltäjää tai viisi vikellysjoukkuetta: ”Harrastajamäärä olis kiva saada kasvamaan. Ongelma on edelleen, että sm-mitaleita ei jaeta, jos starttaamassa ei ole viittä ihmistä. Joukkueille ei ole jaettu sm-mitaleita 10 vuoteen!” (Avaininformantti 20.7.2018)

Vikellyskulttuurissa tyypillistä oli, että yhden ihmisen innostuksen myötä harrastaminen virisi yhdellä paikkakunnalla. Yhden lajista innostuneen ihmisen muuttaminen paikkakunnalta saattoi vaikuttaa vikellysharrastuksen hiipumiseen paikkakunnalta jopa kokonaan. Pääkaupunkiseudulla vikellys toimi usean ihmisen innostuksen varassa. He vikelsivät, valmensivat, juoksuttivat, omistivat vikellyshevosia tai osallistui-vat muuten hevosten hoitamiseen ja vikellystoimintaan kuitenkin erilaisista lähtökohdista käsin. ”Ohjaajia pitäisi olla enemmän! Moni aloittaa vikellyksen ja tykkää vikeltää. Sit ohjaajat menee opiskelemaan toiselle paikkakunnalle, muuttaa, ja koko vikellystoiminta paikkakunnalla jää. Valmentajan tulisi olla pysyvämpi.” (Avaininformantti 20.7.2018)

Vikellysharjoituksissa harjoiteltiin perusliikkeitä ja vapaaohjelmaa. Perusliikkeiksi kutsuttiin selkäänhyppyä, perusistuntaa, polvivaakaa, myllyä, saksia, seisontaa ja lankkua. (kts. Vikellys Suomessa 2018.) Avaininformantin mukaan vikellyksen harjoittelu on perustuu vikeltäjän istuntaan ja hevosen myötäämiseen. Kenttätöissä kuulin, että myötääminen on ihmisen kehon rentouttamista niin, että painovoiman avulla hevosen luontaista liikettä helpotetaan. Seisonta hevosen selässä oli avaininformantin suosikkiliike: ”Huisia seistä hevosen selässä. Laukassa.” (Avaininformantti 20.7.2018)

4.3 Vikellyksen säännöt

Suomen vikellyssännöt muodostettiin kansainvälisten vikellyssäntöjen pohjalta. Vikellys- ja yleissännöt ovat luettavissa Suomen Ratsastajainliiton kotisivuilta. (Vikellys Suomessa 2018.) Vikellystilanne on erikoistunut monella tavalla: vikellyshevosella, vikeltäjällä ja vikellyshevosen juoksuttajalla on pitkälle erikoistuneita varusteita. Vikellyskilpailuissa hevonen, vikeltäjä ja juoksuttaja saavat pisteitä erikseen ja kokonaisuutena. (Suomen Ratsastajainliitto 2018; Fédération Equestre Internationale 2018.)

Hevosen ja vikeltäjän lisäksi vikellystilanteessa ovat hevosen kouluttaja tai omistaja. Heidän työnsä voi nähdä vikellystilanteessa, mutta vikellyskilpailuissa he eivät saa pisteitä. Yhteistä kotimaisissa ja kansainvälisissä vikellyssäännöissä on lähtökohta lukea ja käsitellä hevosta sen luonteelle ja lajille sopivalla tavalla. Varmuus (*engl. security*), eli miten varmasti kyseinen liike esitetään, on arvostelun lähtökohtana ja se liittyy hevosen hyvinvointiin. Säännöissä määritellään esimerkiksi, että kuinka monta ihmistä saa kilpailla hevosella ja kuinka kauan hevonen saa työskennellä vikellyshevosena yksittäisessä vikellyskilpailussa. Hevosen hyvinvoinnista huolehditaan, että se ei rasitu liikaa. Arvostelun toinen lähtökohta on pehmeys ja hevosen myötääminen. Tutustuin tuomarointiin

Kansainvälisen Hevosurheiluliiton järjestämässä tuomarikoulutuksessa Helsingin Kuntatalolla vuonna 2016.

Vikellyksen vapaaohjelmaa kutsutaan *küriksi*. Vapaaohjelmassa vikeltäjät saavat itse suunnitella yksilöllisen ohjelman. Vapaaohjelmassa arvostellaan vaikeusaste, sommittelu, esittäminen ja hevonen. Haastatteluaineistosta kävi ilmi, että suomalaiset menestyvät paremmin kansainvälissä kilpailuissa vapaaohjelmissa kuin perusliikkeiden suorittamisessa, koska niitä ei harjoitella tarpeeksi. ”Perusliikkeitä pitäisi jaksaa hioa enemmän”. (Hevosyrittäjä 20.7.2018) Vapaaohjelmat koettiin vikellyskulttuurissa ihaniksi ja flowkokemuksiksi, koska ne olivat yhdistelmä erilaisia kykyjä ja taiteellista valintaa. Taiteellinen valinta oli esimerkiksi teeman valitseminen, josta seurasi vikellysliikkeiden, vikellyspukujen, kampausten ja hevosten asusteiden suunnitteleminen ja toteutus. Vikeltäjät valitsivat teemaan sopivan musiikin yhdessä valmentajien kanssa.

5 Vikellys toimintana

Tutkielmani kirjoittamistapa, jossa käyn vuoropuhelua kenttätöaineiston, haastatteluaineiston ja autoetnografisen aineiston kanssa, mahdollistaa teorian ja empirian jatkuvan vuoropuhelun moniäänisesti.

Tässä luvussa käsittelen vikellystoimintaa haastattelumateriaalissa ja havainnoissani esiin nousseista keskeistä näkökulmista. Ensimmäisessä alaluvussa käsittelen sosiaalisia verkostoja ja osakkaiden rooleja vikellyksessä. Sosiaaliset verkostot olivat tärkeitä vikellyskulttuurin osakkaille. Johtoajatukseni sosiaalisten verkostojen tutkimisessa oli, että osakkaista voi tuntua tärkeältä kuulua sosiaaliin verkostoihin vikellyksessä jos heidän kokemuksensa niissä konkretisoituvat osakkaan mielestä ymmärrettäväksi ja mielekkäiksi.

Kenttätöissä havaitsin, että osakkaat tarvitsivat sosiaalisista verkostoista jotakin, esimerkiksi ystävyys-suhteita tai toisia vikeltäjiä pari- tai joukkuevikellykseen. Vikellyksessä osakkaat päätyivät tai aktiivisesti vaikuttivat roolin valitsemiseen sosiaalisessa järjestäytymisessä. Vikeltäjän roolissa oli helpointa aloittaa. Helppous johtui siitä, että aloittelevan vikeltäjän ei tarvitse osata lukea ja käsitellä hevosta. Muissa rooleissa vikellyksessä täytyi osata lukea ja käsitellä hevosta. ”*Periaatteessa riittää, että aloittelija osaa yhdessä muiden kanssa laittaa varusteet hevoselle.*” (Avaininformantti 20.7.2018)

Sain osakkaiden taitoontumisesta vikellyksessä tietoa havainnoimalla vikellysharjoituksia ulkopuolisen tutkijan ja osallistuvan vikeltäjän rooleissa. Vikellysharjoituksissa oli sosiaalisesti jaettua sekä se, mitä ja miten osakkaat harjoittelivat teknisesti samankaltaisia liikeratoja että hevosen lukemista ja käsittelyä eri tilanteissa. Käsittelen eläinsuhdetta osakkaiden kerronnan ja toiminnan kautta, mutta en tee sitä hevosen näkökulmasta. Hevosen tuntemisen tärkeys vikellyksessä kävi ilmi erityisesti ammattilaisten kanssa käymistäni keskusteluista.

Luvun päätteeksi teen yhteenveton osakkaiden taitoontumisesta vikellyskulttuurin rakenteellisissa rooleissa, jotka tukevat Ingoldin (2000) käsitystä ihmistä yhtenäisenä, hajoamattomana entiteettinä. Pro gradu -työssäni havaitsin, että vikellyskulttuurissa osakkailla oli erilaisia tarpeita ja taitojen variaatioita. Tästä seurasi se, että vikellys oli osakkaiden mielestä eri asioita, esimerkiksi kilpaurheilua tai hauskanpitoa.

Informaali hiljaisen tiedon jakaminen vikellyskulttuurissa oli esimerkiksi sattumanvaraisesti tapahtuvaa arkielämässä oppimista, kuten osakkaiden oppimista tilanteissa, joissa vikellyshevonen käyttäytyi normaalista poikkeavalla tavalla. Hiljainen tieto syntyy kokemuksen kautta ja se on henkilökohtaista ja käytännöllistä (Schuurman, 2012: 67.) Organisoitu tiedon jakaminen oli vikellyskulttuurissa esimerkiksi virallista ja tavoitteellista hevosen lukemisen ja käsittelemisen opettamista vikellysharjoituksissa. Kokeneen vikellysvalmentaja ja juoksuttajan mukaan ”*hevonen ei tarvitse vikellystä. Ihmiset tarvitsevat. Dialogissa hevosen kanssa ihminen voi kehittyä eri asioissa.*” (Juoksuttaja ja vikellysvalmentaja 26.10.2018)

5.1 Sosiaaliset verkostot

”Keräsin ennen vikelys-show’ta musiikkitoiveita kaikilta vikeltäjiltä. Olin vikeltäjänä ryhmässä, joka aloitti show’n, ja valitsin siihen musiikiksi Imanyn Slow Down -kappaleen, jonka tunnelma oli rauhallinen. Minua harmitti, että en muistanut kahden lap-sivikeltäjän musiikkitoivetta juuri oikeaan aikaan, ja he joutuivat esiintymään ei-toivomaansa musiikkiin. Sanoin sen vuoksi heille ’anteeksi’. Tyttöjä unohdus ei haitannut. He hakeutuivat seuraani illalla kertomaan tunteistaan vikelysshow’ssa ja ne kuulostivat vapautuneilta.” (Kenttätöypäiväkirja 20.7.2018)

Kenttätöyössä minullakin oli erilaisia rooleja vikelyksessä. Tärkein rooli oli pysyvä tutkijan rooli eli olin siinä koko tutkimusprosessin ajan. Muut roolit vikelyksessä minulla oli vaihtuvia ja olin niissä väliaikaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Vaihtuvista rooleista kaksi esimerkkiä vikelysleiriltä, joka järjestettiin AG-tallilla: Vikelysleirillä minulla oli ryhmäliikuntatunnin ohjaajan rooli ja kolme tunnin pituista kuntonyrkkeilytuntia yhden päivän aikana noin 40 vikeltäjälle. Kuntonyrkkeilytunnit pidettiin maneesissa eli ratsastushallissa ja vikeltäjät olivat eri tasoisia aloittelijoista maajoukkueurheilijoihin. Vaihtuvista rooleista oli hyötyä minulle tutkijan roolin näkökulmasta, koska toimimalla erilaisissa vaihtuvissa rooleissa sain tietoa niistä. Vikelysleirillä minulla oli myös musiikki-vastaavan rooli vikelys-show’ssa.

Vikelyskulttuurin sosiaalisissa verkostoissa sosiaalisesti jaettu arvo oli, että kaikki osakkaat olivat tasa-arvoisia, osakkaat hyväksyttiin sellaisina kuin he olivat ja kaikkia tuli kohdella tasa-arvoisesti. *”Tyttöjä ei arvostella esim. painon vuoksi yms.”* (Vikel-lysvaumentaja 2 6.3.2018) *”Vikelyksessä kelpaat just sellasena ku olet. Tärkeintä on et löytää ilon vikelyksessä. Hevonenkin hyväksyy sut just sellasenaan.”* (Avaininformantti 20.7.2018)

Vikelyskulttuurin osakkailla oli pysyviä eli rakenteellisia ja vaihtuvia rooleja. Sama henkilö saattoi toimia useissa rooleissa yhtä aikaa. Vikelys aloitettiin yleensä vikeltäjän roolissa ja muihin rooleihin taitoonnuttiin pitkän ajan kuluessa. Vikelyskulttuurissa oli vikelysvaumentajia, joilla ei ollut omaa kokemusta vikeltämisestä. Sosiaalinen järjestäytyminen vikelyksessä ei etene systemaattisesti niin, että osakkaat aloittaisivat vikelyksen vikeltäjän roolissa, ja harjoittelisivat sen jälkeen toimintaa muissa rooleissa vikelyksessä.

Roolit vaikuttivat sosiaaliin verkostoihin, mutta eivät määrittäneet niitä. Vaihtuvia rooleja seurasi vikelysjoukkueisiin, -ryhmiin tai -yhteisöihin kuulumisista ja siirtymisistä niiden välillä. Vikelyskulttuurissa oli erilaisia joukkueita ja ryhmiä. Tiimityöskentelyä tehtiin osakkaiden ja erikoistuneiden osaajien kesken pysyvien ja vaihtuvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Vikelyshevosen vuokraus- ja omistussuhteet vaikuttivat osakkaiden harrastuspaikan valintaan. Sosiaalisesti jaettua sosiaalisissa verkostoissa oli, että hyvä ja kannustava henki on tärkeää, jotta kaikilla olisi tunne ryhmään tai joukkueeseen kuulumisesta.

Sosiaalinen järjestäytyminen vikelyskulttuurissa oli esimerkiksi vikelyskulttuurin rakenteellisiin ja tilapäisiin rooleihin valikoitumista. Rakenteelliset roolit valikoituvat vikelys-harrastuksen aloittamisessa, koska aloittelijoiden kuului aloittaa vikeltäjän roolissa. Se koetaan helpoimmaksi, koska vikeltäjän roolissa ei tarvitse puuttua hevosen hallintaan.

Tilapäisiin rooleihin valikoituminen seuraa keskusteluista ja neuvotteluista vikellyskulttuurin osakkaiden välillä. Keskusteluja ja neuvotteluja käydään silloin, kun sovitaan erityisjärjestelyistä, kuten tehtävien hoitamisesta vikellysleirillä.

Vikellystä kilpaurheiluna harrastavat muodostivat joukkueen, jossa harjoiteltiin joukkueen ja valmentajan kesken sosiaalisesti jaetun tavoitteen saavuttamiseksi. Vikellystä muista syistä harrastavat kuuluivat sosiaalisten suhteiden kiinteiden kannalta väljempiin ryhmiin. Ryhmistä saattoi muodostua väliaikaisia joukkueita yksittäisiä kilpailuja tai esiintymisiä varten, mutta se ei ollut yleistä. Vikellyskulttuurin osakkaat olivat osa joukkueen tai ryhmän yhteistä merkitysten perinnettä ja jatkumoa, mutta jokainen yksilö oli myös erillinen ja erilainen, ainutkertainen yksilö. Johtoajatukseni tutkielmassani oli, että jokaisen joukkueen tai ryhmän jäsenen kokemusten kautta voi paljastua myös jotakin yleistä tietoa rakenteellisista rooleista ja koko tutkittavasta yhteisöstä.

Vikellysvalmentajan rooli koettiin kokonaisvaltaiseksi elämäntavaksi, jossa lähestyttiin vikellysharrastajien, kilpaurheilijoiden ja vikellys-ammattilaisten henkilökohtaista elämää koskevien valintojen kautta ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ymmärtämistä ja sen hyödyntämistä kilpailusuorituksissa. Vikellyskulttuurissa vikellysvalmentajan roolissa edellytettiin osaamista useissa urheiluvalmentamisen osa-alueissa. Vikellysvalmentajan rooli vaati osakkaan sopeutumista eri alojen ammattilaisille tyypillisiin tehtäviin. Sopeutuminen koettiin haasteeksi, johon toivottiin ratkaisua roolin jakamisesta eri osa-alueisiin erikoistuneille henkilöille.

Vikellysvalmentaja 1 kuvasi valmentajan roolia vikellyksessä seuraavasti: ”*Fyysinen valmentaminen on toki haastavaa. Eniten tekis psykologin ammattitutkinnolla kuin valmentajan ammattitutkinnolla siinä vaiheessa kun puhutaan tavoitteellisesta urheiluvalmentamisesta. Kuitenkin meillä on vikeltäjiä joiden tavoitteet ovat kansainvälisissä arvokisoissa niin se se on. Ehkä yksi niistä haastavimmista. Ja kun me ollaan niin pieni laji. Kun otat huippuluistelijan niin sillä on fysioterapeutti, henkinen valmentaja, fysiikkavalmentaja, luisteluvälmentajat. Me vikellysvalmentajat yksin ollaan se kaikki. Ja lisäksi tehdään se budjetilla, jota ei ole.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Vikellysvalmentajien kesken sosiaalisesti jaettua oli, että vikellysvalmentajia tarvittaisiin enemmän ja heidänkin tulisi olla pitkälle erikoistuneita erilaiseen osaamiseen valmentamisessa. Toisaalta tiimityöskentelyä tehtiin kansainvälisesti vikellyskulttuurissa, koska esimerkiksi AG-tallilla kävi kenttätyöjaksoni aikana kahdesti tanskalainen vikellysvalmentaja ja juoksuttaja ja yhdesti saksalainen vikeltäjä ja vikellysvalmentaja.

Toimiva tiimi vikellyksen arjessa koettiin järkeväksi ja vikellyskilpailuissa menestymisen kannalta tärkeäksi. Vikellysvalmentajat kokivat, että tiimityöskentelyä kilpailumatkoilla pitäisi kehittää lisää. Tiimityöskentely vikellyksen arjessa oli esimerkiksi sitä, että kengittäjä vastasi hevosten kengistä, ratsastuksenopettaja opetti liikuttamaan hevosta ratsain, vikellysvalmentaja valmensi vikellystä, juoksuvalmentaja valmensi hevosen juoksuttajaa ja juoksuttaja vastasi hevosen liikkumisesta ympyrällä. Eläinlääkäri huolehti hevosen rokotusväleistä, tarkasti hevoset ennen kilpailua ja huolehti hevosten terveydestä arjessa. Vikellyskilpailuihin matkustamisessa tarvittiin matkanjärjestäjiä, ja kilpailu- ja matkustuslupien hankkimiseen erikoistuneet henkilöt.

Hevoskuljetuksessa piti olla ammattilainen, koska oli tärkeää, että hevoset saivat hyviä kokemuksia matkustamisesta. Jos hevosilla oli hyviä kokemuksia matkustamisesta, niiden kanssa matkustaminen sujui yleensä hyvin. ”*Hevosen kuljetuksessa ei ole ongelmia. Ongelmat ja epämukava olo boxissa on kuljettajan korvien välissä. Hevosella tulee olla mukava olla siellä. Aja niin, että kahvikuppi pysyy kojelaudalla. Muut hermostuvat ja saavat olla käärmeissään, jos ajan hitaasti, mutta se ei minua haittaa. Mieluummin he kuin hevonen, joka ei halua tulla kyytiin, koska ajan niin rajusti.*” (Hevosyrittäjä 20.7.2018)

”*Hyvä käytännönohje kuljetuksessa on 24 tuntia ajoa ja 24 tuntia lepoa. Käytännössä paras ajaa kaksi tuntia liikaa ja päästä kisatalliin useammaksi yöksi, kuin yrittää yöpyä välillä, jolloin hevosetkaan ei nuku*”, kertoi avaininformantti.” (Avaininformantti 20.7.2018)

Erikoistumisen lisäksi tiimityöskentely vikellyskulttuurissa tarkoitti toimintaa, jossa autettiin toisia ja otettiin apua myös vastaan. Tiimityöskentely koettiin myös taloudellisesti kannattavaksi. Kenttätöyjakson aikana kuulin tallin käytävällä keskustelun, jo-hon osallistuivat avaininformantti, kilpaurheilijoita, ja heidän vanhempiaan. Keskustelu koski kilpailumatkojen rahoitusta. Avaininformantti tarjosi vikeltäjille mahdollisuuden ansaita rahaa kilpailemista varten tekemällä työtä tallilla. ”*Siellä on maalipurkit ja pensselit hankittuina*”, avaininformantti totesi ja sai ainakin yhden myönteisen vastauksen. Tästä seurasi se, että seuraavan viikon ajan hevostallin pihalla soi pop-musiikki, kun vikeltäjä maalasi pensselillä hevosten kävelykoneen seinä uusiksi.

Pääkaupunkiseudulla harrastuspaikkoja on Vikellys Suomessa (2018) -sivuston mukaan kuusi. Lisäksi on yksityisiä talleja, joissa vikeltäjät pitävät omia hevosiaan, tai joilla vikelletään. Pro gradu –työni kenttätöyön tein AG-talli nimisellä vikellystallilla ja Vihdin vikellystallilla. Niiden lisäksi tutkielmaani osallistui vikellysharrastajia ja ammattilaisia Karlvikin Ratsastuskoulusta Helsingistä, Stall Sandbackenista Kirkkonummelta, Espoon kartanon tallilta ja Stall Annasta Järvenpäästä. Muita harrastuspaikkoja pääkaupunkiseudulla ovat Etelä-Suomen Vikellys ja Ratsastus Ry Tuusulassa ja Grann talli Karjaalla. (Vikellys Suomessa 2018.)

Vikellyshevosten vuokraamisen ja omistamisen käytänteet vaihtelivat, ja vuokraus- tai omistussopimukset vaikuttivat sosiaalisten verkostojen muodostumiseen: Karlvikin Ratsastuskoulun vikeltäjät vuokrasivat ratsastuskoulun hevosia vikellystä varten. AG-tallilla ja Vihdin tallilla oli vikellyshevosia, joiden tärkein työ oli toimia vikellyshevosina. Vikellyskulttuurissa pääkaupunkiseudulla oli myös vikellyshevosia yhden ihmisen omistuksessa ja nk. ”hevoskoppoja” eli esimerkiksi neljän vikeltävän lapsen vanhempien yhteisomistuksessa oleva vikellyshevonen.

Vikellyskilpailuissa muodostettiin uusia ja pidettiin yllä jo olemassa olevia sosiaalisia verkostoja. Suomessa järjestettäviin vikellyskilpailuihin osallistuivat hevosyrittäjän mukaan kaikki aloittelijoista parhaimpiin, koska kilpailuja on harvoin ja järjestäjiä vähän. ”*Kaikki osallistuu samoihin kisoihin aloittelijoista parhaimpiin, koska ollaan niin pieni laji vielä.*” (Hevosyrittäjä 20.7.2018)

Ulkomaille suuntautuvat kilpailumatkat koettiin tärkeiksi sosiaalisten verkostojen ylläpitämisen ja ihmissuhteiden hoitamisen kannalta. Vikeltäjien kertomuksista kävi ilmi, että kilpailusuorituksessa onnistumiseen vaikutti suomalaisten tukiverkostot, jotka olivat mukana kilpailumatkoilla kotimaassa ja ulkomailla. Vikeltäjä 1:n mukaan suomalaisten tukiverkostot olivat tärkeitä, koska ne tuntuivat mukavilta kilpailumatkoilla ja

kilpailutilanteissa. ”Ulkomaan kisareissuissa parasta on, että kaikki suomalaiset vetävät yhteen hiileen.. Ja just varsinkin ulkomailla kisoissa, missä suomalaisia sitten on vähemmän suhteessa muihin maihin yleensä, kaikki suomalaiset ovat yhdessä porukassa ja kisaa toisiaan vastaan, mutta kun juoksee areenalle niin kaikki suomalaiset kannustaa. Siellä on niin hyvä henki!” (Vikeltäjä 1 24.7.2018)

Sosiaalisten verkostojen tutkimisessa harrastuskulttuurissa tai ihmisyhteisössä kognitiivinen antropologia on hyödyllistä. Kognitiivisen antropologian näkökulmasta ihmisen identiteetin muodostuminen voi auttaa vikeltäjää löytämään oman halun ja motivaation erilaiseen toimintaan, esimerkiksi vaativan urheilulajin harjoitteluksi. Ajattelen, että ihminen oman ajattelunsa kohteena liittyy sekä dialogiin että mielen- ja kehonhallintaan, koska niiden avulla ihminen on vuorovaikutuksessa sosiaalisissa verkostoissa.

5.2 Toiminnan analyysi

Vertailin vastauksia ja kenttätöissä tekemiäni havainnoita Vikeltäjän Urapolku – taulukkoon (Vikeltäjän Urapolku, 2018), jossa oli vikeltäjän kehitystä vastaavan elämäntavan osa-alueet. Havaittiin, että taulukossa määritellyt ajat viikoittaiseen ajankäyttöön olivat yhteneviä informanttien vastausten kanssa. Vikellyskulttuurissa kilpailevat urheilijat ja vikellysvalmentajat käyttivät päivittäin aikaa vikellykseen. Vikellystä arjen hyvinvointia lisäävänä vapaa-ajan harrastuksena pitävät osakkaat käyttivät aikaa vikellykseen keskimäärin muutaman tunnin viikossa.

Osakkaiden motivaatiot vikellysharrastukseen näkyivät heidän käyttäytymisessään vikellysharjoituksissa. Vikellysleirillä eri tasoiset ja eri rooleissa vikellyskulttuurissa toimivat ihmiset harjoittelivat eri syistä ja erilaiset tavoitteet vikellykselle asettavien henkilöiden kanssa. Erilaisten kulttuuri-ideaalien havainnointi johti siihen, että tarkastelin sitä, miksi kaksi lähes saman ikäistä ja kokoista vikeltäjää harjoittelivat vikellystä ajallisesti ja määrällisesti eri verran viikoittain ja osallistuessaan vikellysleirillä samoihin vikellysharjoituksiin, he toteuttivat vikellysvalmentajan pyynnöt toistuvasti eri tavoin. Kun valmentaja käski tekemään *käsilläseisontoja* maneesin halki, toinen teki pyydyt käsilläseisontaharjoitukset ohjeen mukaisesti, kun taas toinen suoritti muutaman *käsilläseisannon* ja käveli lopun matkaa. Ohjetta noudattaneen vikellyskulttuurin osakkaan mielessä oli kulttuurinen malli vikellyksestä kilpaurheiluna, jossa sosiaalisesti jaettua oli, että liikkeitä tulee suorittaa huolellisesti, vaikka väsyttäisi. Vähemmän tunnollinen vikellyskulttuurin osakas ajatteli vikellyksen olevan vapaa-ajan harrastus, jossa tärkeintä oli saada arkeen elämyksiä.

Kulttuuri-ideaali liittyy kulttuurisen mallin käsitteeseen. Kulttuurin käsite antropologiassa on aina tilannekohtainen ja kiistanalainen. Kulttuurin käsitteen määrittely on haastavaa, koska mitään kulttuuria ei voi kuvata pähkinänkuoressa. (Shore, 1996: 44.) Jos oletetaan, että kulttuuri on sisäistettynä ihmismieleen ja sen näkyvä puoli nähdään konkreettisesti sosiaalisen elämän keskiössä, kulttuuri voidaan määritellä mallien kokoelmana, jotka yhdessä ihmisen intersubjektivisuuden kanssa vaikuttavat siihen, miten käytännönelämässä toimitaan.

Intersubjektiivisuudesta esimerkki yksittäisistä vikellysharjoituksista: Avaininformantti ohjeisti suorittamaan käsilläseisontoja maneesin halki. Alettua tehtävään prosessoin tehtävän mielessäni. Havainnoin ympäristön realiteetteja, jotka olivat suotuisat. Minulla oli esimerkiksi riittävästi tilaa suorittaa liikkeitä. Suoritettua liikettä hetken, koin intersubjektiivisuuden myötä tarvetta tietää, mitä ympärilläni tapahtui. Yksi vikeltäjä keskeytti suorittamisen ja vastasi katseeseeni eli nonverbaalisesti esitettyyn kysymykseen siitä, teenkö oikein eli valmentajan ideaalisen käsityksen harjoituksesta ja muiden vikeltäjien mallin mukaisesti. Jaoin sosiaalisesti tarpeen toimia kulttuurisen mallin mukaisesti:

”Rauhallinen ja kannustava ilmapiiri auttoi minua myötääntymään itseeni ja tunne siitä, että vaikutin kannustavasti toiseen nosti tunteen, että olen itselleni enemmän elossa. Yhdessä ollaan ja tehdään siis. Hidastaa saa, mutta ei fuskata. Keho saa olla ihan loppu, mutta vain, jos mieli on matkassa. Jos mieli ei ole matkassa, keho on hetkessä rikki, ja sittenpä on mielikin.” (Kenttätöypäiväkirja 20.7.2018)

Kognitiivisessa antropologiassa kulttuuri nähdään sisäistettynä ihmismieleen ja sen näkyvä puoli nähdään konkreettisesti sosiaalisen elämän keskiössä. (D’Andrade 1995: 1, Quinn 2005: 3). Jos vikeltäjän mielessä oli kulttuuri-ideaali esimerkiksi vikellyksestä mieltä hoitavana ja kehoa huoltavana vapaa-ajan harrastuksena, vikeltäjä ei toteuttanut sosiaalisessa elämässä valmentajan ohjeistamaa harjoitusta täsmällisesti, vaan keskittyi tekemään siitä sen osan, joka tuntui omalle mielelle ja keholle hyvältä. Jos taas vikeltäjän mielessä oli kulttuuri-ideaali esimerkiksi vikellyksestä kilpaurheiluna, hän suoritti valmentajan ohjeistaman harjoituksen täsmällisesti, koska hänen kehittymisensä ja menestyksensä vikellyskilpailuissa riippui toistuvien harjoituksen laadusta. Jos vikeltäjän mielessä oli kulttuuri-ideaali vikellyksestä kokonaisvaltaisena elämäntapana, hän oli vikellyskulttuurissa harjoituksissa valmentajan tai juoksuttajan roolissa, jolloin vikellys oli hänelle päätoiminen ammatti.

5.3 Villasukat ja avantotossut jaloissa, Lumiravit tähtäimessä

Tässä alaluvussa kirjoitan tavallisista vikellysharjoituksista ja osakkaiden taitoontumisesta niissä. Kenttätö Vihdissä alkoi heti, kun saavuin Vihdin tallin pihaan. Vikellysvalmentaja 1 toivotti minut tervetulleeksi ja kutsui perässään tallin varustehuoneeseen, jossa pääsin haastattelemaan vikeltäjiä. Yllätyin, koska olin odottanut vikellyskulttuurissa tunnetun maajoukkuevalmentajan tallin olevan korea ja vikellyskulttuurin osakkaiden pukeutuvan kalliisiin urheiluvarusteisiin. Näin ei ollut:

”Talli ja ihmiset ovat taitavia hevosten käsittelijöitä. Kaikki kolme, joita ekana haastattelin, omisti hevosia, ja koulutti myös, vaikka kaks niistä oli vasta 12-vuotiaita. Ja kärsin tokaan haastatteluun asti siitä, että tallissa ei ollut mitään turhaa ku taito vaan, paitsi sitte mun jännitys ja valkonen toppatakki, joka oli huono valinta tänne ni kävin vaihtaa ne pois, ja pesee naaman kylmällä vedellä, ja puin oman tekemän villapaidan, ni sitte rentouduin ku en erottunu nii paljo enää.” (Kenttätöypäiväkirja 7.3.2018)

Kenttätöypäiväkirjan seuraava merkintä oli vikellysharjoituksista: *”Aika söpöä. Yks tyttö kävelee hevosen vierellä pitäen kännykkää ilmassa, koska siit kuuluu musiikkia. Tytöt vikeltävät, nyt sinne selkään meni toinenki. Kentäl tyttöjä on viisi ja valmentaja. Heistä*

kolmel on avantotossut jalois. Yhdel, joka ei vikellä, on lenkkarit ja villasukat. Lanteil kapeet vyöt. Pakkanen, ja Taavi-hevosen hengitys höyryää.” (Kenttätöpäiväkirja 7.3.2018)

Kenttätöyssäni Vihdin tallilla tehtiin tyypilliset vikellysharjoitukset. Harjoitukset alkoivat vikellyshevosen, joka oli näissä harjoituksissa suomenhevonen nimeltä Taavi, hakemisesta tarhasta talliin. Tehtävät jaettiin vikellysryhmän kesken. Vikeltäjät hakivat harjat hyllystä ja harjasivat Taavin tallin käytävällä. Sitten he hakivat Taavin varusteet eli ison patjan ja vahtiksen, vikellysvyön, suitset, sivuohjat, jalkasuojat ja pintelit.

Ensimmäisenä Taavin selkään laitettiin iso patja. Sen tarkoitus oli suojata Taavin selkää ja sen päällä tehdä kaikki voimisteluliikkeet. Patja antoi paremman pidon vikeltäjille kuin Taavin selkä. Olin katsellut vanhoja valokuvia vikellyksestä ennen kenttätöitäni Vihdissä ja tiesin, että ennen ison patjan käyttöönottoa, vikellettiin hevosten selän päällä ja otettiin tukea vikellysvyöstä.

Vikeltäjät laittoivat ison patjan päälle toisen pitkän patjan eli leikatun vahtomuovipalan, jota kutsuttiin vahtikseksi. Vahtis esti vikellysvyötä painamasta Taavin selkää. Vikellysvyö oli nahkainen vyö, jonka kahvoista vikeltäjät pitivät kiinni. Vikellysvyö laitettiin patjojen päältä Taavin vatsan ympärille ja kiristettiin mahdollisimman tiukaksi. Suitset asetettiin Taavin päähän.

Vikellysharjoitukset jatkuivat Taavin taluttamisella ulos aidatulle ratsastuskentälle. Vikellysvalmentaja 1 otti Taavin, juoksutuspiiskan ja -liinan vikeltäjiltä. Hän kuvasi juoksutusliinan käyttöä seuraavasti: *”Juoksutuspiiskalla ohjaan hevosta yhdessä ääniapujen ja kehonkielen kanssa. Se on noin kolme metriä pitkä ja sen naru kolmesta kuuteen metriä pitkä. Liinan avulla kommunikoin hevosen kanssa.”* (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Ulkona sivuohjat kiinnitettiin vikellysvyöhön ja juuri ennen kuin Taavia alettiin juoksuttaa ympyrällä sivuohjat kiinnitettiin suitsiin. Sivuhjat antoivat Taaville tukea ympyrällä kulkemiseen. Sivuhjilla haettiin vikellysvalmentajan mukaan hevosen oikeaa muotoa ja kuolaintuntumaa: *”Kouluratsastuksessa halutaan hevosen pää tiettyyn muotoon. Vikellyshevosta halutaan samaa muotoa, mutta vikellyksessä sivuohjia ei käytetä niin paljoa. Vikellyksessä sivuohjat voidaan kiinnittää hetkeksi ja ottaa sitten pois ja jättää roikkumaan vikellysvyöhön. Sivuhjia käytetään vikellyshevosen tarpeista riippuen enemmän tai vähemmän: Jos vikellyshevonen ei saa tukea, se saattaa katsella ympärilleen ja sen voi olla vaikeaa keskittyä. Sivuhjien käyttämiselle on eri hevosilla eri syyt, mutta niiden tarkoitus on auttaa hevosta. Osa pärjää ilman.”* (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Vikeltäjien mukaan vikellyshevosilla käytettiin melko usein jalkasuojia, pinteitä ja bootseja. Jalkasuojien tuli olla oikean kokoiset vikellyshevoselle. Niiden tarkoitus etuja takajaloissa oli suojata kolhuilta, jos vikellyshevonen kompuroi tai löi jaloilla toisiinsa. Jalkasuojien käyttäminen oli yleistä, muttei välttämätöntä kaikilla hevosilla. Pinteitä käytettiin samasta syystä kuin jalkasuojia, mutta ne olivat kevytrakenteisemmat sideharsomaiset kangaskaistaleet, jotka käärittiin hevosten jalkojen ympärille. Jalkasuojat ja pintelit suojasivat kovemmilta iskuilta, mutta eivät estäneet esimerkiksi janteen poikkimenemistä kovassa iskussa.

Kulttuuri opittuna, kognitiivisina eli tiedollisina ja symbolisina puolina oli vikellyskulttuurissa sosiaalisesti jaettua tietoa siitä, mitä, milloin ja miten harjoitellaan. Lisäksi kulttuurinen tieto vikellyksestä oli materiaalista kulttuuria ja se näkyi esimerkiksi

osakkaiden pitkälle erikoistuneista vikellysvarusteista. Pitkälle erikoistuneista varusteista esimerkki oli vikellystossut, jotka talven pakkasessa voitiin korvata avantotossuilla, koska osakkaiden mukaan niissä oli parempi pito. ”Mulla on nää avantotossut, koska näissä on parempi pito. Villasukat lämmittää.” (Vikeltäjä 3 7.3.2018)

Kaikilla vikeltäjillä oli tiukat vaatteet, koska oli tärkeää, että vikeltäjät eivät vikeltäneet löysissä vaatteissa. Kysyin, miksi tytöillä oli lanteilla vyöt ja sain vastauksen: ”*Toisinaan käytetään vyötäröllä turvallisuusvyötä. Me mennään esittää Lumiraveihin ja siitä saa paremman otteen, ku nostaa.*” (Vikeltäjä 3 7.3.2018) Kun kysyin, mikä on Lumiravi, saatoin vikeltäjien punaisilta poskilta ja hymystä päätellä sen olevan jotain heidän mielestään ihanaa.

Vikellysvalmentaja aloitti juoksutuksen Taavin lämmittelyllä eli kävelyttämällä sitä ympyrällä. Hän ohjeisti vikeltäjien alkuverryttelyä yhtä aikaa. Valmentajan mukaan juoksuttaminen ja vikellysharjoitusten valmentaminen oli kokonaisvaltaista työtä, jossa haastavaa oli liikkeiden tekninen opettaminen, vikeltäjien kasvuun liittyvät haasteet, hevosen luontoon liittyvät haasteet sekä vuorovaikutteisuus vikeltäjien vanhempien kanssa.

Valmentaja juoksutti Taavia vasempaan kierrokseen. Hän piti juoksutusliinaa vasemmassa kädessä ja juoksutuspiiskaa oikeassa kädessä. Hevosen juoksuttamisessa opittiin lukemaan ja käsittelemään hevosta sen kehonkielestä esimerkiksi tarkkailemalla hevosen korvien asentoa.

Vikellysvalmentaja 1 kommentoi vikellystilanteen erityislaatuisuutta ja hevosen hallintaa: ”*Hevosella on herkkä tuntoaisti. Jos vikeltäjä on kova, hevonen reagoi vikeltäjään, ja juoksuttajan tehtävä on tehdä tilanne hevoselle ymmärrettäväksi, ja rauhoitella hevosta pienin avuin. Hevosen juoksuttaminen silloin, kun sen selässä ei ole ketään, on helpompaa, koska silloin hevonen reagoi paremmin juoksuttajaan ja ympäristöön. Vikellyskilpailuissa juoksuttajan haasteita ovat ympäristön muutokset, joihin vikellyshevonen reagoi. Mutta kyllä mä nyt omat hevoseni tunnen, ja tiiän mitä niitten päässä liikkuu.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Taavi potkaisi yllättäen ilmaa takajaloillaan. Kysyin, että mitä tapahtui. Vikellysvalmentaja vastasi yhtä aikaa minulle ja vikeltäjille, joita hän valmensi, että Taavi potkaisi ilmaa, koska vikeltäjä osui sitä herkkään kohtaan ja sitä sattui. Vikellysvalmentaja antoi vikeltäjille ohjeen, jossa hän kehotti tyttöjä liikkumaan pehmeämmin Taavin selässä. Vikellyksessä liikkeen pehmeys liittyi kehonhallintaan eli vikeltäjillä tuli olla voimaa hallita kehon liikkeitä epätasaisella ja liikkuvalla alustalla eli hevosen selässä. Jos vikeltäjän kehonhallinta ja pehmeys eivät olleet riittävällä tasolla, laskeutui vikeltäjä dynaamisissa liikkeissä paljon kovemmalla voimalla takaisin hevoseen. ”*Nyt tytöt pehmeesti. Taavi on nainen, ja sitä ei saa koskea nyt noin. Parempaa kehonhallintaa, kiitos.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

5.4 Eläinsuhde

Tässä alaluvussa käsittelen vikellyskulttuurin osakkaiden ajatuksia ja kokemuksia vikellyshevosesta. Vikellyskulttuurin osakkaiden sosiaalisesti jakama ajatus oli, että tärkeintä vikellyksessä on, että hevonen on siinä ylipäätään mukana. Kaikilla vikellyskulttuurin osakkailla oli jonkinlainen rakkaussuhde hevoseen. ”*Eläinsuhde on se tärkein juttu. Ei sitä jotenkin osais olla ilman eläimiä ja hevosiakaan. Ei mulla olis niin monta hevosta, jos vikeltäjät eivät täällä treenaisi. Se on tärkein juttu. Voisin periaatteessa voimistelijoitakin valmentaa, mutta ei minulla ole siihen paloa.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Haastatteluaineistosta nousi esiin osakkaiden erilaisia tapoja puhua vikellyshevosesta. Osakkaiden suhteet hevoseen oli luokiteltavissa kolmeen eri tasoon. Kutsun muutamia kertoja viikossa vikellystä harrastavia osakkaita harrastajavikeltäjiksi. Harrastajavikeltäjät puhuivat vikellyshevosesta persoonallisena ja lajikohtaisena toimijana suhteellisen vähän. Heidän mielestään hevonen oli kiva kaveri ja sen kanssa oli kiva touhuilla varusteiden laittamisen yhteydessä ja vikellysharjoituksissa, mutta he eivät halunneet harjoitella muuta toimintaa, esimerkiksi juoksuttamista, hevosen kanssa. Tästä seurasi se, että he eivät tunteneet kyseistä vikellyshevosta kovin hyvin. ”*En tunne vikellysheppaamme kovin hyvin treenien ulkopuolella, mutta kyllä siihen jonkinlainen suhde syntyy silti. Minulle on tärkeää päästä hengaillemaan hepan kanssa ennen/jälkeen tunnin. Ja muutenkin kohdella hevosta hyvin.*” (Vikeltäjä 5 16.3.2018) Osa muutaman kerran viikossa vikellystä harrastavista osakkaista oli kokeneita hevosihmisiä, koska he olivat lapsesta asti harrastaneet ratsastusta tai jossakin vaiheessa elämäänsä jotakin hevosurheilulajia.

Harrastajavikeltäjien mielestä vikellys oli huumorintajuista, ja vikellysporukan kanssa oli hauskaa. Huumorintajuisuus näkyi sosiaalisen elämän keskiössä esimerkiksi kollektiivisena vitsailuna siitä, millainen oma keho oli vikellyksen näkökulmasta. Hevosta saatettiin kutsua nimellä, joka kuvasi harrastajavikeltäjän roolia. Hevosta saatettiin kutsua esimerkiksi ”mammojen hevoseksi”, jota pidettiin rauhallisena ja turvallisena hevosenä aloittelijoille.

Harrastajavikeltäjät puhuivat hevosesta enimmäkseen kehon tuntemusten ja omien mieltymystensä kautta. Sosiaalisesti jaettua harrastusvikeltäjien kesken oli, että hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää. Harrastajavikeltäjien suhdetta kutsun kiintymykselliseksi hevossuhteeksi, koska hevosta kohtaan tunnettiin kiintymystä, mutta siihen ei ollut syvällistä vuorovaikutussuhdetta. Vikellyksessä harrastajavikeltäjä ei puuttunut hevosen hallintaan, mutta voimisteli sen selässä ja laittoi varusteet sen päälle harjoitusten alussa ja lopussa yhdessä muiden kanssa. Hevosesta puhuttiin usein ihmisen ja hevosen suhteen toisena osapuolena, ja hevosta kuvattiin ihmisen sisäisestä kokemusmaailmasta käsin.

Kiintymyksellisessä eläinsuhteissa oli aste-eroja, koska joillakin osakkailla olisi ollut potentiaali syvälliseen vuorovaikutussuhteeseen vikellyshevosen kanssa, koska heillä oli paljon kokemusta hevosen lukemisesta ja käsittelystä. Heillä oli kiintymyksellinen suhde vikellyshevoseen esimerkiksi siksi, että heillä ei ollut aikaa opetella tuntemaan kyseistä vikellyshevosta hyvin. Mitä enemmän osakkaat harrastivat vikellystä, sitä enemmän he oppivat lukemaan ja käsittelemään vikellyshevosta.

Oppimisprosessissa ihmisen kyky lukea ja käsitellä vikellyshevosta harjoitusten yh-teydessä voi kehittyä pienessä ajassa niin, että ihminen oppii sopeuttamaan oman aja-tuksensa ja liikkeensä hevosen luontaiseen rytmiin. Hevosen rytmin löytyminen vikel-lystilanteessa tarkoitti esimerkiksi sen mielenliikkeiden ja ruumiinkäyttämisen myö-täämistä, joita opeteltiin hevosen kanssa touhuamalla itsenäisesti vikellysharjoitusten ulkopuolella ja ohjatusti vikellysharjoituksissa. Suhdetta, jossa hevonen tunnettiin per-soonallisena ja lajityypillisenä eläimenä, ja siitä puhuttiin subjektina, jolla oli oma toi-mijuus, kutsun kehittyneeksi vuorovaikutussuhteeksi osakkaan ja vikellyshevosen vä-lillä. Vuorovaikutussuhde oli tyyppillinen vikeltäjillä, jotka harjoittelivat vikellystä 4-6 kertaa viikossa.

Vuorovaikutussuhteessa tyyppillistä oli, että se kehittyi ja syveni nopeasti, koska osakkaat viettivät hevosen kanssa aikaa. Vuorovaikutussuhde oli osakkailla, joita kutsun kilpaurheilijoiksi, koska he osallistuivat kilpailuihin Suomessa ja ulkomailla.

Vikellyskulttuurissa harvinaisin suhde osakkaan ja vikellyshevosen välillä oli ihmisillä, jotka olivat lapsuudesta saakka opetelleet lukemaan ja käsittelemään hevosta. Pisin kokemus hevosen lukemisesta ja käsittelystä oli kilpaurheilijoilla ja osakkailla, jotka olivat vikellysvalmentajan ja juoksuttajan rooleissa. Kutsun dialogiseksi eläinsuhteeksi osakkaan ja vikellyshevosen välistä suhdetta, jossa osakas luki ja käsitteli hevosta siitä näkökulmasta käsin, että hevonen nähtiin subjektina, jolla on sisäinen kokemusmaailma, jonka kautta, tai joka huomioon ottaen, hevosesta puhuttiin.

Dialoginen eläinsuhde näkyi ihmisen toiminnassa, joka lähti hevosen lajityypillisen ja persoonallisen luonteen syvällisestä tuntemisesta. Dialogisessa eläinsuhteessa ihmisen kyky lukea ja käsitellä hevosta oli taitoontunut siinä määrin että hevonen toimi ihmisen ajatusten ja ruumiinkielen lukijana ja vuorovaikutus käytännössä oli hyvin vähäeleistä. Sitä oli haastavaa havaita ulkopuolisen tarkkailijan roolissa. Kentauri-metafora teoreettisena apuvälineenä oli hyödyllinen dialogisen eläinsuhteen tarkastelussa, koska hevosen juoksutuksessa koulutettu hevonen saattoi halutessaan virittäytyä kuuntelemaan ja aistimaan juoksuttajaa niin tarkkaavaisesti, että vuorovaikutussuhde näytti siltä, kuin toimintaa ohjaisi vain yhden aivot.

Vikellyskulttuurin osakkaan oppimisprosessi hevosen lukemisessa ja käsittelyssä saattoi edetä kiintymyssuhteesta vuorovaikutteiseen suhteeseen ja siitä dialogiseen suhteeseen, mutta suoraviivainen kehitys ei noussut aineistosta esiin usein. Dialoginen eläinsuhde oli pikemminkin ideaali ihmisten mielessä, jota tavoiteltiin, mutta muu elämä ja rajallinen aika vietettäväksi hevosten kanssa rajoitti usein mahdollisuutta taitoontua hevosen lukemisessa ja käsittelyssä.

Haastatteluaineistosta kävi ilmi, että kaikki hevoset ja ihmiset eivät sopineet vikellykseen. Tärkeintä oli ilo ja halu oppia kaikessa tekemisessä sekä ihmisellä että hevosella. Kaikilla ei ollut sitä halua. Kaikki hevoset eivät soveltuneet vikellyshevosiksi esimerkiksi liiallisen herkkyyden takia. Muita esteitä vikellyksen harrastamiselle oli harrastuspaikan sijainti. Raha ei noussut esteeksi, koska vikellys koettiin edulliseksi harrastukseksi verrattuna muihin urheilulajeihin.

Haastatteluaineistosta kävi ilmi, että hevosessa on ominaisuuksia, jotka voivat auttaa vikeltäjää saamaan paremmat pisteet kilpailuissa. Hevonen on saaliseläin. Hevosen koulutus, valmennus ja hoito tuli perustua hevosen syvälliseen tuntemiseen. Hevosen voi ajatella

kuuluvan sekä luontoon että kulttuuriin, koska se toimi ihmisten kulttuurissa, mutta sen lajityypilliset aistit ja vaistot säilyivät suhteellisen muuttumattomina, vaikka hevonen eli ihmisyhteisössä, eikä villinä hevoslaumassa.

5.5 Luottamuksen ja dialogin näkökulmat vikellykseen

Kuulin toistuvasti informanttien kertovan, että tärkeintä vikellyksessä on hevonen. Vikellysvalmentajien ja – juoksuttajien mukaan vikellyshevosen lukeminen ja käsitteleminen oli perusta vikellyskulttuurin osakkaiden turvalli-suudelle ja osakkaiden vikellyskilpailuissa menestymiselle.

Vikellyskulttuurin osakkaiden turvallisuuden lähtökohta oli hevosen hyvinvointi, ja hevosen halu toimia vikellyshevosena. ”*Pahinta, mitä voit vikellyshevoselle tehdä, on satuttaa sitä korvien väliin. Että se ei enää halua olla siinä. Hevosen täytyy voida hyvin, että se haluaa toimia vikellyshevosena.*” (Hevosyrittäjä 20.7.2018) Turvallisuuden lähtökohta oli myös vikellystilanteiden rakenteellinen erikoistuneisuus, jossa vikellys-valmentaja toimi ylimpänä auktoriteettina kaikille osakkaille, koska hän toimi juok-suttajana, ja vastasi hevosen lukemisesta ja käsittelemisestä eli hevosen hallinnasta. Rakenteellisella erikoistumisella tarkoitan, että vikellystilanteessa osakkaat tiesivät, missä roolissa he toimivat, ja jakoivat sosiaalisesti käsityksen siitä, miten roolissa pitää toimia.

Avaininformantin mukaan osakkaan kokemus turvallisuudesta perustui erityisesti luottamukselliseen suhteeseen osakkaan ja vikellysvalmentajan eli juoksuttajan välillä. Kilpailuissa luottamussuhde näkyi esimerkiksi siinä, että vikeltäjä kysyi usein katseellaan juoksuttajalta ennen suoritustaan, oliko kaikki kunnossa. Tilanteessa, jossa hevonen kuunteli tarkkaavaisesti juoksuttajaa ja kaikki oli tässä mielessä kunnossa, vikeltäjä sai varmuuden keskittyä omaan suoritukseensa. Juoksuttaja luki ja käsittelee hevosta, joka parhaimmassa tapauksessa pystyi antamaan vikeltäjälle maksimaalisen suorituskyvyn tukemalla tämän suoritusta. Jos hevonen tuki vikeltäjän suoritusta, he olivat löytäneet yhteisen rytmin liikkeessä.

Turvallisuus vikellyksessä oli konkreettista toi-mintaa sosiaalisen elämän keskiössä ja osakkaiden sisäisiä kokemuksia turvallisuudesta. Turvallisuus liittyi taitoontumisen ulottuvuuksiin eli hevosen lukemiseen ja käsittelyyn, urheilijoiden kykyyn keskittyä eli mielenhallintaan ja kehonhallintaan. Turvallisuus oli esimerkiksi sitä, että vikeltäjä liikkui hevosen selässä pehmeästi, eikä häirinnyt hevosta, joka aisti juoksuttajan kehonkieltä ja liinan käyttämistä ja oli vuorovaikutuksessa juoksuttajan kanssa. Kehonhallinta oli kyky, jossa taitoonnuttiin vikellyskulttuurin kaikissa pysyvissä ja vaihtuvissa rooleissa, koska se oli tärkeintä syvällisen vuorovai-kutussuhteen muodostumisessa ihmisen ja hevosen välille. Ihminen ja hevonen kom-munikoivat sen avulla.

Hevostutkijan mukaan hevosen koulutus, valmentaminen ja juoksutus vaikuttivat siihen, miten vikellyshevonen täytti roolinsa ideaalisen toiminnan vikellyskulttuurissa. Jos vikellyshevonen täytti roolinsa ideaalisen toiminnan eli esimerkiksi liikkui oikeassa tahdissa, tempossa ja hyvässä tasapainossa, se sai vikellyskilpailuissa hyvät pisteet. Hevosta ei saatu liikkumaan esimerkiksi omassa tasapainossaan ihmisen käskystä. Hevosen koko elämä tuli hoitaa niin, että hevosta luettiin ja käsiteltiin oikein. ”*Ihminen ei voi sanoa tiettyä muotoa hevoselle. Hevonen ei voi pakottaa itseään, eli ihmisen on tultava vastaan omista toiveista,*

ja luettava hevosta oikein sen elämässä toistuvasti esimerkiksi hevosen fyysisen ja henkisen vireystason näkökulmista.” (Hevostutkija 26.11.2018)

Vikellyshevonen on vikellyskilpailuissa arvostelun perusta, vaikka hevospisteen painoarvo koko ohjelman suorituksesta on aina vain 25%. Yksin-, pari- tai joukkuevikeltäjät ja juoksuttaja pisteytetään erikseen. Hevospiste koostuu 50% laukan laadusta, 25% kuuliaisuudesta, 15% juoksuttamisesta ja 5% sisääntulosta ja tervehtimisestä. Laukan laatu on tärkeä hevosen arvostelussa vikellyskilpailuissa. Vikeltäjä ei kuitenkaan aina hyödy siitä, että hevosella on suuriliikkeinen laukka, ja selkeä liitovaihe, koska suuriliikkeisellä hevosella on vaikeampi vikeltää kuin pieniliikkeisellä hevosella. (Suomen Ratsastajainliitto 2018; Fédération Equestre Internationale 2018.)

Vikellyshevosen tehtäviin kuuluu, että sille opetetaan riittävät kyvyt, sitä voidaan juoskuttaa ympyrällä ja sen selässä voidaan voimistella. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että vikellyshevosen tuli osata perusasiat ratsastuksessa. Kenttätyössä kuulin, että vikellyshevosen koulutuksen runko oli saksalainen ”*training scale*” eli ensiksi keskityttiin siihen, että hevonen oppi ylläpitämään askeleen säännöllisyyden ja sen jälkeen kehitettiin hevosen lihaksia niin, että se pystyi kantamaan itsensä ympyrällä ja laittamaan painopistettä hieman enemmän taakse.

Taitoontumisen tutkimiseksi hyödynsin *hevosihmisyy*s-käsitettä. Tutkimusprosessin aikana löysin syitä, miksi informantit käyttivät sitä: Hevosessa on ominaisuuksia, jotka voivat auttaa vikeltäjää saamaan paremmat pisteet kilpailuissa, jos hevosella on hyvä itsetunto ja – luottamus. Hevosen itsetunto ja -luottamus kehittyy hevosen koko elämän ajan eli tarvitaan turvallinen ja yhteistyöhön kykenevä verkosto, joka vastaa hevosen lukemisesta ja käsittelemisestä oikein. Hevosen syvälinen lukeminen ja käsitteleminen sen koko elämän ajan on myös perusta kaikkien vikellyskulttuurin osakkaiden turvallisuudelle vikellyksessä, koska hevosta pidetään suurikokoisena ja vaarallisena eläimenä ja hevosta pidetään rakastettavana eläimenä vain, jos se käyttäytyy turvallisesti ihmisen näkökulmasta. ”*Hevonen on saaliseläin ja painaa 700 kiloa. Jos semmoinen säikähtää, niin onhan se vaarallinen, kun tulee päälle. Silloin pitää osata lukea ja käsitellä hevosta oikein, että tietää, miten se rauhoitetaan, ettei se tule ihmisen päälle.*” (Avaininformantti 20.7.2018)

Tanskalaisen vikellysvalmentajan Lasse Kristensenin (Mulligan, 2018) mukaan vikellyksessä on tärkeintä, että ihminen osaa lukea ja käsitellä hevosta oikein. ”*I always, always work from the mantra: first we build the horse, then the vaulter can perform. That is also why I started Kristensen Vaulting Supply that distributes vaulting equipment with this mantra in mind.*”

”*A vaulter should always design his or her freestyle after the horse’s abilities, strengths and weaknesses. When you focus on building the horse, adjusting the vaulting to the horse, then the harmony between the vaulter and the horse will arise.*” (Mulligan, 2018.)

5.6 Enkulturaatio vikellyksessä

Tutkimuksessani taitoontuminen liittyy enkulturaation käsitteeseen eli siihen, että ihminen ei opi kulttuurista tietoa geneeissä tai peri sitä vanhemmiltaan sellaisenaan. Enkulturaatio on

sitä, että ihminen luo oman näkemyksen kaavamaiseen, kulttuuriseen toimintaan ja kehittyneisiin kulttuurin osakkaiden tapoihin oman ainutkertaisen koke-muksen ja oppimisen kautta. Vikellyskulttuurin osakas on kokonainen entiteetti, eikä koostu erillisistä mieleen, ruumiiseen ja kulttuuriin liittyvistä osista. Sosiaalisesti jaettua vikellyskulttuurissa on, että vikellys on kokonaisvaltainen urheilulaji. Tutkimuksessani vikellyskulttuurin osakas on yksittäinen kokonaisuus ja oman ajattelunsa kohde, jonka mieli ja ruumis ovat hajoamattomasti yhtä. Sosiaalisen elämän keskiössä tämä näkyi esimerkiksi siinä, että vikellystilanteessa vikeltäjän, juoksuttajan ja vikellyshevosen toimiva tiimi saattoi särkyä mitä pienimmistä asioista. Jos juoksuttajan mielessä käväisi häiritsevä ajatus, hevonen saattoi reagoida siirtämällä painoaan ja vikeltäjä horjahtamalla sen selässä.

Vikellyskulttuurin osakkaiden kokemus enkulturaatiosta vikellyskulttuuriin oli jo-kaisella ainutkertainen, mutta sosiaalisesti jaettua lajinvalinnassa oli, että vikellyksessä on jotakin, joka sai osakkaan sitoutumaan vikellyskulttuuriin. Vikellyskulttuurissa oli osakkaita, joille ensimmäinen kerta vikellyksessä oli sattumaa, mutta päätös jatkaa harrastusta oli tietoinen valinta. ”*Yleensä tullaan ekaa kertaa vaikka kaverin mukana sattumalta, mut sit päätetäänki jatkaa harrastusta.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018) ”*Vikellys on hyvin koukuttava laji ja kun kerran aloitat, on vaikea päästä enää irti. Mä itse vikellän sen takia, että siinä pääsee haastamaan itseään ja ylittämään itsensä. Olen aina rakastanut hevosia, joten tämänkin takia harrastan vikellystä. Onnistumisen myös motivoivat, oli kyse sitten kisasuorituksesta tai sitten uudesta liikkeestä, jossa onnistut ensimmäistä kertaa.*” (Vikeltäjä 4 10.3.2018)

Vikellyskulttuurin osakkaiden lajinvalinnassa oli kysymys enkulturaatiosta vikellyskulttuuriin. Osakkaan kokemukseen enkulturaatiosta vaikuttivat kaikki monimuotoisesti jäsentyneet ja rakentuneet suhteiden verkostot, jotka olivat jatkuvasti muuttuvia ympäröivät osakasta tämän elämän ajan. Suhteilla tarkoitan verkostoa, johon kuuluivat inhimillisten verkostojen lisäksi kaikkien orgaanisten ja ei-orgaanisten yksikköjen väliset suhteiden verkostot. Ingoldin (2000) mukaan ihminen itse muodostaa ympärilleen jatkuvasti muuttuvia suhteita ja suhderakennelmia, jotka sitten vaikuttavat siihen, millainen ihminen on oman ajattelunsa kohteena (Ingold, 2000: 5).

Keskeinen vaikutus osakkaan enkulturaatioon vikellyskulttuurissa oli henkilökohtaisten ihmissuhteiden verkosto, sosiaalisten verkostojen ylläpitäminen kansallisesti ja osalla myös kansainvälisesti. Tässä kontekstissa osakas oppi ajattelemaan itseään oman ajattelunsa kohteena ja rakentamaan ympäristönsä uusien kokemustensa perusteella itselleen ymmärrettävään muotoon. Vikellyskulttuurissa sosiaalisesti jaettua oli, että vikellyksessä oli tärkeää tuntea itsensä. Enkulturaatioon itsensä tunteminen liittyi sillä tavalla, osakas poimi vikellyskulttuurista ne piirteet, jotka hän havaitsi ei-ruumiillisten tekniikkojensa avulla. Tästä seurasi, että osakas muodosti ja rakensi oman kulttuuriympäristönsä ainutkertaiseksi vikellyskulttuuriksi.

Sosiaalisesti jaettua vikellyskulttuurissa oli, että vikellys on teknisesti samankaltaista voimistelua laukkaavan hevosen selässä. Käsitukset suoritusten liikeradoista ja osakkaiden roolien mukaisesta toiminnasta jaettiin myös osakkaiden kesken. Osakkailla oli siis käsitys vikellyskulttuurissa pysyvistä elementeistä ja vikellyskulttuuria ulkopuolelta tarkasteleva ihminen voisi kuvitella vikellyskulttuurin yhtenäiseksi, kaavamaiseksi, kulttuurisesti yhtenäiseksi suhteiden verkostoksi, jossa osakkailla oli samankaltaisia tapoja. Osakkaat kuitenkin tulkitsivat vikellyskulttuurin pysyvät elementit toistuvasti uudelleen ja loivat

vikellyskulttuuria. Osakkaiden tulkinnat olivat hienovaraisia eroja nyansseissa ja vikellyskulttuuri muuttui hitaasti.

Vikellyksessä kulttuuriset elementit siirtyivät sukupolvelta toiselle ja voimisteluliikkeiden tekninen suorittaminen oli samankaltaista voimistelua laukkaavan hevosen selässä. Vikellyskulttuurin osakkaat kokivat liikkeet eri tavoin, koska heillä oli keskenään erilainen taitojen variaatio. Tästä seurasi, että jokainen vikellyskulttuurin osakas sai ainutkertaisia kokemuksia vikellyksessä. Osakkaiden ainutkertainen tapa kokea vikelys ja vikeltää, voitiin jakaa osittain osakkaiden kesken. Kaikkia kokemuksia vikellyksestä osakkaat eivät jakaneet, koska kaikille kokemuksille ei löydetty sanoja. Ingoldin (2000) mukaan tässä oli kyse kehollisesta tiedosta, jonka havaitseminen oli tyypillistä silloin, kun ihminen oli ympäristössä, jossa suhteiden verkostossa oli muita eliölajeja kuin ihminen. Ingoldin käsityksen mukaan ihminen, joka oman ajattelunsa kohteena on osana ympäristöä, jossa on muita eliölajeja kuin ihminen, voi havaita itsessään sellaisia kognitiivisia kykyjä, joita ei tavanomaisessa ihmissuhteiden muodostamassa verkostossa välttämättä havaitsisi itsessään olevan. (Ingold, 2000: 5.)

”The senses also provide information we are not always aware of are knowledge fields, too. Knowledge fields: They explore the ways we recognize and use our senses and through training, also make sense of the world around us.” (Ingold 2006)

Käsitykseni mukaan ihmisen alitajunta prosessoi tiedon ja myötä- tai vastavaikuttaa kokea elämää. Ingoldin mukaan eri eliölajien verkostossa ihminen voi havaita oppivansa ja opettelevansa uusia kykyjä tietoisien kehonkäyttämisen vuorovaikutuksen välineenä. Kehonkäyttäminen voi olla myös tiedostamatonta ja olla seurausta siitä, mitä vikellyskulttuurin osakkaan aivoissa tapahtuu tiedostamattomasti. *”Vikeltäjä, joka tekee toisten määräämänä liikkeit, ei se ole elävää niin kuin sillä, joka elää siinä musiikissa.”* (Kenttätöpäiväkirja 30.8.2018)

Vikellyksen taiteellisuus koettiin osakkaiden joukossa eri tavoilla. Osa koki vikellyksen taiteena ja osa ei kokenut sitä ollenkaan taiteelliseksi. Osa tutkittavista näki vikellyksessä taiteellisuuden elementtejä. *”Vikelys on taiteellismaista.”* (Vikeltäjä 2, 7.3.2018) Ajatus vikellyksen taiteellisuudesta kehittyi harrastajien joukossa kokemuksen ja taitojen kehittymisen myötä. *”Kyllä, se on todellakin taidetta. Varsinkin kisoissa, kun kaikilla osallistujilla on hienot puvut ja kaikki eläytyy musiikkiinsa ja kertoo suorituksen kautta tarinaa jonka jokainen katsoja voi tulkita omalla tavalla.”* (Vikeltäjä 4 10.3.2018, 16) (kts. kuva: 4.)

Kuva: 4. Pohjoismaiden mestaruudet Ratsastuskeskus Ainossa 2017. Kuva: Kamilla Kutvonen.

5.7 Taitoontuminen vikellykseen

Tarkastelen osakkaiden erikoistunutta taitoa ja sen kehittämistä kyvyksi vikellystilanteen keskeisten roolien eli vikeltäjän, vikellysvalmentajan ja vikellyshevosen kautta. Vikellyskulttuurissa vikellyshevosen juoksuttamisesta vastasivat vikellysvalmentajat tai yksittäistapauksissa vikellysohjaajat, jotka harjoittelivat valmennusta. Vikellysohjaajilla oli yleensä kilpaurheilijan tausta vikellyksessä. He osasivat lukea ja käsitellä vikellyshevosta ja valmentaa erityisesti aloittelijoita vikellyksessä.

Vikellyshevosten kengittäjän mukaan hevostmieheksi voi kutsua ihmistä, joka osaa lukea ja käsitellä hevosta. Kengittäjän mukaan hevosen lukemista ja käsittelemistä opitaan touhuamalla ja viettämällä hevosten kanssa mahdollisimman paljon aikaa: ”*Todellinen hevostmies voi olla ihan se tallirenkki, joka siellä siivoaa karsinoita loppupeleissä ja todennäköisesti se on just se. Se ymmärtää hevosta ja tulee paremmin toimeen niiden kanssa kuin kukaan muu. Koska ajan kanssa kaikki on opittu, kun on joutunut kускаamaan hevosia ulos sisään ruokkimaan ja näin. Hevosihminen osaa käsitellä hevosia sillä tavalla, että hän ja hevonen nauttivat toistensa seurasta.*” (Kengittäjä 31.7.2018)

Vikellystilanteessa välttämättä läsnä olevien roolien eli vikeltäjän, vikellysvalmentajan eli juoksuttajan ja vikellyshevosen taitoontumiseen kuuluu erilaisten kykyjen harjoittelu ja niiden yhdistäminen tiimityöskentelyssä. Vikeltäjät taitoontuvat suorittamaan liikkeit pehmeästi. Kehonhallinnassa tarvitaan voimaa hallita kehonliikkeitä epätasaisella ja liikkuvalla alustalla. Jos vikeltäjän kehonhallinta ja pehmeys eivät ole kehittyneet riittävä tasolle, laskeutuu vikeltäjä dynaamisissa liikkeissä paljon kovemmalla voimalla takaisin hevoseen kuin olisi tarkoituksenmukaista. Tässä tilanteessa hevonen voi reagoida esimerkiksi potkaisemalla ilmaa. Juoksuttajan ja hevosen välinen yhteys on tärkeä, jotta hevonen ymmärtää, että mitä siltä pyydetään.

Juoksutuksessa harjoiteltiin käyttämään liinaa, piiskaa ja omaa kehoa. Ruumiinkäyttämiseen liittyy käsillä tekeminen ja kaikkien nyanssien tiedostaminen juoksuttajan biomekaniikassa, koska hevonen tarkkailee juoksuttajaa kaikilla aisteillaan: ”*Juoksutuksessa harjotellaan sitä, miten saat hevosen sisään päin, lisäämään tai kasvattamaan liikettä tai hiljempaa. Tai kun tiettyssä paikassa sun on siirrettävä hevonen käyntiin laukkaan, ja teet sen kehonliikkeillä. Käsillä on merkitystä. Työnnän kädellä hevosen ulos päin. Jos hevonen on vasemmassa kierroksessa, työnnän vasemmalla kädellä. Jos hevonen on oikeassa kierroksessa, työnnän oikealla kädellä. Aina on tehtävä kaikki tismalleen samalla tavalla. Ja sun keskilinja tulisi olla hevosen keskilinjan päin. Hevosen keskilinja on suunnilleen siinä missä on säkä tai vikellysvyö. Ja tosiaan kaikki mun liikkeet menee hevoselle, vaikka en sitä tiedosta itse. Hevonen tarkkailee koko ajan. Keskipakovoima..*” (Avaininformantti 20.7.2018)

Taitoontumisessa vikellykseen oli eri ulottuvuuksia, kuten /eli mielenhallinta, kehonhallinta ja kokemus turvallisuudesta. Taitoontumisessa vikellyskulttuurin osakas oppi havaitsemaan tehtävälleen tarpeellisen tiedon ja taidot. Oppimisen ja harjoitteluksen kautta osakas kehitti itselleen ruumiillisen kyvyn. Prosessia, jossa tiedosta tulee oppimisen ja havaitsemisen kautta ruumiillinen kyky, kutsun taitoontumiseksi.

Kysyin osakkailta, mitä tavoitteita heillä oli vikellyksessä ja jaoin vastaukset kolmeen tyyppiin. Ensimmäiset vastaukset koskivat vikellystä kokonaisvaltaisena toimintana. ”Haluan kehittyä. Kaikessa. Mitä nyt valmentamiseen liittyy. Sehän nyt on täysin kokonaisvaltaista toimintaa.” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018) Toiset vastaukset koskivat vikellystä kilpaurheiluna, jossa tärkeää on kehittää suorituskykyä vastaamaan kilpailujen arvostelua. ”Tällä kisakaudella pyrin saamaan EM-kvaalit (6.500). Mun omana haaveena olisi päästä edustamaan suomea joskus mm-kisoihin, mutta se nyt on vielä aika kaukana.” (Vikeltäjä 6 13.3.2018) Kolmannet vastaukset koskivat vikellystä vapaa-ajan harrastuksena, jossa tärkeää oli kehittyä vikellyksessä, jotta siitä saisi enemmän irti harrastuksen näkökulmasta. ”Kehittyä vikeltäjänä ja uskaltaa tehdä paremmin.” (Vikeltäjä 8 9.3.2018)

6 Kulttuuriset mallit

Tässä luvussa on yhteenveto kulttuurisista malleista vikellyksestä ja vikellyshevosesta. Tässä luvussa on neljä alalukua, joista ensimmäisessä käsitellään kaikkien vikellyskulttuurin osakkaiden kulttuurisia malleja vikellyksestä. Kolme muuta alalukua käsittelevät kulttuurisia malleja, jotka joukko vikellyskulttuurin osakkaita jakaa. Yhdellä osakkaalla voi olla yhtä aikaa useampi kulttuurinen malli ja se voi vaihtua.

Kaikki vikellyskulttuurin osakkaat jakavat samanlaisen institutionaalisen mallin vikellyksestä. Siinä vikellys tunnustetaan samankaltaiseksi voimisteluliikkeiden suorittamiseksi hevosen selässä. Vikellyksessä tärkeintä kaikille osakkaille oli hevonen ja heillä oli jonkinlainen rakkaussuhde hevoseen eli kiintymyksellinen, vuorovaikutuksellinen tai dialoginen eläinsuhde.

Kulttuuria malleja käsiteltiin vikellysharrastajien arkiajattelua ja sekä sen vaikutuksia sosiaalisen elämän keskiössä olevaan harrastustoimintaan. Tutkimus keskittyi jaettuihin ajatuksiin ja kokemuksiin vikellyshevosesta, sillä aiempien havaintojen perusteella vikellys merkitsi osakkaille eri asioita ja käyttivät siihen aikaa eri tavoin. Sosiaalisesti jaetuiksi kulttuurisiksi merkityksiksi tulkitettiin käsitykset, jotka esiintyivät useammassa haastattelussa, keskustelussa ja tilanteissa, joita havainnoin kenttätyössä.

Teemoitin haastatteluvastauksia sen mukaan, oliko vikellys osakkaalle taidetta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että osakkaan piti harjoitella tunnollisesti itsensä voimakkaaksi ja teknisesti osaavaksi, että vikellys saattoi olla taidetta. Teemoitin osakkaiden käsityksiä vikellyksen ulottuvuuksista, esimerkiksi musiikista ja akrobatiaista. Tästä lähtökohdasta kirjoitin kulttuuriset mallit, joiden nimet ovat harrastajamalli, kilpaurheilumalli ja elämäntapamalli.

Osakkaan motivaatio eli halu harjoitella haastavaa urheilulajia liittyy sosiaalisesti jaettuihin ideaaleihin, esimerkiksi voimisteluliikkeiden teknisistä liikeradoista. Vikellyskulttuurissa oli myös sosiaalisesti jaettuja ideaaleja, jotka vain joukko osakkaita jakoi. Tällaisia ideaaleja muodostui osakkaiden henkilökohtaisen elämän ja kulttuurisen elämäkokemuksen myötä. Ihmisen ajattelutapaan vaikuttavat erilaiset kognitiiviset prosessit, kuten havaitseminen, kehollisuus, assosiativinen ajattelu ja muistaminen. Tästä syystä osakkailla oli yhtä aikaa samanlaisia ja erilaisia malleja vikellyksestä.

Vikellystilanteen erikoislaatuisuus perustui kulttuurisiin ideaaleihin siitä, mitä vikellys oli osakkaan mielestä. Valmentajan käsitys vikellyksestä vaikutti siihen, mitä hän opetti vikeltäjille ja vikellyshevosille. Valmentajat kouluttautuivat Suomessa ja ulkomailla samoilla kursseilla, mutta tekivät sosiaalisen elämän keskiössä oman sovellutuksensa valmennuksen sisällöstä.

6.1 Institutionaalinen malli

Vikellys on institutionaalinen malli, jonka vikellyskulttuurin osakkaat tunnustavat nähdessään. Vikellykseen institutionaalisenä mallina kuuluu myös materiaallinen vikellyskulttuuri. Vikellys on teknisesti samankaltaista voimistelua hevosen selässä eri puolilla maailmaa.

Sosiaalisesti jaettua vikellyskulttuurissa oli, että vikellys on haastavaa ja se vaikuttaa mieleen. ”Tämä varmaan johtuu vikellyksen haastavuudesta. Mielialaa voivat joko nostaa tai laskea mm. se, miten treenit menivät, hevosen mieliala, muiden vikeltäjien/valmentajan mieliala, harjoiteltavien asioiden vaikeustaso, sää/olosuhteet ja omat tavoitteet.” (Vikeltäjä 5 16.3.2018)

Vikellyksen haastavuus liittyi lajin kokonaisvaltaisuuteen. Haastavaksi koettiin myös yllätyksellisyys, joka liittyi eläviin olentoihin. Vikellyshevoset saattoivat käyttäytyä yllättävästi ja vikeltäjillä oli erilaisia mielialoja eri päivinä ja erilaisia vaiheita eri elämäntilanteissa. Mielialat ja elämäntilanteet vaikuttivat siihen, mitä vikellys oli osakkaalle. Jos muu elämä oli haastavaa, vikellys oli harrastus ja rentoutumista. Jos muu elämä tähtäsi vikellykseen, vikellys oli tunnollista harjoittelemista eri ulottuvuuksissa. Ulottuvuuksilla tarkoitan esimerkiksi voima- ja kestävyysharjoittelua, voimistelua ja akrobatiaa.

Sosiaalisesti jaettua vikellyskulttuurissa oli, että vikellys on ainutlaatuinen yhdistelmä osaamista. Vikeltäjistä vain pienellä osalla oli voimistelutaustaa, mutta voimistelu-liikkeitä harjoiteltiin vikellyksessä. Kaikilla vikellyskulttuurin osakkailla oli taustaa hevosurheilussa. Vikellyskulttuurissa oli aloittelijoita, jotka tutustuivat hevosiin ensimmäisen kerran vikellyksessä. Tällaisia vikeltäjiä ei kuitenkaan sattunut mukaan tutkimukseni informanteiksi.

Antropologisesti tarkasteltuna vikellyshevonen on ollut eri aikoina työväline ratsastustaitojen opetuksessa, urheiluväline kilpaurheilussa ja kuntouttava väline terapiavikellyksessä. Ihmistieteellisen eläintutkimuksen yleistyessä myös hevosen toimijuus on huomioitu. Vikellyskulttuurin osakkailla oli erilaisia käsityksiä hevosen toimijuudesta, ja käsitykset muuttuivat ihmisen ja hevosen syvällisen vuorovaikutussuhteen muodostumisen aikana. Hevosen kehonkieltä tulkittiin eri tavoin. Kun hevonen laitto korvat taakse päin, yhden osakkaan mielestä se oli pahalla tuulella ja yhden osakkaan mielestä se kuunteli. Se, miten osakas luki ja käsitteli hevosta, merkitsi sitä, oliko hänellä kokemusta hevosten kanssa toimimisesta. Osakkaat toivoivat osaavansa lukea ja käsitellä hevosta, mutta se ei aina tarkoittaneet, että he osasivat hevosmiestaidot.

Institutionaaliseen malliin vikellyksestä kuului se, että vikellys oli myös show-kulttuuria. Show-kulttuuriin kuului esimerkiksi vapaaohjelmien eli kürien esittäminen. Niissä sommittelu oli tärkeää, ja se tehtiin valitun teeman mukaisesti. Teemaan kuuluivat esimerkiksi liikkeiden tekninen suorittaminen ja siirtymät liikkeiden välillä. Musiikki, joka kürissa oli, valittiin teeman mukaisesti, samoin vikellyspuvut ja hevosen asusteet.

Show-kulttuuri näkyi kenttätyössä esimerkiksi vikellysleirillä, jossa jokainen leiriläinen esiintyi vikellysleirin päätäntö-show'ssa. Leiriläiset saivat toivoa musiikin esiintymiseensä, joka saattoi olla yksin-, pari- tai joukkuevikellystä. Institutionaaliseen malliin vikellyksestä kuului, että musiikki on osa vikellystä. Osakkaan suhde musiikkiin oli mentaalinen malli, josta en löytänyt sosiaalisesti jaettua merkitystä, koska musiikki oli osakkaalle eri asioita. ”Musiikki merkitsee mulle paljon. Olen itse muusikkoperheestä, joten musiikki on tullut mulle tutuksi jo pienestä pitäen.” (Vikeltäjä 6 13.3.2018) ”En ole kovin musikaalinen ihminen, mutta minulle musiikki liittyy hyvin läheisesti liikkeeseen.” (Vikeltäjä 4 16.3.2018)

6.2 Harrastajamalli

Institutionaalisten ja yhteisesti jaettujen kulttuuristen mallien lisäksi havaitsin vikeltäjien keskuudessa kulttuurisia malleja, jotka vain osajoukko jakoi. Vikellystä 1-2 kertaa viikossa harrastavien vikeltäjien erosivat aktiivisemmin vikeltävien jakamista kulttuurisista malleista. Kutsun muutaman kerran viikossa vikellystä harrastavien osakkaiden mallia harrastajamalliksi, koska vikellys oli heille vapaa-ajan harrastus, joka lisäsi jaksamista arjessa ja hyvinvointia. Harrastajamalli oli osakkailla, jotka olivat vikeltäjän roolissa.

Harrastajamallissa vikellys oli iloa ja liikunnanriemua hyvässä seurassa. Toisinaan vikellys oli terapiaalta tuntuvaa toimintaa, jossa etsittiin vastauksia elämänhallintaan. Harrastajamalli oli osakkailla, jotka olivat vikellyksessä aloittelijoita tai kokeilijoita esimerkiksi vikellysleirillä. Eräs nainen kokeili vikellystä ensimmäistä kertaa, koska hän kaipasi uusia elämyksiä itselleen ja halusi elää läsnä tyttärensä harrastuksessa. Harrastajamalli oli yleisin lapsilla ja aikuisilla naisilla.

Lapsilla harrastajamalli oli ilonpitoa, jossa tärkeää oli ystävät ja hevonen. Vikellys oli ihanaa ja toiminta tallilla teki onnelliseksi. Lapset halusivat leikkiä vikellyksessä ja toimia vuorovaikutuksessa hevosen kanssa. Hevonen oli heistä lämmin ja kiva kaveri. Lapset nauttivat leikeistä vikellysharjoituksissa, ja he halusivat pukeutua vaatteisiin, joissa oli paljon hevosten kuvia.

Aikuisilla naisilla harrastajamalli oli ilonpitoa, jossa tärkeää oli muut naiset eli kaverit ja hevonen. Vikellys oli elämys ja irtiotto arkeen, joka lisäsi hyvinvointia. Osa aikuisista naisista kutsui itseään ”mammavikeltäjiksi”, ja he vitsailivat kehoistaan, koska ne eivät olleet yhtä vetreitä kuin esimerkiksi heidän tyttärillään, jotka olivat kokeneita vikeltäjiä. Harrastajamalli aikuisilla naisilla oli sitä, että vikellys oli kuntoilua ja hauskanpitoa ja harjoituksiin tultiin rentoutumaan.

Aineistossani käsitykset vikellyksestä ja vikellyshevosesta muodostuivat kertomuksissa ja haastatteluissa esitettyjen kokemusten ja hevosten toimijuuden sekä kertojien oppiman kulttuurisen mallin mukaan. Vikellys koettiin terveyttä edistävänä, koska ”*siinä yhdistyy sosiaalisuus ja yhteistyö muiden harrastajien kanssa sekä harrastaminen eläinten parissa*” ja ”*elämyksellisyys*”. (Vikeltäjä 9 9.3.2018) Sosiaalisuus ja ihmissuhteet koettiin vikellyskulttuurissa tärkeäksi: ”*Vikellys on oman kunnan ylläpitämistä, ystävyyttä toisten harrastajien kanssa, yhteistä harrastusta oman tyttären kanssa.*” (Vikeltäjä 9 9.3.2018)

Harrastajamallissa yleisin eläinsuhde oli kiintymyksellinen eli rakkaussuhde hevoseen oli siinä mielessä yksipuolinen, että hevosesta puhuttiin omien tunteiden ja tarpeiden kautta. Hevosta tulkittiin omista lähtökohdista käsin. Hevosta pidettiin esimerkiksi ”*turvallisena mammojen ystävä*”, joka toi arkeen kaivattua hyvinvointia ja elämyksellisyttä. (Vikeltäjä 9 9.3.2018)

Tässä mallissa harjoiteltiin hevosen lukemista ja käsittelyä, mutta opetustilanteissa hevosesta vastasi vikellysvalmentaja, jonka suhde hevoseen ei ollut kiintymyksellinen suhde, kuten harrastajamallin jakavilla osakkailla, vaan dialoginen suhde. Harrastaja-malli oli tyypillinen niillä, joilla ei ollut paljoa kokemusta hevosten lukemisesta ja käsittelemisestä. Tämä malli oli myös joillakin osakkailla, joilla oli paljon kokemusta hevosten lukemisesta ja käsittelemisestä elämänsä aikana, mutta he olivat vasta-alkajia vikellysurheilussa. Heillä oli siis harrastajamalli vikellyksessä, mutta vuorovaikutuksellinen eläinsuhde. Tässä mallissa

sosiaalisesti jaettua oli, että vikellysharjoitusten alussa ja lopussa tuntui tärkeältä viettää aikaa vikellyshevosen kanssa esimerkiksi varusteiden vaihtamisen yhteydessä. Hevosen hoitaminen tuntui tämän mallin henkilöiden mielestä tärkeältä, ja heillä oli halu harjoitella hevosen lukemista ja käsittelyä.

6.3 Kilpaurheilumalli

Kilpaurheilumalli oli osakkailla, jotka osallistuivat aktiivisesti sekä paikallisiin ja kansallisiin että kansainvälisiin vikellyskilpailuihin. Heidän vuosittainen harjoittelunsa rytmittyi ”kisakauden” mukaan ja he harjoittelivat vikellystä keskimäärin 4-6 päivänä viikossa. Sen lisäksi he tekivät oheisharjoittelua, joka tuki vikellystä. Se saattoi olla esimerkiksi kuntosalilla käymistä ja lenkkeilyä.

Kilpaurheilumalli oli osakkailla, joilla oli kehittyvä vuorovaikutussuhde hevoseen. Aineistosta kilpaurheilumallissa nousi esiin se, että vikellyksen harjoittelussa oltiin epämukavuusalueella eli harjoiteltiin, vaikka olisi tuntunut hyvältä lopettaa harjoittelu esimerkiksi väsymyksen takia. Hevosyrittäjän mukaan suomalaiset lapsivikeltäjät menestyivät kansainvälisesti, mutta noin 20-ikävuoden jälkeen suomalaista vikeltäjien menestys kansainvälisesti oli heikompaa: *”Johtuukohan se siitä, että suomalaiset sennut (seniorit) ei menesty kansainvälisesti, että ei uskalleta harjoitella tosissaan epämukavuusalueella?”* (Hevosyrittäjä 20.7.2018)

Kilpaurheilumalli oli osakkailla, jotka olivat vikeltäjän roolissa tai vikellysvalmentajan roolissa. Kilpaurheilumallissa vikeltäjillä tyypillistä oli, että vikeltäjä harjoitteli myös hevosen juoksuttamista, ja osa vikeltäjistä ohjasi aloittelijoiden vikellysharjoituksia. Edistyneempien vikellystä ohjasivat vikellysvalmentajat. Vikellysvalmentajat, joilla oli kilpaurheilumalli vikellyksestä, jakoivat sosiaalisesti vikellyksestä käsityksen, että tärkeää on antaa vikeltäjille mahdollisuus nauttia harjoittelusta. Sosiaalisesti vikellysvalmentajien jakama näkemys oli, että ilo on tärkeää kaikessa harjoittelussa.

Kenttätyössä havaitsin, että jännite vaatimusten ja nauttimisen välillä oli läsnä. Vaatimuksia asetti itselleen esimerkiksi nuori urheilija itse ja tämän vanhemmat. Kilpaurheilumallissa vikellysvalmentajat jakoivat sosiaalisesti käsityksen, että mielen hyvinvointi urheilijoilla on tärkeää. Sosiaalisen elämän keskiössä vikellyskulttuurissa käsitys näkyi siinä, että vikellysvalmentajat kannustivat ja elivät läsnä vikeltäjien elämässä mahdollisimman paljon.

Kilpaurheilumallissa sosiaalisesti jaettua oli, että ilo kaikessa harjoittelussa on tärkeää. Haastavaksi koettiin jännite innostuksen ja häpeän tunteiden välillä. Tätä jännitettä vikellysvalmentajat vähensivät työtavalla, joka oli rauhallinen, täsmällinen ja pitkäjänteinen. Tämänkaltaisen työtapa herätti kilpaurheilijoissa luottamusta ja siitä seurasi toimivaa tiimityöskentelyä.

Otanta vikellyskulttuurissa kävi ilmi, että kilpaurheilijat kunnioittivat erittäin paljon vikellysvalmentajiaan ja luottivat heihin. Vikellysvalmentajien ohjeita kuunneltiin tarkasti, ja niitä noudatettiin. Vikellysvalmentajat olivat ystävällisiä ja kannustavia epäonnistumisissa.

Vikellyskulttuurissa oli tapaus, jossa vikeltäjä itse asetti itselleen suorituspaineita eli halun menestyä tärkeissä kilpailuissa. Tästä seurasi se, että vikellyksestä tuli vikeltäjälle vaativaa,

ja se aiheutti riittämättömyyden tunteita enemmän kuin iloa onnistumisenkokemuksista. Tässä oli heikot mahdollisuudet kasvamiselle ja kehittymiselle. Vikeltäjän ja valmentajan välillä käytiin keskustelu, jonka jälkeen vikeltäjä ymmärsi, että liiallisten, esimerkiksi itseaiheutettujen suorituspainoiden, vaikutus onnistumiselle on heikentävä. Mielensä rkyminen otettiin vikellyskulttuurissa vakavana asiana, ja sitä pidettiin pahempuna asiana kuin kehonosan särkymistä. Tästä käsityksestä seurasi se, että vikellyskulttuurissa keskusteltiin asioista paljon. Vikeltäjän sisäisestä dialogista tuli keskustelun myötä armollisempaa itseään kohtaan, jonka seurauksena vikeltäjä alkoi taas nauttia vikellyksestä.

Vikellyskulttuurissa ajateltiin, että haastavassa urheilulajissa haaste ja oppiminen tuli säilyttää oikeassa suhteessa. Käsityksen mukaan tämä oikea suhde auttoi urheilijoita säilyttämään motivaation, tavoittelemaan onnistumisenkokemuksia, ja pysymään huipulla:

”Niin kuin monessa muussakin kilpaurheilu lajissa voi saada stressiä, ahdistusta jne. Kun on korkeat tavoitteet jonka eteen pitää tehdä kovaa työtä. Ja tottakai ne hyvät tunteet joita saa onnistumisista tai kisasuorituksista. Vikellys on vaativa laji joka voi joskus ottaa mielialaan koville mutta kun pääsee yli esteistä niin tunne on mitä parhain.” (Vikeltäjä 4 10.3.2018) *”Myös se adrenaliiniryöppy sen jälkeen kun tiedät tehneesi kisa-areenalla hyvän suorituksen on niin hyvä tunne että haluat tavoitella sitä onnistumista. -- mitä se on kun sun oikeesti pitää antaa kaikkies ja tehdä hulluna töitä jos haluaa menestyä.”* (Vikeltäjä 7 13.3.2018)

Kilpaurheilumallissa sosiaalisesti jaettua oli, että vikellyksen harjoittelussa tärkeintä oli kokonaisuus. Kokonaisuus tarkoitti fyysisen, psyykkisen ja henkisen terveyden tasapainoa. Sosiaalisesti jaettua kilpaurheilumallissa oli, että häiriö harjoittelussa saattoi aiheutua pienistä asioista. Mielenhallinta oli osakkaista sitä, että he pystyivät keskittymään siihen, mitä he olivat tekemässä, eikä siihen, mitä he eivät olleet tekemässä. *”Vikellyksessä voi aina unohtaa kaikki huolet ja murheet ku vaa pääsee hevosen selkään ni voi unohtaa kaiken muun ja keskittyä siihen mitä on tekemässä eikä siihen mitä ei oo tekemässä..”* (Vikeltäjä 3 7.3.2018)

Kilpaurheilumallissa sosiaalisesti jaettua oli, että keskusteleminen on osa tiimityöskentelyä, jossa valmentaja auttoi vikeltäjiä oppimaan. *”Ja sit niin kun. Keskustellaan kaikki. Ravinto, lepo, koulunkäynti, työt, niiden suhde miten ne vaikuttaa valmentautumiseen, treenaamiseen, treenimäärä, mitä treeniä tehdään, millasta oheistreeniä tehdään, ja mitä tehdään mihinkin aikaan vuodesta: Oheis-, nopeusvoima-, peruskuntokausi-, ihan yksittäisiä asioita, että tarvii vahvistaa, vaikka nilkan lihaksia, miten sä sen teet. Saatan teippailla ranteita tai nilkkoja tai peukaloita kisoissa että siitä lähtien.”* (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Kilpaurheilumallissa vikellysvalmentajat jakoivat sosiaalisesti käsityksen, että keskustelussa käsitellään muistakin asioita kuin vikellystä, koska muut asiat ovat osa kilpaurheilijaa ja vikellyssuoritusta. *”Kun puhutaan siitä kokonaisvaltaisuudesta. Niin meillä siis niin kun se valmentaminen lähtee siitä että me saatetaan käydä hakemassa tytöt kotoa treeneihin jos ne ei muuten pääse tai ei nyt ehkä ihan kaikkia mutta sitäkin on tehty että käydään kotoa hakemassa. Siis kaikki. Ne nyt on ollut noita tommosia yläasteikäisiä joita on pitänyt käydä jostain noukkimassa.. On mulle monet poikaystävätkin käyty esittelemässä.”* (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Kilpaurheilumallissa sosiaalisesti jaettua oli, että kehonhallinta on tärkeää. *”Tärkeintä on kehonhallinta.”* (Avaininformantti 20.7.2018) Kehoon suhtautumista harjoiteltiin

vikellyskulttuurissa. Kenttätyössä havaitsin, että vikellystilanteessa kilpaurheilijan suhteeseen omaan kehoon voi vaikuttaa se, miten hevonen kunnioittaa juoksuttajaa. Jos yhteistyö sekä kilpaurheilijan ja hevosen välillä että juoksuttajan ja hevosen suhteessa toimi, onnistumisenkokemus saattoi auttaa vikeltäjää rentoutumaan täysin ja löytämään itsen ja hevosen välillä yhteisen rytmin. Tämän rytmin löytäminen oli osa dialogia, jota kilpaurheilijat eivät osanneet selittää sanoin, koska se oli jotain niin hienoa.

Kenttätyössä havaitsin, että kilpaurheilijat puhuivat hevoselle hiljaa ja lempeästi, ja haastatteluista kävi ilmi, että he kokivat rakastavia tunteita vikellyshevosia kohtaan. He viettivät vikellyshevosen kanssa aikaa myös vikellysharjoitusten ulkopuolisella ajalla ja tunsivat hevosen hyvin: ”*Mä oon vikeltänyt samalla hevosella nyt kolme vuotta, joten olen siinä ajassa oppinut tuntemaan sen aika hyvin. Siitä onkin tullut mulle erittäin rakas. Ratsastan myös tätä kyseistä hevosta n. 1–2 kertaa viikossa.*” (Vikeltäjä 7 13.3.2018) Pohdin kenttätyöpäiväkirjassa, oliko kilpaurheilijoiden sisäinen dialogi itsen kanssa yhtä lempeää ja rakastavaa, mutta en valitettavasti päässyt kuulemaan sitä, koska he eivät juurikaan käyneet sitä ääneen tai haastattelujen aikana.

Kilpaurheilumallissa vikellys oli taidetta vapaaohjelmissa eli küreissa. Kilpaurheilijoiden tunnollinen työtapana näkyi sosiaalisen elämän keskiössä teknisenä kykynä vikellyssuorituksissa. Teknisen kyvyn taustalla oli esimerkiksi riittävä voima- ja kestävyysharjoittelu. Teknisen kyvyn myötä kilpaurheilijoille vikellys oli taidetta, koska heidän voimavaransa eivät menneet täysin liikkeiden tekniseen suoritukseen. Heillä oli voimavaroja eläytymiseen ja luovuuteen.

Kilpaurheilumallissa vikellys koettiin kokonaisvaltaisena urheilulajina. Tästä saattoi seurata se, ettei kylläntymisaste vikellykseen ollut läsnä harjoittelua, koska harjoittelu oli kokonaisvaltaista. Kilpaurheilijat kokeilivat erilaisia lajeja yksittäisiä kertoja, ja harjoittelivat viikoittain erilaisia lajeja. Aineistosta nousi esiin, että vikellys kilpaurheiluna jää kilpaurheilijoilla usein noin 20-vuoden iässä. Syitä lopettamiseen esitettiin, ja ne koskivat esimerkiksi opiskelujen aloittamista ja muuttamista tai ystävien päätöstä lopettaa harrastus.

6.4 Elämäntapamalli

”*Joka aamu 14 hevosen tallissa ovat paarmat ja lantakasat hevosten tarhoissa, nälkäiset ja janoiset, kauniit hevoset aamukasteessa ja auringossa hiekan pöllytessä kavioiden kaapiessa maata. Kerään kakat kottiksiin ja pidän silmällä minua lähentelevää hevosta, joka voi yllättäen hyppästä, koska sitä ne paarmat vasta vaanivatkin. Hevonen syö aamuin illoin suuren kottiksen heinää. Isolla kädellä heinäaidan yli. Haravoin talikolla sen, mikä tippuu maahan. Letkusta valuu vettä saaviin. Yhteen tarhaan kerrallaan. + 29. Tallinomistajalle tämä on kuin minulle hampaidenpesu. Se on vain tehtävä. Joka ilta.*” (Kenttätyöpäiväkirja 18.7.2018) (kts. kuva: 5.)

Elämäntapamalli oli osakkailla, joilla oli eniten kokemusta hevosten lukemisesta ja käsittelystä, ja heillä oli dialoginen hevossuhde. Elämäntapa oli yleinen osakkailla, jotka omistivat yhden tai useamman vikellyshevosia tai kokonaisen vikellykseen erikoistuneen hevostallin. Hevosten omistaminen merkitsi sitoutumista täsmälliseen ja pitkäjänteiseen työtapaan, jota hevosten omistamisessa tarvittiin. Hevoset olivat eläviä olentoja, jotka eivät toimineet systemaattisesti, vaan reagoivat ympäristön muutoksiin. Lisäksi hevosten hoitamisessa ja ylläpidossa oli työtä jatkuvasti, eikä vapaa-aika ja työaika ollut erotettavissa.

Elämäntapamalli vikellyksestä oli vikellysvalmentajilla ja yksittäisillä kilpaurheilijoilla. Harvinaista oli, että kilpaurheilija teki työtä hevosten ylläpitoon liittyvissä tehtävissä yhtä paljon kuin ammattinsa vikellyksessä tekevä osakas. Ammattiin vikellyskulttuurissa liittyi vastuu hevosista ja yritystoiminnan organisoimisesta. Elämäntapamallissa sosiaalisesti jaettua oli, että vikellys on intohimo, jota ei voi selittää sanoin. Sosiaalisen elämän keskiössä intohimo näkyi esimerkiksi kodin pihapiirissä, jossa oli suuria rakennuksia hevosia varten ja kodin sisustuksessa, johon kuului satoja hevosten kuvia.

AG-talli oli erikoistunut vikellykseen, ja siellä oli hevosia, joiden tärkein työ oli toimia vikellyshevosina. Harrastajia AG-tallilla oli yli 40, ja he rakastivat vikellystä ja vikellyshevosia. Heistä pienellä joukolla oli syvälinen vuorovaikutussuhde hevoseen, vaikka he osasivat vikeltää. Syvälinen vuorovaikutussuhde hevoseen syntyi pitkästä kokemuksesta hevosista ja työstä niiden kanssa päivittäin lähes koko elämän ajan. Esimerkiksi avaininformantti teki päivittäin tallityöt yksin 14 hevosen tallissa. Hän omisti seitsemän vikellyshevosta ja vuokrasi tallipaikkaa yksityisen omistamalle vikellyshevoselle. Hänellä ei ollut erikseen työ- ja vapaa-aikaa. Hänen tyypilliseen päivään kuului hevosten hoitamista eli esimerkiksi karsinoiden ja tarhojen siivous ja hevosten ruokinta heinällä, jota hän jakoi päivittäin kaikkien hevosten tarhoihin kottikärryillä (kts kuva 6). Hänen arjessa oli myös yritystoimintaa, vikeltäjien valmennusta ja vastuutehtävien hoitoa, kuten Suomen maajoukkueen aluevalmennusta. Avaininformantti mukaan aika ei riittänyt siihen, että hän vikeltäisi itse. ”*Se on tässä se huono puoli, ettei itse ehdi vikeltää.*” (Avaininformantti 20.7.2018)

Henkilöt, joilla oli kulttuurinen malli vikellyksestä elämäntapana, tekivät arjessaan uhrauksia, joita muut vikellyskulttuurin osakkaat eivät tehneet. Heillä ei ollut arjessaan erikseen vapaa- ja työaikaa. Heidän taloudellinen panoksensa vikellyskulttuurissa oli keskeinen, ja osa heistä koki vikellyksen hyväntekeväisyystyöksi: ”*Ja kun näkee nuoria joilla on motivaatio ja mahdollisuudet päästä pitkälle. En mä henno sanoo että sori ko vanhemmilla ei ole tarpeeksi rahaa. Sit mä teen ilmaseksikin paljon enemmän työtä sellasen lapsen eteen. Hyväntekeväisyyttähän tämä valmennus joskus on.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Elämäntapamallissa sosiaalisesti jaettua oli, ettei vikellys ammattina ole bisnestä, vaan intohimo, jota rakastettiin. ”*Vikellystä ei rahan takia kannata tehdä. Erittäin ei-kannattavaa. Se ei ole bisnestä.*” (Vikeltäjä 1 24.7.2018)

Elämäntapamallissa sosiaalisesti jaettua oli, että vikellyksessä haasteet ovat kokonaisvaltaisia. Hevosten omistajana ajateltiin haasteiden olevan osa jokaista arkipäivää. Vikeltäjien valmentaminen koettiin positiivisena haasteena, mutta valmennettavien vanhemmat koettiin joskus yllättävän haastavina: ”*Lasten vanhemmat on haastavia.*” (Vikellysvalmentaja 1 7.3.2018)

Vikellysvalmentajista kaksi omisti hevostallin. Yksi vikellysvalmentaja valmensi ratsastuskoulun hevosia ja omisti puoliksi yhden hevosen. Vikellysvalmentajan haaste oli kokonaisvaltainen valmentaminen, johon kuului resurssien ja puitteiden huolehtimisen lisäksi jokaisen vikeltäjän yksilöllisen persoonan ja elämäntavan ymmärtäminen. Elämäntapamalli vikellysvalmentajilla näkyi elämänhallinnassa ja syvälinisessä ihmis- ja hevostuntemisessa.

”*Valmentajien oman elämänhallinta on käsittämätöntä, kun siihen kuuluu hevoksetki.. Ja ihmisten ja hevosten tuntemus! Luonnossa tulee välillä kylmempää ja lämpimämpää*”

ajanjaksoja. Joku vaihe voi nostaa kivun pintaan. Silloin on hyvä omalle mielelle antaa sellainen lämmin halaus. Ajatella että nyt voin tarvita jonkun jonka kanssa jutella näistä asioista. Ei tarkoita, että ihminen olisi tullut sairaaksi, vaan välillä jotkut asiat nousee. Ne saa nousta. Minulle on lupa tulla kuulluksi. Silloin ihmisen hyvinvointi voi säilyä vahvempana. Mutta kenen aika riittää tähän kaikkeen?” (Kenttätyöpäiväkirja 30.8.2018)

Kuva: 5. Vikellykseen elämäntapana kuului hevosten ruokinta ja hoito. Kuva: Kirjoittaja.

7 Pohdinta

7.1 Työn suorittaminen ja valitsemani menetelmät

Olen harrastanut eri hevosurheilulajeja lapsesta saakka ja vikellystä muutaman vuoden ajan. On mahdollista, etten ymmärrä mieleni mekanismeja riittävästi, jotta voisin kriittisesti tarkastella esioletuksieni vaikutuksia tutkimusprosessiin. Kirjoitin tästä problematiikasta autoetnografiseen kenttätyöpäiväkirjaan koko tutkimusprosessin ajan. Uskon harrastuneisuuteni olevan myös hyödyksi, ja tuovan sisältöä tutkimukseeni. Oman vikellysharrastukseni ajan olen tarkastellut analyyttisesti, teoreettisesti ja refleksiivisesti omaa taitoontumistani vikellyksessä, vaikka en vielä tuntenut Ingoldin taitoontumisen määritelmää. Löysin taitoontumis-käsitteen tutkimusprosessin aikana.

Tutkijan mukanaan kantamat tavat hahmottaa maailmaa vaikuttavat oleellisesti tutkijan herkistymiseen eli siihen, mitä ja miten hän havainnoi ja miten hän havaintonsa tulkitsee (Gould & Uusihakala 2016: 125). Valitsemani autoetnografinen menetelmä eli kirjoittaminen kenttätyöstä kolmeen erilaiseen päiväkirjaan oli minulle sopiva menetelmä, koska tykkäsin osallistuvalla havainnoinnilla hankkimani tiedon analysoimisesta. Lisäksi sain autoetnografisella menetelmällä tietoa, jota en ehkä muilla menetelmillä olisi voinut selvittää. Autoetnografinen menetelmä osoittautui kuitenkin haastavaksi työksi, koska sekä ulkoisen todellisuuden ja oman tunne-elämän yhdistäminen toisiinsa että niiden ymmärtäminen tuntui vaikealta verrattuna vain ulkoisen todellisuuden ilmiöiden havainnoimiseen. Henkilökohtaisten ajatusten ja oman tunne-elämän ristiriitoja oli haastavampaa ratkaista myös siksi, että niitä ei voinut muuttaa toisiksi eri näkökulmilla.

Kirjoittaminen kolmeen erilaiseen päiväkirjaan koko tutkimusprosessin, vuoden 2018 ajan, oli pro gradu – työssäni hyödyksi, koska kirjoittamisessa opin ymmärtämään, että vapaassa assosiaatiossa voin käsitellä ristiriitaisuuksia, joiden olemassaoloa voisi ilman kirjoittamista olla vaikea havaita. Autoetnografisessa kenttätyöpäiväkirjassa käsitelin refleksiivisyyttä ja sitä, millaista tietoa tutkija-minäni tuottaa, ja millaista ei tuota. Kenttätyöpäiväkirjassa pyrin instrumentalistiseen positivismiin, jossa Christopher Bryantin mukaan on välttämätöntä erottaa tutkimuksesta tutkijan tunteet (Russell, Gravlee, 2015: 7).

Autoetnografista päiväkirjaa oli haastavaa analysoida rinnakkain haastatteluaineiston kanssa, koska kenttätyöpäiväkirjassani vastasin myös itse informanteille esittämiini kysymyksiin. Omat vastaukseni esittämiini kysymyksiin olivat yksityiskohtaisia, ja niihin sisältyi lähes poikkeuksetta jatkokysymyksiä, lisätietoa ja – tutkimusaiheita. Tämän seurauksena analyysivaiheessa koin haastavaksi hyväksyä sen tosiasian, että kenttätyöpäiväkirjaa en voi analysoida rinnakkain haastatteluaineiston kanssa. Haastatteluaineistossa käsitelin vain rajattuja teemoja, kun taas kenttätyöpäiväkirjassa käsitelin tutkimuskysymysten kannalta epäolennaisia aiheita. Analyysivaiheessa haastavaa oli rajata tutkielman ulkopuolelle autoetnografisessa kenttätyöpäiväkirjassa käsittelemiä aiheita ja kerättyä haastatteluaineistoa. Haastavaksi koin myös kieltäytymisen haastattelemasta tutkielmaan halukkaita, joita oli paljon. Jouduin kieltäytymään kenttätyön tekemisestä useilla vikellyskulttuurin hevostalleilla ja lisäksi tekemästä haastatteluja vikellyskulttuurin osakkaille, koska käytettävissäni oli rajallinen määrä aikaa.

Menetelmäni analysoida haastattelu- ja havaintoaineistoa oli hyödyllinen valitsemani teorian kannalta, koska ajattelin elämän yhteisön jäsenenä olevan aina toisten kuuntelemista, ja osittain heidän tilanteeseen ja näkökulmaan asettumista keskinäisen ymmärryksen lisäämiseksi. Sen lisäksi, että kentällä pyrin myötäelämään haastateltavien ja informanttien elämäntilannetta, analyysivaiheessa olin uudelleen yhteydessä haastateltaviin, esitin kysymyksiä ja tarkennuksia merkityksistä ja kokemuksista erilaisista asioista.

Oma sovellutukseni kognitiivisesta antropologiasta, taitoontumisesta ja eläinantropologiasta muotoutui aineiston analyysivaiheessa. Tutkielmani kirjoittamistapa, jossa käyn vuoropuhelua kenttätöaineiston, haastatteluaineiston ja autoetnografisen aineiston kanssa, mahdollistaa teorian ja empirian jatkuvan vuoropuhelun moniäänisesti.

Kulttuuriset mallit nousivat aineistosta tutkielman kirjoittamisen loppuvaiheessa. Havaitsin haastatteluaineistosta, kenttätöaineistosta ja autoetnografiasta ideaalisia käsityksiä vikellyksestä, joita kohti tutkielmassa pyrittiin. Erityisesti syksyllä 2018 tekemässäni kenttätössä AG-tallilla havaitsin, että kulttuurisia malleja vikellyskulttuurissa on runsaasti. Valitsin kulttuurisia malleja työhöni vain osan, koska minulla oli käytettävissäni rajallisesti aikaa ja muita resursseja tutkimuksen tekemiseen.

Biologisia malleja ja henkilökohtaisia malleja vikellyshevosesta pitäisi tutkia enemmän, että ihmisen ja hevosen välinen syvälinen vuorovaikutussuhde voitaisiin kirjoittaa auki. Biologisilla malleilla tarkoitan lajikohtaista potentiaalia, esimerkiksi aisteja ja vaistoja, jotka vaikuttavat käsitykseen siitä, mitä esimerkiksi vikellys on. Henkilökohtaisilla malleilla tarkoitan henkilökohtaisia merkityksiä ja kokemuksia vikellyshevosesta. Henkilökohtaisia malleja käsittelen kulttuuristen mallien yhteydessä, koska vikellyskulttuurin omaksumiseen henkilökohtaisesti kuuluu osakkaan tarve jäsentää itsensä ja oma ajattelu suhteessa kulttuuriseen tietoon.

7.2 Havaintojani vikeltämisestä

Kenttätöössäni havaitsin, että sellainen ihminen, joka tekee toisten määräämänä ohjelmat, ei vikellä yhtä elävästi kuin se, jonka elää vikellyksestä. Tämä havainto liittyy toimijuuteen ja harrastamisen intensiivisyyteen vikellyskulttuurissa. Kyky käydä sisäistä dialogia itsen kanssa auttaa saamaan valmentajan ohjeista parhaan mahdollisen hyödyn. Valmentajat olivat vikellyskulttuurissa sitä varten, että urheilijat oppivat ja iloitsevat, mutta vastuu omasta harjoittelusta oli urheilijalla itsellään.

Kenttätöypäiväkirjani mukaan onnellisuuden kivijalka on urheilijan sisäisessä dialogissa, jossa urheilija sallii itsensä tuntea epäonnistumisia ja pettymyksiä siinä missä onnistumisia ja iloisiakin tunteita. Dialogia on tärkeää opetella, jotta sitä voisi käydä armollisesti ja kannustavasti. Nuoren urheilijan kyky käydä sisäistä dialogia itsensä kanssa syntyy vuorovaikutuksessa vastuullisten aikuisten kanssa.

Vikeltäjien nuoreen ikään voi liittyä kasvuun liittyviä haasteita. Vikellyskulttuurissa nuoruuden problematiikkaa voi ilmetä siinä, että syveneekö haasteiden tullessa osakkaan suhde harrastukseen, muuttuuko se kilpaurheilusta vapaa-ajan harrastukseksi, vai jätetäkö vikellysharrastus kokonaan. Hevosyrittäjän mukaan moni kilpaurheilija lopettaa vikellyksen noin 20-vuotiaana Suomessa. Vikeltäjä 1:n mukaan syynä harrastuksen lopettamiseen voi olla elämänmuutos, jossa aikaa ja rahaa vikellysharrastukseen ei enää ole: ”*Esimerkiksi lähtö*

yliopistoon tai kauas, jossa ei paikkaa treenata. Ajan ja rahan puute. Jos halua keskittyä kouluun, ja vaik työhön. Ne vois olla syitä.” (Vikeltäjä 1 24.7.2018)

Hevosyrittäjän mukaan puberteettiin liittyvät kehon muutokset ja siitä seuraava välillisesti laskenut suorituskyky voivat vaikuttaa urheilijan haluun jatkaa harrastusta. Nuoruusiän hormonaaliset muutokset, esimerkiksi tytoilla painonnousu ja rasvaprosentin määrän kasvu myötä voi seurata välillistä suorituskyvynlaskua, kun lihasten kasvu ei ole yhtä nopeaa kuin rasvaprosentin kasvu. Suurikaan harjoittelumäärä ei paranna tuloksia silloin, kun kehon energia on hormonaalisissa muutoksissa. Voi olla, että haluun lopettaa harrastus vaikuttaa jos ei kykene pitämään yllä saavuttamaansa tasoa tai tahtia kehittämisessä. Haastatteluaineistosta kävi ilmi myös, että hyvän ystävän päätös lopettaa harrastus voi myötä vaikuttaa omaan päätökseen lopettaa harrastus. Oman ikäisen seuran merkitys korostui aineistossa. On mahdollista, että jos oman ikäistä seuraa ei ole, ihminen voi kokea tietynlaista yksinäisyyttä.

Avoimilla keskusteluilla tallien käytävillä ja puhelimitse pyrittiin siihen, että vikellysharjoituksissa urheilijoilla oli rauhallinen mieli, eikä sitä häirinnyt ongelmia muille kilpaurheiluun liittyville osa-alueille. Keskusteluissa valmentajien kanssa urheilijat oppivat arvioimaan omaa suoritustaan. Yleensä vikeltäjät kuuntelivat valmentajiaan hiljaa, ja ottivat rehellisesti vastaan positiivista ja negatiivista palautetta, ja sen jälkeen kertoivat oman kokemuksensa suorituksesta. Dialogi vikeltäjän ja valmentajan välillä onnistumisen ja epäonnistumisten jälkeen harjoituksissa ja kilpailuissa pitivät yllä vikeltäjän itseluottamusta ja käsitystä itsestään eli siitä, miten kykeni käsittelemään erilaisia tunteita. Urheilija, joka ymmärsi kritiikin tienviittana eteenpäin, saattoi oppia, kasvaa ja kehittää suoritustaan

Vikellyskulttuurissa aineistosta nousi vain yksi tapaus, jossa nuori urheilija pohti haluaisiko lopettaa harrastamisen. Syy tähän oli loukkaantuminen. ”Ennen loukkaantumistani ajattelin ainakin jollain tasolla, että kehittyminen ja ainakin jonkinasteinen tavoitteellinen kilpaileminen kiinnostavat. Nyt olen välillä harkinnut jopa lopettamista, koska homma tuntuu välillä vaaralliselta.” (Vikeltäjä 5 16.3.2018) Loukkaantumisista seurasi keskusteluita, joissa pohdittiin asioita, joita tulisi harjoitella enemmän.

Jokainen urheilija on yksilö omine tarpeineen, joista tulee huolehtia. ”*Sitä se epämukavuussalve on, koska kun ylittää selkeästi voimavarat, niin voihan sitä sairastua jollakin tavalla. Tarvitaan ymmärrys siitä, millaista kuormitusta ja harjoitusta nuori urheilija tarvitsee, ja jaksaa. Nuoren urheilijan huolenpito lihaskunnosta, ravitsemuksesta, lihasmotoriikasta ja kaikista kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osa-alueista kilpaurheilussa liittyy epämukavuusalueeseen. Se on kasvamista rohkeaksi ja sitä, että hyväksyy taidot, mitkä on, ja on luottamus opetella niitä asioita jotka tarvitsevat harjoitusta.”* (Kenttätöypäiväkirja 30.8.2018)

Pohdin kenttätöypäiväkirjassani hypoteettisesti myötääntymisen käsitettä urheilijan suhteessa omaan mieleen ja kehoon. Kilpaurheilijoilla vikellyskulttuurissa saattoi olla orastava kehitys sukupuolisuudessa, ja he saattoivat tiedostamattaan toteuttaa kyseistä dynamiikkaa vikellystilanteessa suhteessa voimakkaaseen hevoseen. Pohdin kenttätöyössäni sitä, kuinka paljon vuorovaikutteiseen eläinsuhteeseen kuuluu yleisinhimillistä rakkaussuhteen tiedostamatonta käsittelemistä:

”On voimaannuttavaa tuntea halua ja toiminnallaan onnistua saamaan rakastamansa ihminen haltuun. Onkohan vikellystilanteessa samankaltaisia tunteita vikeltäjillä, kun kuitenkin suurikokoinen eläin herkistyy kuuntelemaan juoksuttajaa ja kun vikeltäjä löytää luontaisen rytmin, hevonen alkaa tukea vikeltäjän rytmiä, jolloin vikeltäjä voi saada tunteen suurikokoisen eläimen hallinnasta. On mahdollista, että vikellystilanteissa tapahtuu seksuaalinen haltuunotto myöskin harrastajan mielessä. Ja kun juoksuttaja on läsnä, hevonen rauhallinen ja rakastettava, voi vikeltäjä kokea huolenpitoa itsestään, jossa hän antaa myös huolenpitoa myös muille osapuolille ja silloinhan hän on itselleenkin enemmän olemassa seksuaalisena eli kokonaisena.” (Kenttätyöpäiväkirja, 30.8.2018)

Mielestäni myötäännyminen omaan kehoon tarkoittaa kykyä käsitellä ristiriitaistakin tunne-elämää sisäisen dialogin avulla. Sen avulla on mahdollisuus tuntea rentoutta siitä, että on saanut tulla kuulluksi, ja mieli voi alkaa haluta leikkiä esimerkiksi vikellyksen vapaaohjelmassa. Kun hevonen vikellyksessä aistii vikeltäjän myötäännyksen itsen, hevonen voi luottaa, että ihminen tietää mitä tapahtuu. Silloin se jollakin tavalla pystyy auttamaan vikeltäjää rytmin ja muiden ominaisuuden avulla. Seuraavaa pohdin kenttätyöpäiväkirjassani:

”Onkohan hevosilla alitajunta. Kengittäjän mukaan ei ole, mutta ehkä myötäännyminen oman kehohallinnan kautta itsen myötäännyttää hevosen itseensä, ja sillä taas on vaikutus ihmisen alitajuntaan. Käsitelmäni mukaan alitajunta on aina ihmisen itsensä puolella myös urheilusuorituksessa.” (Kenttätyöpäiväkirja 6.10.2018)

”Monissa muissa lajeissa menestyvät urheilijat ovat kehittyvistä maista, missä rahaa ei ole, niin onkohan siellä halu menestyä hyvin siinä mitä tekee, ja laittaa kaikki voima siihen, kun taas Suomessa urasuuntautunut tulevaisuuden haave on elintasollisen kylläntymisen myötä enää harvalla. Voi näkyä vikellyksessäkin, että ei olla valmiita pistämään kaikkea siihen harjoitteluun.” (Kenttätyöpäiväkirja 30.8.2018)

Rakkaus lajiin ja onnellisuus särkyä, jos lähtee ylittämään omat rajat. Valmentajan haaste on, että säilyy haaste ja oppiminen oikeassa suhteessa. Joka oppilaan ja opettajan suhde on erilainen. Häpeä ei ole mukana, vaan valmentaja on sitä varten, että vikeltäjät oppivat. Vikeltäjät tarvitsevat kuitenkin tiukkaa ohjausta, jossa voivat oppia näkemään omat virheet. Vikellyksessä on kyse itsen ja hevoseen myötäännyksen taitoontumiseen.

Käsitelin aikaisemmin vikellystilannetta vikellysvalmentajan sisäisen dialogin tarpeellisuudessa. Dialogissa on kysymys siitä, että korostetaan hyväksyvää kuulemistä. Keskeistä dialogissa on, ettei tulkita suoraa toisen ajatuksia, vaan pyritään ymmärtämään toista sisäisestä kokemusmaailmasta käsin. Dialogisessa hevossuhteessa hevosen käyttäytyessä yllättävästi tai varautuneesti valmentajan tehtävä on tulkita sen kehonkieltä esimerkiksi silmiä ja jos niissä näkyy valkuaiset hän tietää, ettei hevosella ole kaikki hyvin, ja huomio tulee keskittää hevosen hyvinvointiin. Jos hevosen hyvinvointiin ei keskityttäisi, sen aistit ja vaistot voisivat tehdä siitä hyvin vaarallisen. Vikellyshevosen taitoontumiseen juoksuttajan kuuntelemisessa vaikuttaa keskeisesti se, miten se tutustuu juoksuttajaan ja vikeltäjiin. Hevonen tarvitsee aikaa, jotta suhde itsen vikellystilanteessa ja osakkaisiin siinä, voi syventyä rauhassa.

Valmentajan viisaus vikellystilanteesta lähtee täydellisestä herkistymisestä omaan kehoon ja nyansseihin, joiden kautta hän voi saada tietoa hevosesta. *”Hevosen keskilinja oman vatsan kohdalla ja keskikapakoisvoima.”* (Avaininformantti 20.7.2018) Valmentajan tulee miettiä,

millaista ohjausta juuri kyseinen hevonen kaipaa, milloin tulee olla napakampi, ja milloin käyttää vähemmän apuja. Valmentajan tulee kyetä arvioimaan, milloin viesti meni hevoselle perille heti, ja milloin hän antoi sen hevoselle liian voimakkaasti. Vikellykseen elämäntapana kuuluu oppia kuulemaan, kuinka hevonen kokee asiat ja toiminnat vikellyskulttuurissa.

Avaininformantin mukaan ongelmahevonen kertoo sen kanssa toimineen ihmisen ongelmista sisäisessä dialogissa ja sitä kautta toiminnassaan. Hevoseen tulisi avaininformantin mukaan tutustua yksilönä samoin kuin jokaiseen ihmiseenkin. Tähän sisältyy ajatus siitä, että hevonen on hyväksyttävä aina omine juurineen, koulutuksineen ja elämäkokemuksineen sellaisenaan kuin se juuri silloin on:

”Aivan kuin ihmisellä on potentiaali oppia jotakin, hevonenkin on viaton. Kaikki mitä siihen tulee, tulee ulko puolelta. Hevosilla on kuitenkin varsasta asti erilaisia tempereamentteja, ja eri hevosen kanssa toimiminen vaatii erilaista osaamista. Tutustumiseen täytyy toisilla antaa enemmän aikaa. Voi olla niin että ihan geeneissä joku hevonen on vikuroivampi ja aggressiivisempi.” (Avaininformantti 20.7.2018)

8 Johtopäätökset

Pro gradu -työni tavoite oli selvittää, mitä vikellyshevonen ja vikellys ovat vikellyskulttuurin osakkaalle kulttuuriantropologian näkökulmasta. Työhypoteesina pro gradu -tutkimuksessani on suomalaisten ja kansainvälisten vikellyssääntöjen (Suomen Ratsastajainliitto 2018; Fédération Equestre Internationale 2018) pohjalta muotoutunut johtoajatus: mitä syvällisempi hevosen ja ihmisen vuorovaikutus eli hevosihmisyys on, sitä parempi on perusta taitoontumiselle myös kaikilla vikellyskulttuurin osa-alueilla.

Työhypoteesi oli oikea, koska vikellyksessä harjoitellaan teknisesti samankaltaisia voimisteluliikkeitä hevosen selän päällä. Voimisteluliikkeitä harjoitellaan eri näkökulmista, esimerkiksi kilpaurheilun ja vapaa-ajan harrastuksen näkökulmista. Näkökulmista riippumatta vikellyksessä on tärkeää, että vikellystilanteessa on vähintään yksi ihminen, joka osaa lukea ja käsitellä hevosta oikein. Hevosen tuntemiseen kuuluu hevosen hybridi-luonteen tunteminen eli hevosen tunteminen osana ihmisten kulttuuria ja hevosen tunteminen osana luontoa siinä mielessä, että sen aistit ja vaistot ovat saaliseläimelle tyypillisiä.

Aloittelevat vikeltäjät tarvitsevat hevosen, joka käyttäytyy rauhallisesti. Hevonen käyttäytyy rauhallisesti, jos sitä käsitellään oikein ja sillä on hyvä olla vikellyksessä. Kilpaurheilijat ja edistyneemmät vikeltäjät voivat hyötyä siitä, että vikellyshevonen on pitkälle koulutettu. Koulutetulla vikellyshevosella on henkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia, kuten oikea tahti, tempo ja tasapaino, jotka voivat auttaa vikeltäjää saamaan paremmat pisteet kilpailuissa.

Vikellyksen arki vaihteli sen mukaan, mitä vikellys osakkaan mielestä oli. Vikellys oli hyvinvointia tukeva vapaa-ajan harrastus, jossa tärkeintä oli hevonen ja se, että vikellys lisää jaksamista arjessa. Toisaalta vikellys oli kilpaurheilijan elämäntapa, jossa tärkeintä oli niin ikään hevonen ja lajin haastavuus. Kolmannelle osakasryhmälle vikellys oli elämäntapa, jossa tärkeintä oli rakkaussuhde hevosiin, lajin kokonaisvaltaisuus ja mahdollisuus itsen ja omien kykyjen kehittämiseen kaikilla elämän osa-alueilla. Vikellyksessä osakkaiden arki seurasi siitä, millainen kulttuurinen malli osakkaalla oli vikellyksestä, eli oliko vikellys osakkaan mielestä vapaa-ajan harrastus, kilpaurheilua, vai elämäntapa.

Vikellyskulttuurissa oli rakenteellisia ja suhteellisen pysyviä rooleja, esimerkiksi vikeltäjän, vikellysvalmentajan, hevosen juoksuttajan ja vikellyshevosen roolit. Vikellyskulttuurissa oli myös vaihtuvia rooleja, jotka seurasivat sosiaalista järjestäytymistä tilapäisten tavoitteiden saavuttamiseksi, esimerkiksi musiikkivastaavan roolissa voi toimia osakas, jolla on aika ja halu toimia roolissa.

Kaikilla vikellyskulttuurin osakkailla oli jonkinlainen rakkaussuhde hevoseen. Eläin-suhteeseen vaikutti se, kuinka paljon aikaa osakas käytti hevosen kanssa touhuamiseen ja vikellykseen sen selässä. Vikellyksessä taitoontuminen on osa enkulturaatiota eli kulttuurisen tiedon henkilökohtaista omaksumista. Taitoontumisessa vikellyskulttuurin osakas oppii havaitsemaan tehtävälleen tarpeellisen tiedon ja taidot. Se, mitä vikellys osakkaan mielestä oli, vaikutti siihen, mitä, miten, ja missä roolissa osakas toimi vikellyskulttuurissa. Kulttuuriset mallit eli ideologiset rakennelmat, jotka useammat vikellyskulttuurin osakkaat jakoivat, olivat osakkailla rinnakkaisia, ja saattoivat vaihtua:

Vikellys kilpaurheiluna oli yleinen nuorilla, mutta iän myötä siitä saattoi tulla vapaa-ajan harrastus.

Sosiaalisesti jaettua kaikkien vikellyskulttuurin osakkaiden kesken oli, että tärkeintä vikellyksessä on hevonen. Muita tärkeitä asioita vikellyksessä olivat sosiaaliset verkostot. Sosiaalisissa verkostoissa opittiin dialogia eli toisten hyväksyvää kuulemista ja kaikkien tasa-arvoista kohtelemista. Sosiaalisissa verkostoissa opittiin myös tiimityöskentelyä, koska siitä oli hyötyä sosiaalisesti jaettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

Dialogi liittyi myös eläinsuhteeseen. Hevonen käyttäytyi rauhallisesti vikellyksessä, koska se halusi toimia vikellyshevosena. Dialogi oli hyväksyvää kuulemista, ei muuta. Itseluottamus perustui dialogiin, eli tunteiden hyväksyvään kuulemiseen. Silloin oli mahdollista ymmärtää omia tarpeita ja tehdä työtä niiden täyttämiseksi, eli ottaa vastuu omasta kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Vikeltäjä ja vikellysvalmentaja tiiviisti dialogin ja luottamuksen ihmisten ja eläinten välisissä suhteissa mielestäni hyvin: ”*The dialogue in different relations will be lost if the human being avoids his own feelings because the horse must be able to trust a human being.*” (Vikeltäjä ja kansainvälinen vikellysvalmentaja 26.10.2018)

Ajattelen, että taitoontumista pitäisi tutkia vikellyksessä lisää, koska vikellystilanne voi olla turvallinen perusta, jossa eläin- ja ihmissuhteissa ihminen voi oppia luottamista itsen ja saada itseluottamusta vahvistavia onnistumisen kokemuksia dialogissa vikellyshevosen ja vikellystilanteen osakkaiden kanssa. (kts. kuva: 6.) Luottamus on ihmissuhteiden perusta ja toimivan tiimityöskentelyn kivijalka. Tiimityöskentely ei toimi, jos tiimin jäsenen itseluottamukseen tai luottamukseen toista tiimin jäsentä kohtaan tulee särö.

Kuva: 6. Onnistumisenkokemus Flyingessä 2017. Kuva: Michael Schanner.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Haastattelut:

Syvähaastattelu

Avaininformantti, 40 vuotta, 20.7.2018, Sipoo

Teemahaastattelut

Kengittäjä, 54 vuotta, 31.7.2018, Sipoo

Vikeltäjä 1, 17 vuotta, 24.7.2018, Sipoo

Hevosyrittäjä, 49 vuotta, 20.7.2018, Sipoo

Vikellysvalmentaja 1, 42 vuotta, 7.3.2018, Vihti

Vikeltäjä 2, 12 vuotta, 7.3.2018, Vihti

Vikeltäjä 3, 12 vuotta, 7.3.2018, Vihti

Hevostutkija, 55 vuotta, 26.11.2018, Oulu

Avoimet kenttätyöhaastattelut

Vikeltäjä ja vikellysvalmentaja, 42 vuotta, 26.10.2018

Juoksuttaja ja vikellysvalmentaja, 49 vuotta, 26.10.2018

Lomakekeskustelut

Vikeltäjä 4, 17 vuotta, 10.3.2018

Vikeltäjä 5, 29 vuotta, 16.3.2018

Vikeltäjä 6, 23 vuotta, 13.3.2018 Vikeltäjä 7, 16 vuotta, 13.3.2018

Vikeltäjä 8, 44 vuotta, 9.3.2018

Vikeltäjä 9, 40 vuotta, 9.3.2018

Vikellysvalmentaja 2, 29 vuotta, 9.3.2018

Vikellyshevosen omistaja, 55 vuotta, 10.3.2018

Kuva-aineisto:

Kirjoittajan kokoelma.

Kenttäpäiväkirja 7.3.2018, 16.7-1.8.2018 ja 21.-28.10

Tutkimuspäiväkirja 4.12.2017-22.12.2018

Painamattomat lähteet

American Anthropological Association (2012). Ethics statement Viitattu: 21.8.2018. URL: <http://ethics.americananthro.org/category/statement/>.

Bennardo, Giovanni (2013). Cognitive Anthropology. Oxford Bibliographies. Viitattu: 30.8.2018. URL: <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199766567/obo-9780199766567-0070.xml#obo-9780199766567-0070-div2-00>.

Birke, Lynda & Hockenull, Jo (2015). Journeys together: Horses and humans in partnership. Society and Animals. Viitattu: 17.8.2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/276347927_Journeys_Together_Horses_and_Humans_in_Partnership.

Carron, Albert V; Hausenblas, Heather A & Eys, Mark A (2005). Group dynamics in sport. Viitattu: 17.8.2018. URL: <https://capitadiscovery.co.uk/chi-ac/items/403334>.

Fédération Equestre Internationale (2018). FEI Vaulting Rules. Viitattu: 17.8.2018. URL: <https://inside.fei.org/fei/regulations/vaulting>.

Hall, Christine Anne (2016). The relational positioning of equestrian sports pedagogy as a unique and specialist variant of sports pedagogy. Viitattu: 17.8.2018. URL: https://eprints.usq.edu.au/32854/2/Hall_2017.pdf.

Hirsh, Linda (2018). Influencing body awareness through interactive technology in physical training: A design-oriented research in equestrian vaulting with an excursion into neuromuscular biofeedback. Viitattu: 17.11.2018. URL: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1233038/FULLTEXT01.pdf>.

Ingold, Tim (2006). Training Senses. Viitattu: 30.10.2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OCCOkQMHTG4>.

Lentini, J.A & Knox, Michele (2009). A Qualitative and Quantitative Review of Equine Facilitated Psychoterapy (EFP) with Children and Adolescents. Viitattu: 17.8.2018. URL: <https://benthamopen.com/contents/pdf/TOALTMEDJ/TOALTMEDJ-1-51.pdf>.

McLean, Andrew (2003). The Truth About Horses: A Guide to Understanding and Training Your Horse Viitattu: 17.8.2018. URL: [US/Data/Crafts-Hobbies-Home 4.5/5 From 378 Reviews](https://www.amazon.com/dp/0711224444).

Mills, D. S & McDonnell, S. M (2005). The Domestic Horse: The Origins, Development and Management of Its Behaviour. Viitattu: 17.8.2018. URL: https://books.google.fi/books/about/The_Domestic_Horse.html?id=GHKuE-eqC4U0C&redir_esc=y.

Mulligan, R (2018): What Makes a Vaulting Star. Viitattu: 19.11.2018. URL: <https://www.fei.org/stories/lasse-kristensen-vaulting>.

Riedel, M. (2005). Eine sportmedizinische Wirkanalyse des Heilpädagogischen Voltierens bei Kindern mit dem Aufmerksamkeitsdefizit-/Hyperaktivitätssyndrom. Viitattu: 30.8.2018. URL: https://www.https://books.google.fi/books/about/Eine_sportmedizinische_Wirkanalyse_des_h.html?id=vmKmtgAACAAJ&redir_esc=y.

Roebuck, Katie (2018). Vaulting Through the Ages. Fédération Equestre Internationale. Viitattu: 29.8.2018. URL: <https://www.fei.org/stories/history-of-vaulting>.

Suomen Ratsastajainliitto (2018). Kilpailusäännöt. Viitattu: 27.8.2018. URL: <https://www.ratsastus.fi/materiaalit/kilpailusaannot/>.

Suopajarvi, Tiina (2009). Sukupuoli meni metsään – luonnon ja sukupuolen polkuja metsäammattilaisuudessa. Helsinki: Finnish Literature Society. (Doctoral Thesis)

Vidrine, M; Owen-Smith P & Faulkner P (2002). Equine-Facilitated group psychotherapy: applications for therapeutic vaulting. Viitattu 17.8.2018. URL: Equine-Facilitated group psychotherapy: applications for therapeutic vaulting.

Vikellysfoorumi (2018). Viitattu: 21.8.2018. URL: <https://www.facebook.com/groups/326433060788684/>.

Vikellys Suomessa (2018). Viitattu 17.8.2018. URL: www.vikellys.com.

Vikeltäjän Urapolku (2018). Viitattu: 24.9.2018. URL: <https://www.ratsastus.fi/lajit/vikellys/kilpaileminen/>.

Yañez, Silvia (2016). Verantwortung und Kompetenz für besondere Kinder und Jugendliche. Viitattu: 17.8.2018. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00608-016-0377-5>.

Painetut lähteet

Applebaum, Herbert (1987). Perspectives in Cultural Anthropology. NY, Albany, State University of New York Press.

Chang, Heewon (2008). Autoethnography as Method. Left Coast Press.

Davies, Charlotte Aull (1999). Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and Others. London: Routledge.

D'Andrade, R. G. (1995). The development of cognitive anthropology. Cambridge: Cambridge University Press.

Duque, Juan F. Domínguez, Robert Turner, E. Douglas Lewis, and Gary Egan (2009). Neuroanthropology: A Humanistic Science for the Study of the Culture-Brain Nexus. Social Cognitive and Affective Neuroscience: 5(2-3):138-47.

- Eriksen, Thomas Hylland (2004). *Toista maata? Johdatus antropologiaan*. Helsinki. Gaudeamus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Gould, J & Uusihakala K (2016). *Tutkija peilin edessä – Refleksiivisyys ja etnografisen tieto*. Gaudeamus. Helsinki.
- Grönfors, Matti (1982). *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. 2. painos. Porvoo. WSOY.
- Hamilton, L & Taylor N (2007). *Ethnography after humanism: Power, Politics and Method in Multi-Species Research*.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (1980). *Teemahaastattelu*. Helsinki. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ingold, Tim (2000) *The perception of the environment: Essays in livelihood, dwelling and skill*. Routledge, London and New York.
- Jungfelt, K (1975). *Esipuhe teoksessa Pabst A Vikellyksen ABC*. Suom. Jungfelt K. Suomen Ratsastajainliitto.
- Kaartinen, K (1994). *Vikellysopas*. Helsinki: Suomen ratsastajainliitto.
- Kronenfeld, David B; Bennardo, Giovanni; de Munck, Victor C & Fischer, Michael D (2011). *A companion to Cognitive Anthropology*.
- Kurtti, Juha (2012). *Hiljainen tieto ja työssä oppiminen. Edellytysten luominen hiljaisen tiedon hyödyntämiselle röntgenhoitajien työyhteisössä*.
- Lave, J (1988). *Cognition in practice*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Leinonen, Riitta-Marja (2013). *Palvelijasta terapeutiksi – Ihmisen ja hevosen suhteen muuttuvat kulttuuriset mallit Suomessa*.
- Mattila-Rautiainen (2011). *Ratsastusterapia PS-Kustannus: Jyväskylä 2011*.
- Merleau-Ponty, M (1968). *The visible and the Invisible*. Wild, John (ed.). Evanston: Northwestern University Press.
- Maurstad, Anita; Davis, Dona & Cowles, Sarah (2013). *Co-being and intra-action in horse-human relationships: a multi-species ethnography of be(com)ing human and be(com)ing horse*.
- Miles, Matthew B & Huberman, A. Michael (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: Sage cop. 1994.
- Mullin, Molly (2002). *Animals and Anthropology in Society & Animals*. Leiden, 2002.

- Pink, Sarah (2007). *Doing Visual Ethnography*. London: Sage Publications.
- Perttula, Juha (2005). Kokemus ja kokemuksen tutkimus. Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) *Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen*. Helsinki: Dialogia, 115–162.
- Pelto, Pertti J (2016). *Applied Ethnography: Guidelines for Field Research*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Quinn, Naomi (2005). *Finding Culture in Talk: A Collection of Methods (Culture, Mind and Society)*. New York, Palgrave Macmillan: 35-81.
- Russell, Bernard H & Gravlee Clarence C. (2014). *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Schuurman, Nora (2012). ”Hevoset hevosina”, Eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 37.
- Shanklin, E (1985). *Sustenance and Symbol: Anthropological Studies of Domesticated*
- Stammler F & Takakura H (2012) *Good to eat, good to live with: Nomads and animals in Northern Eurasia*. Sendai, Center for Northeast Asian Studies.
- Shore, B (1996). *Culture in Mind. Cognition, Culture, and the Problem of Meaning*. New York: oxford University Press.
- Spadinger, Laura (2014) *Akrobatiaa laukan tahtiin Suomen Ratsastajainliiton jäsenlehti 67. vuosikerta nro 6/2014*.
- Thompson, Kirrilly (2011). *Theorizing Rider-Horse Relations: An Ethnographic Illustration of the Centaur Metaphor in the Spanish Bullfight*.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustanneosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Törmälehto, Erna (1994). *Ratsastusterapiaa koskevia kirjallisuusotteita Ensimmäinen osa*. Käännös: Aulikki Virtanen, Lääketieteen asiantuntija: lääketieteen lisensiaatti Satu Aurela. Helsinki.
- Törmälehto, Erna (1994). *Ratsastusterapiaa koskevia kirjallisuusotteita Toinen osa*. Käännös: Aulikki Virtanen, Lääketieteen asiantuntija: lääketieteen lisensiaatti Satu Aurela. Helsinki.

Liitteet (3)

Liite 1.

Haastattelurunko vikellysvalmentajalle

Kysymykset

Henkilötiedot ja tausta

Nimi ja ikä?

1. Miksi valmennat vikellystä? Mikä vikellyksestä tekee sinulle juuri ainutlaatuisen har-rastuksen/työn suhteessa kaikkiin muihin harrastusmahdollisuuksiin?
2. Milloin aloitit vikellyksen valmentamisen ja missä?
3. Harrastatko ratsastusta? Tai oletko muuten tekemisissä hevosten kanssa valmentami-sen lisäksi tällä hetkellä?
4. Kuvaile aiempaa harrastuneisuuttasi hevosten parissa.
5. Onko vikellys sinulle työ vai harrastus? Mikä on sinun ammattisi?
6. Miten olet kouluttautunut vikellysvalmentajaksi? Kuinka kauan kouluttautuminen kesti?

Vikellyksen merkitykset

7. Millaisia tunteita valmentaminen sinussa herättää? Mikä tuntuu helpolta ja mikä tun-tuu haastavalta?
8. Millaisia harrastuksia sinulla on vikeltämisen lisäksi?
9. Oletko harrastanut tai harrastatko voimistelua vikellyksen lisäksi?
10. Mitä musiikki merkitsee sinulle?
11. Oletko tekemisissä valmennettavinesi olevien nuorten kanssa muutoin kuin vikel-lystreenien yhteydessä?
12. Oletko tekemisissä muiden vikellysvalmentajien kanssa vikellystoimintaan liittyen?

Miten ja miksi?

13. Onko vikellys mielestäsi taidetta? Perustele.

Eläinsuhde

14. Jos vertaat vikellysliikkeiden suorittamista pukilla, miten hevosen selässä vikeltäminen mielestäsi eroaa siitä?

15. Millainen suhde juoksuttajalla on hevoseen? Tunnetko hevosen, jota juoksutat?

16. Onko sinulla lemmikkieläimiä? Mitä?

17. Miten hevosen tunteet näkyvät vikellyksessä? Saavatko ne näkyä?

18. Omistatko hevosen/hevosia? Jos omistat, miten se/ne on koulutettu? Miten vikellyshevosen hyvinvoinnista huolehditaan?

Valmentajan rooli

19. Millaisia tavoitteita sinulla on itsellesi valmentajana?

20. Miten vikellys vaikuttaa vikeltäjään?

21. Millaisia asioita pidät tärkeänä valmentamisessasi? Pidätkö joitain asioita tärkeämpinä kuin muita? Mitä?

22. Miten kuvailisit mielenkiintoisinta kokemustasi vikellysvalmentajana?

23. Arvioi seuraavien asioiden tärkeyttä valmentamisessasi asteikolla 1-5.
Mukava yhdessäolo

Vikeltäjien menestys kilpailuissa

Vikeltäjien fyysinen ja taidollinen kehittyminen

Vikeltäjien itsetuntemuksen kehittyminen

Liite 2.

Haastattelurunko vikeltäjälle

Kysymykset

Henkilötiedot ja tausta

1. Nimi ja ikä?

2. Millä tallilla harrastat vikellystä? Kuinka monta kertaa viikossa harjoittelet vikellystä?

3. Miksi vikellät? Mikä vikellyksestä tekee sinulle juuri ainutlaatuisen harrastuksen suhteessa kaikkiin muihin harrastusmahdollisuuksiin?

4. Mitkä asiat vikellyksessä ovat sinulle tärkeimpiä?

5. Milloin ja missä aloitit vikellys-harrastuksen?

6. Harrastatko tällä hetkellä ratsastusta tai oletko muuten tekemisissä hevosten kanssa vikellyksen lisäksi? Miten?

7. Kuvaile aiempaa harrastuneisuuttasi hevosten parissa.

8. Harrastatko jotain muuta kuin vikellystä, mitä?

9. Oletko harrastanut tai harrastatko voimistelua vikellyksen lisäksi?

Vikellyksen merkitykset

10. Miltä vikeltäminen tuntuu? Millaisia tunteita vikeltäminen herättää?

11. Mitä musiikki merkitsee sinulle?

12. Mitä vikellys merkitsee sinulle?

13. Kuinka usein harjoittelet vikellystä?

14. Mikä on mielenkiintoisin vikellyskokemuksesi?

Eläinsuhde

15. Jos vertaat vikellysliikkeiden suorittamista pukilla, miten hevosen selässä vikeltäminen mielestäsi eroaa siitä? Mainitse 3 asiaa.

16. Miten kuvailisit suhdetta vikelletävään hevoseen? (Tunnetko hevosen, jolla vikel-lät? Vaihtuuko vikellettävä hevonen usein?)

17. Harjoitteletko vikellysliikkeitä mielikuvien avulla? Miten?

18. Oletko tekemisissä muiden vikellystä harrastavien tyttöjen kanssa muutoin kuin vikellystreenien yhteydessä? Onko sinulla muita yhteisiä harrastuksia muiden vikeltäjien kanssa?

Vikeltäjän rooli

19. Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on vikellyksen suhteen?

20. Millaiset kokemukset ovat sinulle tärkeitä vikellyksessä?

21. Millaiset asiat inspiroivat sinua yleensä elämässä?

22. Oletko kokenut inspiroitumisen kokemusta vikeltäessä tai vikellystreenien yhteydessä?

23. Onko vikellys mielestäsi taidetta? Perustele.

24. Vaikuttaako vikeltäminen mielialoihin? Miten?

25. Oletko ajatellut vikellyksen vaikuttavan niin, että keho ja mieli tuntuisivat eriltä ennen ja jälkeen vikellystä? Miten?

Liite 3.

Haastattelurunko vikellyshevosen omistajalle

Kysymykset

Henkilötiedot ja tausta

Nimi ja ikä?

1. Missä kaupungissa asut? Missä kaupungissa ja millä tallilla asuu vikellyshevosesi?

2. Omistatko yhden vai useamman hevosen? Jos omistat hevosia enemmän kuin yhden, vastaa myös seuraaviin kysymyksiin. Kuinka monella hevosistasi on kokeiltu vikel-lystä/vikkeletään säännöllisesti? Miksi kaikkia hevosiasi ei käytetä vikellyshevosina? Miksi juuri tietty hevonen on vikellyshevonen?

3. Miksi omistat vikellyshevosen? Mikä vikellyksestä tekee sinulle juuri ainutlaatuisen lajin suhteessa kaikkiin muihin harrastusmahdollisuuksiin?

4. Oletko itse harrastanut tai harrastatko vikellystä? Kuvaile harrastuneisuuttasi, toimin-taasi ja työtäsi hevosten parissa yleensä.

5. Mitä harrastat? Mikä on ammattisi?

6. Kuinka paljon vietät aikaa vikellyshevosesi kanssa? Onko sillä hoitajia/ylläpito? Ku-vaile tavallista viikkoasi ja mahdollisia muutoksia siinä sen vikellysleirien, vikellys-kilpailujen jne. muutosten suhteen.

7. Mikä on roolisi vikellyshevosen omistajana? Oletko kouluttanut sen? Jos et ole, kuka/ketkä sen ovat kouluttaneet? Juoksutatko sitä? Valmennatko vikellystä?

Vikellyshevosen tiedot ja tausta

8. Vikellyshevosesi nimi ja syntymävuosi?

9. Säkäkorkeus ja rotu?

10. Kuinka kauan olet omistanut nykyisen vikellyshevosesi? Kuvaile sen taustaa ja teidän yhteistä historiaa. (Onko vikellyshevosesi ollut ratsastuskoulukäytössä, onko se alun perin koulutettu vikellyshevoseksi ja kilpailuihin jne.)

11. Mikä on vikellyshevosesi koulutustaso?

12. Onko vikellys hevosesi tärkein työ? Mitä muuta työtä se tekee?

13. Oletko asettanut vikellyshevosellesi tavoitteita? Jos olet, kerro tavoite ja suunnitelma, miten tavoitteeseen päästään.

14. Miten vikellyshevosesi hyvinvoinnista pidetään huolta?

15. Kuinka monta kertaa vikellyshevosesi työskentelee vikeltämisessä viikoittain? Kuinka monta eri ihmistä sillä vikeltää?

16. Kilpaillaanko vikellyshevosellasi? Millainen on sen vuosittainen kilpailukalenteri? Jos vikellyshevosellasi kilpaillaan, mikä on sen paras menestys kilpailuissa? Kerro siitä.

17. Mikä on mielenkiintoisin muistosi vikellyshevosesi uralta vikellyshevosen omistajana?

18. Kuvaile vikellyshevosesi luonnetta.

19. Mistä vikellyshevosesi pitää? Mistä se ei pidä?

Vikellyshevonen yleisesti

20. Millainen hevonen mielestäsi sopii vikellyshevoseksi aloittelijoille/edistyneem-mille/kilpaurheilun?

21. Miten mielestäsi hevosen itsetunto vaikuttaa sen työhön vikellyksessä? Miten hevosen persoonallisuus näkyy tai tulee esiin vikellyksen harjoituksissa ja mahdollisesti vikel-lyskilpailuissa?

22. Mitkä ovat mielestäsi vikellyshevosen tärkeimmät ominaisuudet?

23. Vastaa tähän kohtaan, jos vikellyshevosesi käy kilpailuissa

24. Missä kilpailuissa vikellyshevosesi käy?

25. Juoksutatko vikellyshevostasi kilpailuissa? Jos et, niin kuka juokuttaa?

26. Onko juoksuttajalla ja vikellyshevosella ollut keskinäisessä kommunikaatiossa vai-keuksia vikellyskilpailuissa? Jos on, kuvaile näitä tilanteita. Mistä ne ovat johtuneet? Miltä nämä tilanteet ovat juoksuttajasta mahdollisesti tuntuneet? Miltä tällaiset tilan-teet tuntuivat sinusta vikellyshevosen omistajana?

27. Millaisia ominaisuuksia maajoukkue-tason vikellyshevosilla on?

28. Vikellyshevosen omistajan rooli

29. Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on vikellyshevosesi suhteen?

30. Millaiset kokemukset ovat sinulle tärkeitä vikellyshevosen omistajana?

31. Millaiset asiat inspiroivat sinua yleensä elämässä?

32. Saako joku yhteinen muisto vikellyshevosesi kanssa sinut toistuvasti hymyilemään? Kerro siitä.

